

ORANGE RAPPORT

PENSIONSSYSTEMETS ÅRSREDOVISNING

2011

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Allmän pension, tjänstepension och privat pension i Sverige	2
Visste du att ...	3
Så fungerar den allmänna pensionen	4
Administrations- och kapitalförvaltningskostnader	10
Pensionssystemets värdeförändringar	16
Pensionssystemets framtid i tre scenarier	22
Summering av de orange kuverten	36
Orange rapport på 7 minuter	38
Resultat- och balansräkningar	41
Redovisningsprinciper	44
Noter och kommentarer	48
Bilaga A. Beräkningsfaktorer	64
Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet	71
Ordlista	74

Börsoro och pensionsåldrar

2011 var ett år med eurokris och börsoro. När börserna går ned och det är oro på de finansiella marknaderna så får vi på Pensionsmyndigheten ofta frågan från medierna: "vad händer nu med pensionerna?". Vi brukar säga precis som det är. På kort sikt händer i stort sett inget alls. Kortare svängningar på världens börser påverkar inte pensionerna så mycket. Tvärtom kunde vi berätta att inkomstpensionerna skulle höjas 2012.

För läsekreten av Orange rapport är detta inte så konstigt. Det som till största delen påverkar pensionerna är hur inkomsterna och sysselsättningen utvecklas i Sverige. De pensionspengar som betalas in i avgifter för inkomstpension går rakt ut till pensionärerna som pensioner. För 2011 räckte de inbetalda avgifterna till 98 procent av de inkomstpensioner som betalades ut – det var ett år med ökade löner och andra pensionsgrundande inkomster.

Pensionssystemets buffert i AP-fonderna är förstås placerade på olika marknader och i olika tillgångar. Men buffertfonden utgjorde 2011 bara drygt 11 procent av inkomstpensionssystemets totala tillgångar. Allt är heller inte placerat i aktier. Resultatet av den finansiella marknadsoron under 2011 är att AP-fondernas värde minskade med 1,8 procent. Det här är bakgrunden till att vi på Pensionsmyndigheten sällan förser medierna med alarmistiska uttalanden om vad som händer med pensionerna när aktiemarknaderna viker ned. Är det däremot så att en börsnedgång bär förebud om en långsiktig ekonomisk nedgång i samhällsekonomin, med färre som har jobb och betalar in pensionsavgifter – då har vi anledning att oroa oss för pensionerna. Men det märks först på lite längre sikt. De flesta pensionärer vet att pensionerna sänktes för 2010 och 2011. Det hade att göra med hur samhällsekonomin sammantaget förändrades under en 4–5-årsperiod dessförinnan.

Pensionsåldern har också blivit en mer och mer aktuell fråga. Regeringen har tillsatt en särskild utredning om pensionsåldern i Sverige. Statsministern väcker uppmärksamhet genom att tala om en tänkbar pensionsålder på 75 år. Även vi på Pensionsmyndigheten skickar ut en alternativ pensionsålder i de orange kuverten. Anledningen till allt detta kan man läsa om här i orange rapport. Det är den enkla sanningen att vi lever allt längre. En person som föddes 1930 beräknas i genomsnitt leva till drygt 82 års ålder. En person född

1995 beräknas i genomsnitt bli nästan 88 år gammal. Vill årskull 1995 gå i pension vid 65 års ålder precis som sina kamrater i årskull 1930, så måste pensionen räcka i ca fem år längre. Då blir det mindre i pension per månad och år, om man inte kan eller vill arbeta längre.

Samtidigt är pensioner något helt individuellt. Ingen av oss vet hur länge vi lever. Vi har olika behov, intressen, önskemål och möjligheter. Vissa kan och vill jobba längre. Andra vill men orkar inte. Ytterligare andra vill gå tidigare i pension. Oavsett situation behöver vi alla ha en bra bild av hur stor hela pensionen blir för att kunna planera hur länge vi vill eller kan jobba, om vi ska konsumera nu eller sedan och om vi behöver spara. Den bilden finns för de allra flesta genom prognosen på www.pensionsmyndigheten.se/prognos eller www.minpension.se.

Katrin Westling Palm

Generaldirektör
Pensionsmyndigheten

Allmän pension, tjänstepension och privat pension i Sverige

Orange rapport 2011 beskriver den allmänna pensionens ekonomiska ställning vid utgången av 2011 och utveckling under 2011 samt tre scenarier för framtiden.

Tabellen och diagrammen nedan visar hur inbetalda premier, förvaltad kapital och utbetalda pensioner fördelade sig på allmän pension, tjänstepension och privat pension år 2010. För tjänstepension och privat pension är uppgifterna inte helt fullständiga, exempelvis ingår inte pensionsstiftelser. I vissa fall görs avsättningar till tjänstepension i ett företags balansräkning. Sådana avsättningar ingår inte i beloppet för inbetalda premier eller förvaltad kapital men däremot ingår de i beloppet för utbetalningar.

Orange rapport 2011 handlar – förenklat – om ca 60, 40 respektive 75 % av helheten i Sveriges pensionsverksamhet.

Sveriges pensioner år 2010

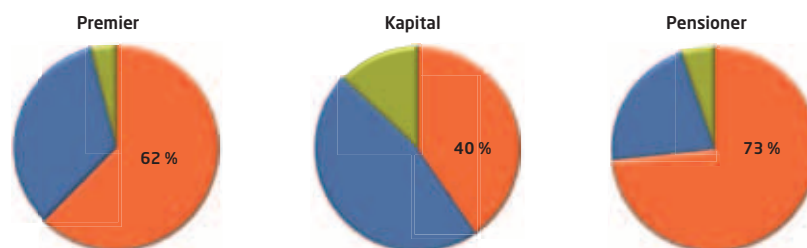
Miljarder kronor

	Inbetalda premier	Förvaltad kapital 31 dec.	Utbetalningar	
● Allmän pension	237	1 309*	222**	Orange rapport
● Tjänstepension	128	1 509	65***	
● Privat pensionsförsäkring***	15	423	16***	
Summa	380	3 240	303	

* Enbart inkomstgrundad pension ingår. Därtill kommer utbetalningar av garantipension (18 miljarder kr), änkepension (14 miljarder kr) samt bostadstillägg till pensionärer och äldreförsörjningsstöd (8 miljarder kr) från staten.

** Avser endast personer 65 år och äldre.

***Inklusive individuellt pensionssparande (IPS).

Visste du att ...

Överskottet i pensionssystemet

var 157 miljarder kronor den 31 december 2011. Balanstalet för 2013 blir 1,0198 och ökar indexeringen av inkomstpensionerna vid årsskiftet 2012/2013 med 1,98 procent.

Vi lever längre för varje år ...

Jämfört med 2010 har en 65 åringens genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat med 24 dagar. Den längre förväntade utbetalningstiden medför en ökad skuld på 14 miljarder kronor.

7 543 262 000 000 kronor

var inkomstpensionsskulden till nuvarande och kommande pensionärer vid utgången av 2011. Det motsvarar nästan 2,4 gånger värdet av allt som producerades i Sverige under året. Beloppet motsvarar ca 4,1 gånger av hushållens totala taxerade förvärvsinkomster (löner, inkomst av näringsverksamhet, pensioner, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning m m) 2011.

Dagens inkomstpensioner betalas nästan av dagens pensionsavgifter

2011 betalades in 216 miljarder kr i pensionsavgifter till inkomstpensionssystemet samtidigt som 220 miljarder betalades ut i inkomstpension. Det innebär att inkomstpensionerna till 98 % täcks av dagens avgiftsinkomster. Underskottet finansieras av första-fjärde AP-fonden.

Inkomsttaket för pensionsrätt var 420 447 kronor

och att 19 % av männen och 7 % kvinnorna hade inkomster över inkomsttaket.

Vi i genomsnitt har 772 300 kronor på vårt pensionskonto

Så mycket har den genomsnittlige pensionsspararen på sitt pensionskonto.

Premiepensionsfonderna minskade i medeltal med 10 %

Avkastningen för premiepensionssparare inom fondförsäkring blev under 2011 i genomsnitt 10,3 %.

AP-fonderna minskade med 2,5 %

AP-fonderna minskade med 2,5 procent under 2011, en återspeglning av den finansiella oron som rådde under året samt avgiftsunderskottet.

Fler lever längre ...

Den genomsnittliga livslängden i Sverige ökar. Därför behöver den som är född 1970 arbeta tills han/hon är 68 år för att få en allmän pension som motsvarar samma pensionsnivå som andel av slutlön vid 65 års ålder om medellivslängden varit oförändrad.

Ditt samlade pensionssparande

På www.minpension.se finns möjlighet att se hela sitt samlade pensionskapital, dvs förutom den allmänna pensionen även tjänstepension och det eventuella privata pensionssparandet. Minpension.se är ett samarbete mellan Pensionsmyndigheten och pensionsbolagen. Du kan också få samma information via www.pensionsmyndigheten.se/prognos samt göra egna pensionsprognoser.

Din inkomst
↓
Pensionsavgift
=
Pensionsrätter

Pensionsrätter
+
Ränta, m.m.
=
Pensionskonto

Pensionskonto
Tid som pensionär
=
Din pension/månad

Så fungerar den allmänna pensionen

Den allmänna pensionen följer enkla principer. Att läsa schemat här bredvid räcker för att förstå grunderna. För den som vill få en djupare kunskap räcker det med att läsa detta avsnitt.

Nästan som ett banksparande ...

Det allmänna pensionssystemet fungerar i stora stycken som ett vanligt banksparande. Det gäller systemets båda inkomstgrundade delar, inkomst- och premiepension. Varje år betalar de försäkrade, deras arbetsgivare och i vissa fall staten in pensionsavgifter. Avgifterna bokförs som pensionsrätter i den försäkrades "bankbok", det vill säga kontot för inkomst- respektive premiepension. Sparandet växer under åren i takt med avgiftsinbetalningarna och med den "ränta" som gäller. I det orange kuvertet kan den försäkrade följa hur det egna kontot för inkomst- och premiepension utvecklas år från år. När den försäkrade pensioneras vänds betalningsströmmarna och inkomst- respektive premiepension betalas ut till den försäkrade under återstoden av livet.

... men helt och hållet en pensionsförsäkring

I en pensionsförsäkring är sparandet låst. Man kan inte ta ut hela eller delar av sitt pensionssparande före den lägsta tillåtna åldern för uttag av pension. Inkomst- och premiepension kan tas ut först vid 61 års ålder.

Ett syfte med en pensionsförsäkring är att omfördela tillgångar från individer som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre än så. Avlidna personers pensionstillgångar fördelas varje år på de överlevande i samma årskull. Sådana pengar kallas för arvsvinst (se bilaga A). Även efter det att man har börjat ta ut sin pension fördelas tillgångar från dem som lever kortare än genomsnittligt till dem som lever längre. Det sker genom att den månatliga pensionen beräknas med utgångspunkt från en genomsnittlig livslängd, men betalas ut så länge man lever. Följaktligen blir summan av pensionsutbetalningarna till dem som lever kort tid som pensionär mindre än vad de sparar till. De som lever längre än genomsnittligt får ut mer än de själva sparar till.

Saldot på det egna pensionskontot utgörs av summan av pensionsrätter (avgifter), förräntning och arvsvinster. Från kontot dras varje år en administrationsavgift.

En krona i avgift ger en krona i pensionsrätt

Pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Pensionsunderlaget består av pensionsgrundande inkomster och belopp. Förutom lön räknas ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna som inkomster. Pensionsgrundande belopp är beräkningsunderlag, inte några inkomster i egentlig mening. Pensionsrätt för pensionsgrundande belopp tillgodoräknas vid sjuk- och aktivitetsersättning, år med små

Andel* som nybeviljats allmän pension i åldrarna 61-70 år, procent

Årskull	Uttagsålder, år									
	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
1938	3,7	2,3	2,3	2,1	77,6	4,2	3,2	0,8	0,3	0,3
1939	3,9	1,9	2,1	2,4	75,9	6,5	2,3	0,8	0,3	0,3
1940	3,0	2,1	2,5	3,1	76,0	5,0	2,6	0,8	0,4	0,5
1941	2,9	2,2	3,0	3,7	73,3	6,3	2,8	0,8	0,5	0,4
1942	3,4	2,9	3,4	3,9	70,9	6,2	3,4	1,2	0,5	
1943	4,0	3,1	3,6	5,3	66,5	7,1	4,4	1,2		
1944	4,7	3,4	4,8	6,0	63,4	7,9	4,0			
1945	5,2	4,2	5,3	6,1	62,1	7,2				
1946	6,1	4,8	5,5	6,8	60,1					
1947	6,4	4,7	6,0	7,5						
1948	6,0	5,0	6,7							
1949	5,9	5,4								
1950	5,9									

* Andelarna avser nya pensionärer i relation till möjliga pensionärer i december 2010. Åldrarna avser åldern 31 december aktuellt år som pensionären tog ut sin inkomst-pension/garantipension

barn (barnår), studier och plikttjänst. Pensionsunderlaget är maximerat till 7,5 inkomstbasbelopp (390 750 kronor år 2011). Pensionsrätten för inkomstpension motsvarar 16 procent av pensionsunderlaget och pensionsrätten för premiepension motsvarar 2,5 procent.¹

Vem betalar avgiften?

Den försäkrade betalar allmän pensionsavgift till den allmänna pensionen på 7 procent av sin lön och av ersättningar från social- och arbetslöshetsförsäkringarna. Avgiften betalas för inkomster upp till 8,07 inkomstbasbelopp.² Inbetalningen sker tillsammans med preliminärskatten. Den allmänna pensionsavgiften på 7 procent ingår inte i pensionsunderlaget. Årsinkomsten är pensionsgrundande när den överstiger gränsen för deklareringskyldighet, som från 2003 är 42,3 procent av det gällande prisbasbeloppet.³ När inkomsten har passerat denna tröskel är den pensionsgrundande från första kronan.

För sina anställda betalar arbetsgivare en pensionsavgift på 10,21 procent av varje anställds lön till pensionssystemet.⁴ Avgiften betalas även för inkomster ovanför 8,07 inkomstbasbelopp. Eftersom inkomster som överstiger 8,07 inkomstbasbelopp inte ger pensionsrätt är de avgifterna i själva verket en skatt. De förs därför som en skatt till statsbudgeten och tillfaller inte pensionssystemet.⁵

För de personer som får pensionsgrundande ersättning från social- och arbetslöshetsförsäkringarna betalar staten en avgift på 10,21 procent av ersättningen till pensionssystemet. För personer som tillgodoses pensionsgrundande belopp betalar staten en avgift till pensionssystemet på 18,5 procent av det pensionsgrundande beloppet. Dessa statliga ålderspensionsavgifter finansieras med allmänna skattemedel.

Pensionsavgiften summerar således till 17,21 procent, samtidigt som pensionsrätten och pensionsavgiften är 18,5 procent av pensionsunderlaget. Skillnaden förklaras av att den allmänna pensionsavgiften, 7 procent, dras av från avgiftsunderlaget när pensionsrätten beräknas.⁶ Det innebär att maximalt pensionsunderlag är 93 procent av 8,07 inkomstbasbelopp, det vill säga 7,5 inkomstbasbelopp. Maximal pensionsrätt 2011 var 72 289 kronor.

Vart tar avgiften vägen?

Av pensionsavgiften på 18,5 procent går 16 procentenheter till inkomstpensionens fyra buffertfonder: Första, Andra, Tredje och Fjärde Allmänna Pensionsfonden.⁷ Varje fond får en fjärdedel av avgifterna och finansierar en fjärdedel av pensionsutbetalningarna. De inkomstpensioner som betalas ut varje månad kommer alltså från buffertfonderna. I princip är det samma pengar som betalades in under månaden som betalas ut i form av pension till pensionärerna.

De pengar som sätts av till premiepensionen, 2,5 procent av pensionsunderlaget, placeras i räntebärande tillgångar till dess att taxeringen är fastställd. Först då vet man hur mycket pensionsrätt för premiepension varje försäkrad har tjänat in. När pensionsrätterna är fastställda köps andelar i de fonder de försäkrade har valt. De som inte valt får sina pengar placerade i AP7 Såfa, Statens årskullsförvaltningsalternativ, som har en generationsfundsprofil. Vid årsskiftet 2011/2012 fanns inom premiepensionssystemet 797 fonder registrerade, förvaltade av 99 olika fondbolag. Vid varje pensionsutbetalning säljs fondandelar så att det räcker till månadsbeloppet.

¹ Pensionsrätt för premiepension kan överföras mellan makar. Överfört kapital minskas med för närvarande 8 procent. Detta på grund av att det förväntas ske fler överföringar till kvinnor än till män och att kvinnor i medeltal lever längre än män, vilket medför att överförd pensionsrätt troligen kommer att betalas ut under en längre tid.

² År 2011: $8,07 \times 52 \times 100 = 420\,447$ kronor

³ År 2011: $0,423 \times 42\,800 = 18\,104$ kronor. Med gällande avrundningsregler, uppåt till närmsta hundratal kronor, utgår pensionsrätt för inkomster på 18 200 kronor eller mer.

⁴ Egenföretagare betalar allmän pensionsavgift om 7 procent och egenföretagaravgift om 10,21 procent.

⁵ Denna skatt var 14,0 miljarder kronor 2011, se not 1 tabell A.

⁶ $0,1721/0,93 \approx 0,185$

⁷ Dessutom finns Sjätte AP-fonden som är en tillgång i inkomstpensionssystemet, men som inte tillförs några avgifter eller betalas ut några pensioner.

Antal fonder i premiepensionssystemet 2011 och förvaltad kapital 2007-2011

	Antal registrerade fonder 2011	Förvaltad kapital per den 31 december, mdkr				
		2011	2010	2009	2008	2007
Aktiefonder	572	159	214	179	105	163
Blandfonder	71	41	17	12	10	10
Generationsfonder	36	60	43	38	29	35
Räntefonder	118	28	24	21	24	13
AP7Såfa/Premiesparfonden ¹	–	105	110	90	63	87
Totalt	797	393	408	340	231	308

¹ Premiesparfonden ersattes av AP7 Såfa från och med maj 2010. AP7 Såfa består av en del AP7 Aktiefond och en del AP7 Räntefond, som är registrerade som en aktiefond respektive räntefond i tabellen ovan.

Ränta på avgifterna som gav pensionsrätt

Den som sparar i bank får ränta på pengarna. Så fungerar också den allmänna pensionen. Räntan på inkomstpensionskontot bestäms som regel av genomsnittsinkomstens utveckling. Genomsnittsinkomsten mäts med inkomstindex (se bilaga A). Premiepensionskontots motsvarighet till ränta bestäms av värdeförändringen i de fonder den försäkrade valt.

Förräntningen av pensionsrätterna beror således på olika sidor av den ekonomiska utvecklingen. Inkomstpensionskontot förräntas med inkomstutvecklingen, priset på arbete om man så vill. Utvecklingen på premiepensionskontot följer av utvecklingen på de finansiella marknaderna som bland annat speglar priset på kapital. Ingen av räntorna är garanterade, de kan till och med vara negativa. Genom att fördela avgifterna till olika delsystem, vars ränta bestäms av delvis olika omständigheter, uppstår en viss riskspridning. Den genomsnittliga räntan i inkomstpensionssystemet (inkomst-/balansindex) har sedan 2000 varit 2,7 procent. Premiepensionsindex har under samma period stigit med 0,2 procent per år.⁸

⁸ Premiepensionsindex mäter hur ett belopp som satts in i systemet vid en viss tidpunkt har förändrats under en viss period (s.k. tidsviktad avkastning).

Annan ränta än inkomstindex - balansering

Vid viss demografisk och ekonomisk utveckling är det inte möjligt att förränta inkomstpensionskontot och inkomstpensionen med genomsnittsinkomstens utveckling och samtidigt finansiera inkomstpensionerna med en fast avgift. För att kunna hålla avgiften fast vid nivån 16 procent måste i en sådan situation avsteg göras från inkomstindexeringen. Det sker genom att balanseringen aktiveras.

Systemets tillgångar dividerat med pensionsskulden ger ett mått på dess finansiella ställning, en kvot som kallas balansstalet. Om balansstalet är större än talet ett är tillgångarna större än skulderna. Om balansstalet är mindre än talet ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. När balanseringen aktiveras indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i ett balansindex i stället för med förändringen i inkomstindex. Balansindexets förändring bestäms av förändringen i inkomstindex och balansstalets storlek.

Ett exempel: Om balansstalet faller under 1,0000 till 0,9900 samtidigt som inkomstindex ökar från 100,00 till 104,00 räknar man fram ett balansindex genom att multiplicera balansstalet (0,9900) och inkomstindex (104,00). Balansindex blir då 102,96. Indexeringen av pensionsbehållningarna blir då 2,96 i stället för 4 procent.⁹ Även indexeringen av pensionerna minskar i samma utsträckning.

⁹ Nästa års balansindex beräknas genom att multiplicera balansindexet (102,96) med kvoten mellan nytt och gammalt inkomstindex, multiplicerat med nytt balansstal.

Om balansstalet under en period då balanseringen är aktiv överstiger 1,0000 indexeras pensionsbehållningar och pensioner snabbare än vad inkomstindex ökar. När pensionerna återfår det värde de skulle ha haft om de enbart indexerats med inkomstindex, det vill säga när balansindex når inkomstindexets nivå, stängs balanseringen av och systemet återgår till att indexera med enbart förändringen i inkomstindex.

Administrationskostnaderna minskar pensionen

Inkomstpensionens administrationskostnader dras varje år från pensionsbehållningen. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor (se bilaga A). Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Med nuvarande kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att inkomstpensionen blir cirka 1 procent lägre än om inget avdrag hade gjorts.

Premiepensionens administrations- och fondförvaltningskostnader dras på motsvarande sätt varje år från premiepensionskapitalet. Här fortsätter dock avdraget även efter att pension har börjat tas ut. Nuvarande kostnadsnivå är 0,41 procent av premiepensionskapitalet per år. Kostnaderna väntas dock sjunka och genomsnittet under de kommande 31 åren beräknas till 0,25 procent. Med denna kostnadsnivå innebär kostnadsavdraget att premiepensionen blir cirka 7,5 procent lägre än om inget kostnadsavdrag hade gjorts.

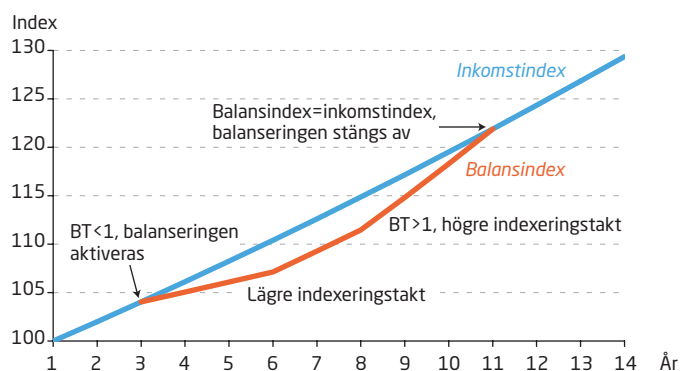
Hur beräknas inkomstpensionen?

Inkomstpensionen beräknas genom att beloppet på inkomstpensionskontot divideras med ett delningstal (se bilaga A) vid pensionstillfället. Delningstalen är specifika för varje årskull och speglar dels återstående livslängd vid den ålder pensionen tas ut, dels en ränta om 1,6 procent. Den återstående livslängden avser ett genomsnitt för män och kvinnor. Räntan om 1,6 procent gör att delningstalet blir lägre än vad medellivslängden är och att begynnelsepensionen blir högre än vad den annars skulle ha varit.

Ett exempel: En person som går i pension vid 65 års ålder har en förväntad återstående livslängd på cirka 19 år. Räntan om 1,6 procent gör att delningstalet sjunker till 16. Om personen har 2,5 miljoner på sitt inkomstpensionskonto får personen 156 250 kronor per år (2,5 mkr/16) i inkomstpension eller 13 020 kronor per månad.

Inkomstpensionen räknas årligen om med förändringen i inkomstindex med avdrag för den ränta på 1,6 procentenheter som tillgodoses i delningstalet, så kallad följsamhetsindexering¹⁰. Det innebär att om inkomstindex ökar med exakt 1,6 procent mer än inflationen, mätt med konsumentprisindex, ökar pensionerna exakt med inflationen. Om inkomstindex ökar med mer än 1,6 procent än inflationen ökar pensionerna i fasta priser och tvärtom. När balanseringen är aktiverad ersätts inkomstindex med balansindex vid omräkningen av pensionerna.

Balansering

¹⁰ Omräkningen av inkomstpension sker med kvoten mellan det nya och gamla inkomstindexet dividerat med 1,016. De år balansstalet är fastställt ersätts inkomstindex med balansindex.

Hur beräknas premiepensionen?

Premiepension kan tas ut antingen som traditionell försäkring eller fondförsäkring.

I båda försäkringsformerna divideras beloppet på premiepensionskontot med ett delningstal på samma sätt som för inkomstpensionen. Premiepensionens delningstal bygger, till skillnad från inkomstpensionens delningstal, på prognostiserade framtida livslängder. Den tillgodoräknade räntan är för närvarande 2,2 % i traditionell försäkring och 3,9 % i fondförsäkring, efter ett kostnadsavdrag om 0,1 %.

Att ta ut premiepension i form av traditionell försäkring betyder att pensionen beräknas som ett livsvarigt garanterat nominellt månadsbelopp. Den försäkrades fondandelar säljs och Pensionsmyndigheten tar över investeringsansvaret och den finansiella risken. Pensionen beräknas med en antagen nominell avkastning om, för närvarande, -0,1 % efter kostnadsavdrag. Utbetalda belopp kan bli högre genom så kallad återbäringsränta om den traditionella livförsäkringsrörelsen visar positivt resultat (se bilaga A).

Fondförsäkringen innebär att den försäkrade behåller sitt sparande i valfria premiepensionsfonder. I fondförsäkringen räknas premiepensionens storlek årligen om med utgångspunkt från fondandelarnas värde i december. Det följande året säljs varje månad det antal fondandelar som krävs för att finansiera den beräknade premiepensionen. Ökar fondandelarnas värde säljs färre andelar, minskar fondandelarnas värde säljs fler andelar. Prisvariationerna påverkar värdet av följande års premiepension.

Premiepensionen kan tas ut med ett efterlevandeskydd under pensionstiden. Det innebär att premiepensionen betalas ut till endera av två makar eller sambor så länge någon av dem lever. Om man väljer att ha efterlevandeskydd blir månadspensionen lägre eftersom premiepensionsutbetalningen då förväntas betalas ut längre.

Garantipension¹¹

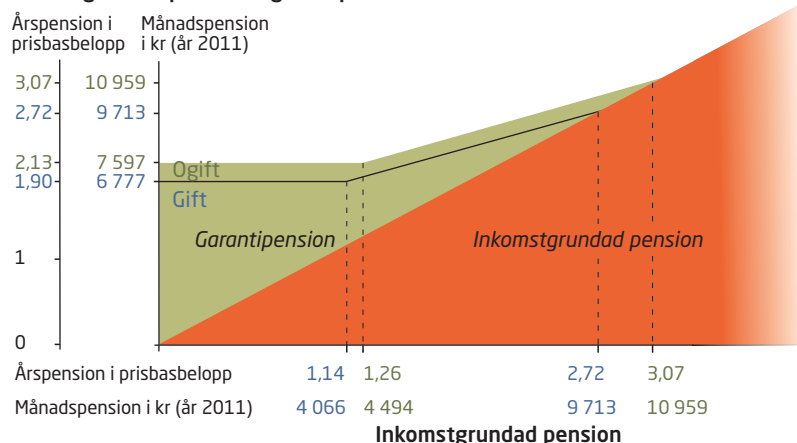
Garantipensionen är ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipension kan betalas ut från 65 års ålder till den som är bosatt i Sverige. För att ha rätt till full garantipension måste den försäkrade, i princip, ha bott 40 år i Sverige från 25 års ålder. Bosättning i annat EU/EES-land kan också ge rätt till garantipension.

År 2011 var den maximala garantipensionen för en ensamstående pensionär 7 597 kronor per månad (2,13 prisbasbelopp¹²) och för en gift pensionär 6 777 kronor per månad (1,90 prisbasbelopp). Garantipensionen minskas för den som har en inkomstgrundad pension. Minskningen görs i två steg. För låga inkomster görs en avräkning krona för krona, för högre inkomster är det endast 48 procent som reducerar garantipensionen. Det innebär att till en ensamstående pensionär med en månatlig inkomstgrundad pension 2011 på 10 959 kronor eller mer utbetalades ingen garantipension. För en gift pensionär var motsvarande inkomstgräns 9 713 kronor.

Ett exempel: En ensamstående pensionär har en inkomstgrundad pension på motsvarande 2,26 prisbasbelopp. Garantipensionen avräknas först krona för krona mot inkomsten upp till 1,26 prisbasbelopp. Det återstående beloppet om 0,87 prisbasbelopp [=2,13-1,26] minskas därefter med 48 procent av inkomsten utöver 1,26 prisbasbelopp, vilket i detta exem-

¹⁰ Beskrivningen avser garantipension till personer födda 1938 eller senare. För äldre personer gäller andra regler.

¹² År 2011 var prisbasbeloppet 42 800 kronor.

Inkomstgrundad pension + garantipension

pel ger en garantipension på 0,39 prisbasbelopp [=0,87-0,48*(2,26-1,26)]. Inkomst- och garantipension blir därmed för detta exempel 2,65 prisbasbelopp [0,39+2,26].

När garantipensionen beräknas bortses från premiepensionen. I stället beräknas inkomstpensionen som om den tjänats in med 18,5 % i stället för 16 %. Ett skäl för dessa regler är att de underlättar administrationen av garantipensionen.

Garantipensionen finansieras med allmänna skattemedel över statsbudgeten och ingår därför inte i pensionssystemets resultat- och balansräkning.

Tilläggs pension

Pensionärer födda före 1938 har inte tjänat in vare sig inkomst- eller premiepension. De får i stället tilläggs pension, som beräknas enligt äldre regler. Tilläggs pensionens nivå baseras på inkomsten för de 15 bästa åren och det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

För personer som är födda 1938–1953 gäller särskilda övergångsregler. De får en viss del av sin inkomstgrundade ålderspension som tilläggs pension och resterande del som inkomst- och premiepension. Ju yngre personen är desto mindre del betalas ut som tilläggs pension. Pensionärer födda 1938 får 80 procent av tilläggs pensionen, pensionärer födda 1939 får 75 procent och så vidare. Det finns ett garantitillägg som garanterar att deras pension inte blir lägre än den tilläggs pension de tjänat in till och med 1994 – året då pensionsreformen principiellt beslutades. De som är födda 1954 och senare tjänar in hela sin pension enligt reglerna för inkomst- och premiepension.

Vid uttag före det år personen fyller 65 år prisindexeras tilläggs pensionen. Om balanseringen är aktiverad det år individen fyller 65 år ska tilläggs pensionen räknas om enligt särskilda regler. Omräkningen görs den månad personen fyller 65 år och innebär att tilläggs pensionsbeloppet multipliceras med samtliga tidigare fastställda balanstal under den aktuella balanseringsperioden. Från och med efterföljande årsskifte följsamhetsindexeras tilläggs pensionen på samma sätt som inkomstpensionen.

Administrations- och kapitalförvaltningskostnader

I pensionssystemets resultaträkningar för inkomst- och premiepensionen framgår de kostnader som Pensionsmyndigheten och AP-fonderna redovisar som kostnader i sina egna resultaträkningar, ”bruttoredovisade kostnader”. De kapitalförvaltningskostnader i AP-fonderna och premiepensionssystemet som ”netto-redovisas”¹³ mot intäkt och fondavkastning framgår inte av pensionssystemets resultaträkning.

I det här avsnittet sammanställs de brutto- och netto-redovisade kostnaderna samt även sådana transaktionskostnader som AP-fonderna och Pensionsmyndigheten endast delvis kan fånga. Syftet är att ge en så fullständig bild av ålderspensionssystemets totala kostnader som möjligt. Viktigt att ha i åtanke är att de kostnader som benämns netto-redovisade i detta avsnitt samt transaktionskostnader redan har påverkat AP-fondernas intäkter negativt.

Effekten för de försäkrade av de netto-redovisade kostnaderna är olika för premie- och inkomstpensionen. Inom premiepensionssystemet minskar dessa kostnader avkastningen eller dras av från premiepensionskontot genom ett kostnadsavdrag. Kostnaderna reducerar således tillgångarna och därmed den framtida premiepensionen för den försäkrade. AP-fondernas netto-redovisade kostnader ingår däremot inte i den kostnad som dras av från inkomstpensionskontot. AP-fondernas netto-redovisade kostnader påverkar i stället direkt AP-fondernas tillgångar och avkastning. Genom att endast pensionssystemets tillgångar minskas av dessa kostnader påverkar de pensionssystemets resultat negativt. Det innebär att balanstalet påverkas negativt. Eftersom de netto-redovisade kostnaderna är mycket små i förhållande till pensionsskulden är dock effekten på balanstalet liten. När balanseringen är aktiverad påverkar de netto-redovisade kostnaderna indexeringen av inkomstpensionerna och pensionskapitalet.

Total kostnadsredovisning

Den sammanlagda kostnaden för pensionssystemets försäkringsadministration och kapitalförvaltning samt övriga avgifter uppgår till drygt 4,6 miljarder kronor, varav 2,0 miljarder kronor redovisas i pensionssystemets resultaträkning. De 2,0 miljarderna är summan av försäkringsadministration (1 193 miljoner) och AP-fondernas rörelsekostnader (791 miljoner). Se tabellen Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter.

För inkomstpensionen uppgick de kostnader som redovisas i resultaträkningen 2011 till 1 644 miljoner kronor, där 853 miljoner kommer från försäkringsadministration och 791 miljoner kommer från AP-fondernas rörelsekostnader. Detta belopp (1 644 miljoner) belastar i princip de försäkrades inkomstpensionskonton i orange kuvertet; dock med vissa periodiseringskillnader. Utöver de 791 miljonerna i rörelsekostnader hade AP-fonderna fasta förvaltningsarvoden om 437 miljoner kronor. Summan av redovisade kapitalförvaltningskostnader som framgår i AP-fondernas resultaträkningar uppgick därmed till 1 228 miljoner kronor. Prestationsbaserade arvoden och transaktionskostnader, som till exempel courtage, redovisas inte som direkta kostnader hos AP-fonderna utan påverkar i stället avkastningen negativt. Prestationsbaserade arvoden är inte en vanlig förvaltningskostnad utan ett sätt för AP-fonderna att dela risk och avkastning med deras externa förvaltare. Totalt betalade AP-

¹³ Begreppet netto-redovisade kostnader används här för sådana kostnader som i AP-fondernas redovisning består av fasta förvaltningsarvoden och som i premiepensionssystemets redovisning används för nettot av de poster som benämns förvaltningsavgifter och rabatter på förvaltningsavgifter.

fonderna 241 miljoner i prestationsbaserade arvoden och 179 miljoner kronor i courtage och andra transaktionskostnader. När dessa kostnader och avgifter inkluderas blir summan av kostnaderna totalt för inkomstpensionen således 2 501 miljoner kronor.

I Pensionsmyndighetens resultaträkning för premiepensionssystemet redovisas administrationskostnaden till 255 miljoner kronor. I beloppet ingår inte kostnader för försäkringsadministrationen avseende traditionell försäkring på 8 miljoner kronor. Denna kostnad netto redovisas genom att avkastningen på fonderat kapital minskas (se not 17). Den totala kostnaden för premiepensionens försäkringsadministration uppgår till 340 miljoner kronor, se Summa försäkringsadministration i tabellen nedan. För premiepensionssystemets del avser posten Fasta förvaltningsarvoden avgifter som premiepensionsfonderna tar ut efter att rabatter återförts till premiepensionsspararna. Avgifterna uppgick till 1 155 miljoner kronor. Rabatten uppgick till 2 128 miljoner kronor, avgiften före rabatt var således 3 283 miljoner kronor. Utöver de 1 155 miljonerna i fasta förvaltningsarvoden består summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter av transaktionskostnader om 645 miljoner kronor. I likhet med motsvarande post för inkomstpensionen utgör detta belopp inte någon fullständig redogörelse för alla transaktionskostnader. Samtliga premiepensionens kapitalförvaltningskostnader har reducerat avkastningen (se not 16).

Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter

Mnkr	Inkomst- pension	Premie- pension	Totalt
Avgiftsuppbörd, m.m. (Skatteverket)	377	59	436
Pensionsadministration	476 *	281	757
Summa försäkringsadministration	853	340	1 193
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	791		791
Fasta förvaltningsarvoden (netto redovisade)	437	1 155	1 592
Summa redovisade kapitalförvaltnings- kostnader	1 228	1 155	2 383
Prestationsbaserade arvoden**	241		241
Transaktionskostnader***	179	645 ****	824
Summa kapitalförvaltningskostnader och avgifter	1 648	1 800	3 448
Summa kostnader totalt	2 501	2 140	4 641

* Beloppet är beslutad administrationskostnadsersättning från AP-fonderna som Pensionsmyndigheten erhåller och inte myndighetens redovisade kostnadsutfall för inkomstpension (se tabell nedan Pensionsmyndighetens/Försäkringskassans kostnad för inkomstpension).

** Detta är avgifter som AP-fonderna endast betalar om en viss förvaltare lyckats uppnå ett visst överenskommet resultat.

*** Med transaktionskostnader avses här courtage och clearingavgifter som tas ut på aktie- och derivatmarknaden. Dessa avgifter läggs direkt på transaktionen och påverkar fondernas avkastning negativt. Ränte- och valutatransaktioner betalas genom skillnaden mellan köp- och säljkurs och kan därmed inte redovisas som en separat avgift.

**** Här redovisas endast kostnader i de fonder som rapporterar så kallad total kostnadsandel (TKA) till Pensionsmyndigheten. Dessa fonder innehar cirka 95 procent av kapitalet i premiepensionssystemet. Beloppet inkluderar också räntekostnader och kupongskatt i fonderna.

Pensionsmyndighetens kostnad för inkomstpension

I pensionssystemets resultaträkning redovisas Pensionsmyndighetens ersättning från AP-fonderna för administrationskostnader. Regeringen beslutar om kostnadsersättningen. Inkomstpensionens redovisning sker utifrån kontantmässig princip, inte bokföringsmässig princip. Skillnaden mellan ersättningen från AP-fonderna och Pensionsmyndighetens redo-

visade kostnad för inkomstpension räknas av mot den ersättning myndigheten får två kalenderår efter det år skillnaden uppstod. I tabellen nedan framgår dels den beslutade ersättningen, det vill säga den kostnad som tas upp i pensionssystemets årsredovisning, dels den bokföringsmässiga kostnaden, ”kostnadsutfall”, som använts i tidsserierna nedan.

Pensionsmyndighetens/Försäkringskassans kostnad för inkomstpension

Mnkr	2007	2008	2009	2010	2011
Ingående balans	312	302	66	91	150
Beslutad ersättning*	514	257	544	627	476
Kostnadsutfall**	524	493	519	568	506
Årets över-/underskott	-10	-236	25	59	-30
Utgående balans	302	66	91	150	120

* Beslutad ersättning från AP-fonderna. Den kostnad som tas upp i inkomstpensionens resultaträkning.

** Den kostnad som ingår i tabellen Ålderspensionssystemets kostnader och diagrammen Kostnader i kronor per försäkrad.

Kostnadernas utveckling 2007-2011

För att ge perspektiv på kostnaderna redovisas i tabellerna och diagrammen nedan kostnadsposterna för varje år från 2007. Kostnaderna redovisas i miljoner kronor och i kronor per antal försäkrade, det vill säga antalet personer som har ett pensionskonto, inklusive pensionärer.

Ålderspensionssystemets kostnader 2007-2011

IP = inkomstpension, PP = premiepension

Mnkr		2007	2008	2009	2010	2011
Avgiftsuppbörd, m.m.	IP	287	353	378	402	377
(Skatteverket)	PP	45	55	59	63	59
Pensionsadministration	IP*	524	493	519	568	506
	PP	273	382	284	283	281
Summa försäkrings- administration	IP	811	846	897	970	883
	PP	318	437	343	346	340
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredoisade)	IP	752	778	808	820	791
	PP	-	-	-	-	-
Fasta förvaltningsarvoden (nettoisade)	IP	546	498	489	477	437
	PP	924	758	829	1 141	1 155
Summa redovisade kapitalförvaltningskostnader	IP	1 298	1 276	1 297	1 297	1 228
	PP	924	758	829	1 141	1 155
Prestationsbaserade arvoden	IP	257	294	170	368	241
	PP	-	-	-	-	-
Transaktionskostnader**	IP	435	407	208	186	179
	PP	713	592	565	663	645
Summa kapitalförvaltnings- kostnader och avgifter	IP	1 990	1 977	1 675	1 851	1 648
	PP	1 637	1 350	1 394	1 804	1 800
Summa kostnader totalt	IP	2 801	2 823	2 572	2 821	2 531
	PP	1 955	1 787	1 737	2 150	2 140

* Beloppet för inkomstpension avser faktisk kostnad medan beloppet i tabellen Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter avser administrationskostnadsersättning från AP-fonden.

** Se förklaring i tabellen Ålderspensionssystemets totala kostnader och avgifter.

I tabellen framgår att inkomstpensionens kostnader har minskat under det senaste året. Det är framförallt prestationsbaserade arvoden och försäkringsadministration som har minskat. Premiepensionens kapitalförvaltningskostnader och avgifter är relativt oförändrat från 2010 till 2011.

Utvecklingen av kapitalförvaltningskostnaderna och avgifterna för premiepensionen beror i huvudsak på hur genomsnittligt förvaltad kapital utvecklas.

För att kunna jämföra kostnadernas storlek i förhållande till det ”kapital” som kostnaderna dras från redovisas pensionssskuldens storlek i tabellen.

Pensionssskuld/kapital på vilket kostnadsavdraget har gjorts 2007-2011

Mdkr		2007	2008	2009	2010	2011
Pensionssskuld på vilket kostnadsavdraget gjorts	IP*	4 910	5 157	5 002	4 795	4 965
	PP	310	233	343	413	401

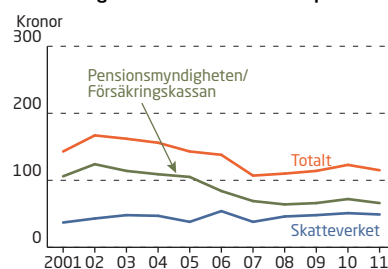
* Inkomstpensionens pensionssskuld till förvärsaktiva, dvs. exklusive tilläggspension och inkomstpension under utbetalning. Inget kostnadsavdrag görs på pensionen.

Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital

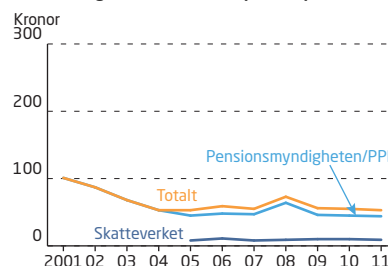
Inkomstpensionens kapitalförvaltningskostnader avser Första-Fjärde AP-fonden samt Sjätte AP-fonden. Premiepensionens kapitalförvaltningskostnader avser de avgifter premiepensionsfonderna, inklusive Sjunde AP-fonden, tagit ut efter rabatter samt premiepensionssystemets kapitalförvaltningskostnader för den traditionella livförsäkringen. De skalfördelar som de fyra stora AP-fonderna inom inkomstpensionssystemet har framgår tydligt av tabellen nedan. År 2011 var summan av kapitalförvaltningskostnader för dessa, samt den betydligt mindre Sjätte AP-fonden, 0,14 % av förvaltad kapital. AP-fondernas prestationsbaserade arvoden uppgick till 0,03 %, transaktionskostnader uppgick till 0,02 % vilket gjorde att summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter uppgick till 0,19 % av förvaltad kapital. Redovisade kapitalförvaltningskostnader för de många fler och betydligt mindre fonderna inom premiepensionssystemet uppgick till 0,30 %, transaktionskostnaden till 0,17 % och summan av kapitalförvaltningskostnader och avgifter således till 0,47 % av förvaltad kapital. Kostnadsskillnaderna förklaras dock inte enbart av skillnader i skalfördelar, utan även av att inkomstpensionens fonder investerar cirka 41 % av sitt kapital i obligationer eller liknande tillgångar med i förhållande till aktier låga förvaltningskostnader. Inom premiepensionssystemet är endast cirka 8 % av tillgångarna investerade i denna typ av tillgångar.

Kostnader i kronor per försäkrad 2001-2011

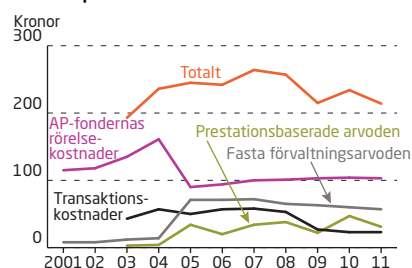
Försäkringsadministration inkomstpension

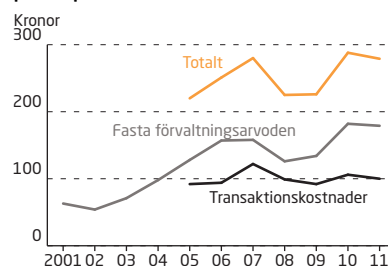
Försäkringsadministration premiepension

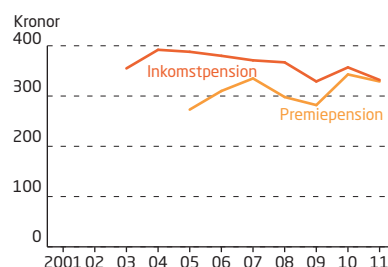
Kapitalförvaltningskostnader och avgifter inkomstpension

Kapitalförvaltningskostnader och avgifter premiepension

Summa kostnader

Kapitalförvaltningskostnaderna i förhållande till förvaltad kapital 2007-2011, procent

		2007	2008	2009	2010	2011
AP-fondernas rörelsekostnader (bruttoredovisade)	IP	0,09	0,10	0,11	0,10	0,09
	PP	-	-	-	-	-
Fasta förvaltningsarvoden (nettoredovisade)	IP	0,06	0,06	0,06	0,06	0,05
	PP	0,33	0,30	0,31	0,32	0,30
Summa redovisade kapitalförvaltningskostnader	IP	0,15	0,16	0,17	0,16	0,14
	PP	0,33	0,30	0,31	0,32	0,30
Prestationsbaserade arvoden	IP	0,03	0,04	0,02	0,04	0,03
	PP	-	-	-	-	-
Transaktionskostnader	IP	0,05	0,05	0,03	0,02	0,02
	PP	0,25	0,23	0,21	0,19	0,17
Summa kapitalförvaltningskostnader och avgifter	IP	0,23	0,25	0,22	0,21	0,19
	PP	0,58	0,53	0,52	0,51	0,47
Genomsnittligt förvaltad kapital* (miljarder kronor)	IP	878	803	767	861	884
	PP	284	254	270	353	385

* Beräknat som kapitalet vid årets ingång + kapitalet vid årets slut dividerat med två. Miljoner kronor.

Faktiskt gjorda kostnadsavdrag 2007-2011

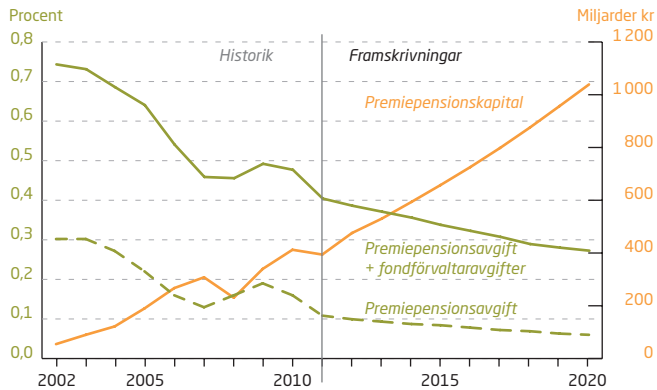
År 2011 var inkomstpensionens kostnadsavdrag från pensionsbehållningarna 0,0340 %. Kostnadsavdraget görs endast fram till det att pension börjar tas ut. Varken de fasta förvaltningsarvodena på 0,05 % av förvaltad kapital, de prestationsbaserade arvoden på 0,03 % av förvaltad kapital eller transaktionskostnaderna på 0,02 % av förvaltad kapital belastar pensions-spararna genom kostnadsavdrag. I orange kuvertets pensionsprognoser antas kostnadsavdraget ligga konstant på 0,045 %.

År 2011 var avdraget för premiepensionens förvaltningskostnader 0,11 %, beräknat på förvaltad kapital i premiepensionssystemet, snitt per 2011-01-31, 2011-02-28, 2011-03-31. Här fortsätter avdraget även efter att pension har börjat tas ut. Fondförvaltarnas kostnadsavdrag 2011 motsvarade efter rabatter 0,30 %. Därtill finns transaktionskostnader i form av courtage med mera som uppgår till omkring 0,17 %. Det årliga procentuella kostnadsavdraget kommer att minska framöver. Allteftersom det fonderade kapitalet växer beräknas kostnaden sjunka från 0,11 % till omkring 0,03 % och rabatterna som återförs till pensions-spararna från fondförvaltarna bedöms bli större.

Gjorda kostnadsavdrag 2007-2011, procent

	2007	2008	2009	2010	2011
IP	0,0440	0,0226	0,0189	0,0343	0,0340
PP, förvaltningskostnad	0,13	0,16	0,19	0,16	0,11
PP, fonder	0,33	0,30	0,31	0,32	0,30
PP, summa	0,46	0,46	0,50	0,48	0,41

Premiepensionens kostnader

Den kostnad som dras av från inkomstpensionskontona ska motsvara den kostnad som tas upp i inkomstpensionens resultaträkning. Detta belopp delat med inkomstpensionsskulden – de försäkrades saldon på sina inkomstpensionskonton – som inte börjat utbetalas skulle vara kostnadsavdraget uttryckt som en andel. Ett skäl till att så inte är fallet avser systemets infasning; fram till år 2021 ökas kostnadsavdraget stegvis, se not 11. Ett annat är att det är budgeterade kostnader som dras av från kontona. De (små) avvikelser mellan avdragen och faktisk kostnad som därmed uppstår följs upp och korrigeras i påföljande års kostnadsavdrag.

Premiepensionen har motsvarande små periodiska avvikelser mellan den avgift som tas ut och den faktiska kostnaden. Även dessa avvikelser korrigeras löpande.

Vad betyder kostnaderna för pensionens storlek?

Kostnadernas storlek är en viktig faktor för den framtida pensionen. En till synes låg årlig avgift kan minska pensionen med en avsevärd andel eftersom den betalas över lång tid. Av de faktorer som påverkar pensionskapitalet är kostnadernas storlek den faktor som de ansvariga myndigheterna har störst kontroll över. Kostnaderna för premiepensionen kan även den försäkrade påverka.

Följande förenklade beräkningssätt ger en ganska precis uppfattning om vad en viss kostnadsprocent innebär för den utbetalade pensionens storlek. Den genomsnittliga tid som en inbetalad avgift ligger i systemet innan den börjar betalas ut är cirka 21 år, och den genomsnittliga tid som en krona ligger i systemet medan pension utbetalas är cirka 10 år. Om inkomstpensionens kostnad är 0,04 %, kommer avdraget att minska inkomstpensionen till $(1-0,0004)^{21} \approx 99$ % av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Kostnaden minskar inkomstpensionen med cirka 1 %. Om premiepensionens kostnader sjunker till, säg 0,3 %, kommer avdraget att minska premiepensionen till $(1-0,003)^{31} \approx 91$ % av vad den skulle ha varit utan kostnadsavdrag. Kostnaden minskar premiepensionen med 9 %. Anledningen till att avdraget sker i 31 år är att i premiepensionssystemet görs kostnadsavdraget också under den tid pensionen betalas ut. En inte ovanlig fondförvaltningsavgift i Sverige för sparande utanför det allmänna pensionssystemet är omkring 1 % – ofta högre. En avgift på 1 % under samma tid som i exemplet ovan innebär att det sparade kapitalet blir 73 % av vad det skulle ha varit i förhållande till om avgiften varit 0 %, 27 % försvinner i avgifter.

Pensionssystemets värdeförändringar

Den allmänna pensionen består till huvuddelen av inkomstgrundad pension. Varje år under det aktiva livet betalar de förvärvsarbetande en viss del av inkomsten som pensionsavgift. Större delen av avgiften går till systemet för inkomstpension och en mindre del till premiepensionssystemet. Pensionen tjänas in under lång tid, 40–45 år eller ännu längre. Därför är det viktigt för pensionens framtida storlek vilken värdeförändring som de inbetalda avgifterna får. Exempelvis får en person som sätter in ett konstant belopp varje år under 40 års tid med en årlig ränta på 2 % hela 54 % större slutbehållning än en sparare utan årlig avkastning.

I inkomstpensionssystemet bestäms värdeförändringen normalt av den procentuella ökningen i inkomstindex. Detta index följer i sin tur den genomsnittliga utvecklingen av de förvärvsarbetandes inkomster. I premiepensionssystemet bestäms värdeförändringen av avkastningen på pensionsspararnas fonder. En skillnad är också att värdeförändringen i inkomstpensionen är lika för alla, medan den för premiepensionen kan variera kraftigt från person till person, beroende på vilken typ av fonder som valts.

Värdeförändringar under 2011

Pensionsbehållningen i inkomstpensionen skrivs normalt upp i takt med inkomstindex. Till skillnad mot vad som gäller premiepensionssystemet görs värdeförändringarna bara vid årsskiftena. Eftersom den så kallade balanseringen trädde i kraft år 2010 är det emellertid mer relevant att mäta värdeutvecklingen med balansindex, som är det index som används så länge balanseringen är i funktion. Balansindex sjönk vid ingången av 2010 med 1,4 % och vid ingången av 2011 med 2,7 %. Vid ingången av 2012 blev det i stället en höjning av balansindex med 5,2 %. Det är alltså med dessa procenttal som de förvärvsarbetandes intjänade inkomstpensionsrätter förändrats vid årsskiftena.

För pensionärerna minskades inkomst- och tilläggs pensionerna med ytterligare 1,6 % varje år, vilket beror på den s.k. följsamhetsindexeringen. Denna innebär att indexförändringen varje år reduceras med den ränta om 1,6 % som redan tillgodoräknats inkomstpensionen i delningstalet (se avsnittet ”Så fungerar den allmänna pensionen”).

Inkomstpensionen påverkas även – indirekt – av utvecklingen på kapitalmarknaderna eftersom AP-fonderna, som är buffertfonder i inkomstpensionssystemet, investerar en stor del av sitt kapital i aktier. Nedgången i placeringarnas marknadsvärden under 2008 års rekordartade börsfall var en viktig orsak till att balanseringen trädde i funktion år 2010.

Premiepensionssystemet påverkas kraftigt av utvecklingen på kapitalmarknaderna. Framförallt den svenska börsmarknaden utvecklades svagt under 2011 – även om det blev bättre mot slutet av året. Avkastningen för pensionsspararna, mätt som kapitalviktad avkastning (internränta), blev negativ för året, minus 10,3 %. Det bör påpekas att pensionerna från premiepensionssystemet än så länge är små, eftersom systemet är i sin tidiga uppbyggnadsfas.

Årlig indexering av inkomstpensionskonto respektive premiepensionsavkastning, 2000-2011, procent

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Inkomst-/balansindex	1,4	2,9	5,3	3,4	2,4	2,7	3,2	4,5	6,2	-1,4	-2,7	5,2
Premiepensionsavkastning*	0,7	-8,6	-31,1	17,7	7,9	30,5	12,2	5,3	-34,3	34,9	12,3	-10,3

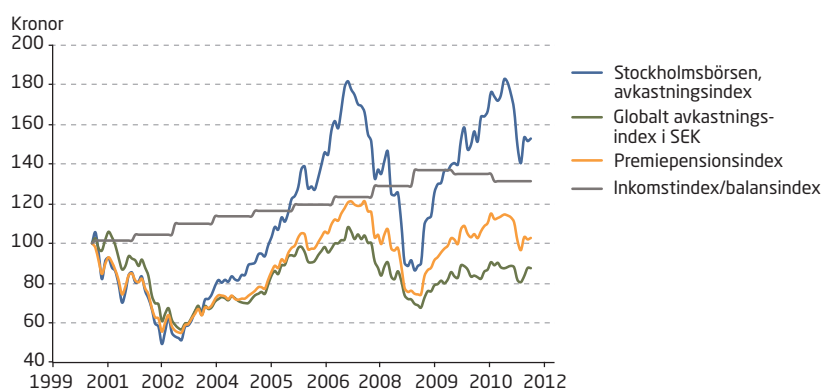
* Kapitalviktad avkastning (internränta), exklusive ränta på premiepensionsrätterna från den tillfälliga förvaltningen.

Inkomstpension och premiepension – en jämförelse av värdeförändringarna

Ett av syftena med att inrätta premiepensionen som komplement till fördelningssystemet var att variationer över åren i löneinkomsternas tillväxt och i kapitalavkastningen skulle kunna jämna ut varandra. Utvecklingen under de senaste åren är exempel på att denna riskspridning fungerat som tänkt. Under 2008 kompenserade den relativt stora ökningen i inkomstindex den negativa kapitalavkastningen och gav en relativt god samlad förräntning i pensionssystemet. Under 2009 och 2010 var kapitalavkastningen positiv och fungerade som utjämning till den påföljande balansering som skedde för 2010 och 2011. År 2011 steg balansindex, vilket resulterade i uppskrivning av inkomstpensionerna samtidigt som avkastningen i premiepensionssystemet var negativ. För en mer utförlig beskrivning av inkomst- och balansindex se kapitel ”Så fungerar den allmänna pensionen” avsnitt ”Annan ränta än inkomstindex – balansering”.

Betydelsen av riskspridningen kan öka i framtiden, när premiepensionsfondernas andel av det totala pensionskapitalet blir större. Detta hindrar inte att det vid vissa tillfällen kommer att ske nedgångar i tillgångsvärdena som sammanfaller med nedgångar i inkomst/balansindex.

Värdet av 100 kronor som sattes in i december 2000 i inkomstpensionssystemet (inkomstindex) och i premiepensionssystemet (premiepensionsindex) samt i en genomsnittlig aktieportfölj på Stockholmsbörsen respektive på den globala aktiemarknaden

Avkastningsindex för Stockholmsbörsen enligt Affärsvärlden, globalt aktieavkastningsindex enligt Morgan Stanley Capital International Inc., omräknat till SEK.

I december år 2000 kunde premiepensionsspararna börja placera sitt kapital i systemets fonder. Dessförinnan hade kapitalet under några år förvaltats tillfälligt på räntebärande konto hos Riksgälden. Värdet av ett belopp som sattes in vid starten 2000 har varierat kraftigt under åren.

Avkastningsindex på Stockholmsbörsen steg betydligt mer än premiepensionsindex 2003–2007, och föll därefter kraftigare under 2008. Återhämtningen 2009–2010, liksom tillbakagången 2011, var också betydligt kraftigare på Stockholmsbörsen än i premiepensionsindex. Skillnaden i förloppen beror till större del på att premiepensionsspararna mest har

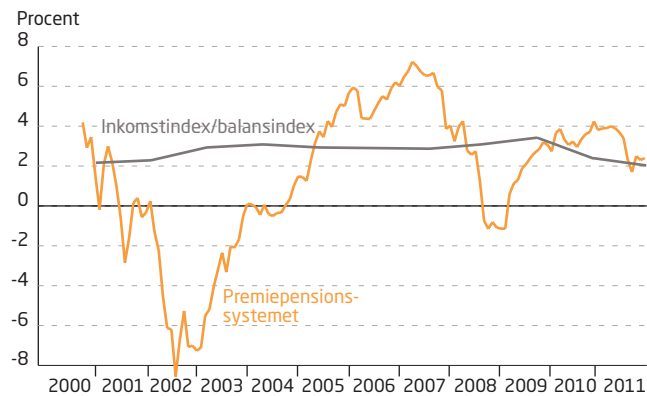
placerat i utländska aktier, där kursutvecklingen varit stabilare än på Stockholmsbörsen. Till detta kommer att en mindre del av placeringarna gjorts i räntefonder med jämnare avkastning.

De som har avstått från att välja fonder, och därmed haft sina medel placerade i AP7 Såfa, Statens årskullsförvaltningsalternativ, under sjunde AP-fondens förvaltning, har sedan start uppnått nästan exakt samma avkastning som den genomsnittliga ”aktiva” väljaren.

Värdeförändring mätt som kapitalviktad avkastning (internränta)

Den typ av värdeförändrings- eller avkastningsmått som redovisats i ovanstående avsnitt kallas ibland ”tidsviktad” avkastning, och tar inte hänsyn till att kapitalets storlek förändras under sparperioden. Vad som alltså visats för premiepensionssystemet är hur värdet av en insatt krona genomsnittligt har förändrats över en viss period. För de individuella spararna i premiepensionssystemet är det viktigt att redovisa ett annat mått, nämligen kapitalviktad avkastning (internränta). Anledningen är att kapitalet på pensionsspararnas konton vuxit kraftigt sedan starten, som följd av att systemet är under uppbyggnad. Vid slutet av år 2007 fanns sex gånger så stort kapital i fonderna som vid slutet av 2000. Det var alltså ett betydligt större belopp som exempelvis kunde åtnjuta 2005 års mycket höga avkastning än det belopp som drabbades av 2002 års lika kraftigt negativa avkastning. Den kapitalviktade avkastningen tar hänsyn till detta genom att ge 2005 en större vikt än 2002. I Pensionsmyndighetens beräkning av den kapitalviktade avkastningen tas dessutom hänsyn till andra faktorer, såsom förvaltningsavgifter, rabatter och arvsvinster.

Genomsnittlig kapitalviktad avkastning per år för alla premiepensionssparare fram till olika tidpunkter under åren 2000-2011

Varje punkt på kurvan visar den genomsnittliga årliga internräntan (tidigast från 1995) fram till tidpunkten i fråga.

I diagrammet ovan redovisas dels utvecklingen av den genomsnittliga kapitalviktade avkastningen per år fram till olika tidpunkter, dels motsvarande avkastning om premiepensionen i stället utvecklats som inkomst/balansindex. Den kapitalviktade avkastningen fram till slutet av 2011 skulle med denna avkastning ha uppgått till 2,0 % per år. Detta kan jämföras med den faktiskt uppnådda kapitalviktade avkastningen i premiepensionen, 2,4 % fram till slutet av 2011. Av diagrammet kan utläsas att motsvarande beräkning fram till och med 2008 blev minus 0,8 % i premiepensionssystemet och plus 3,5 % med inkomst/balansindex. Observera att kurvan

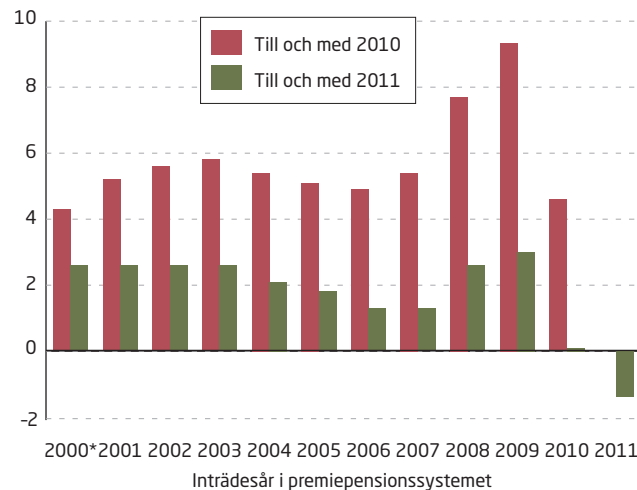

inte visar inkomstpensionsspararnas faktiska kapitalviktade avkastning, eftersom inkomstpensionens kapitalstruktur är väsentligt annorlunda.

I nedanstående stapeldiagram redovisas pensionsspararnas genomsnittliga kapitalviktade avkastning uppdelat på olika inträdesår. Samtliga grupper, utom den grupp som gick in i systemet under det fallande börsåret 2011, har i genomsnitt en positiv värdeutveckling på sitt premiepensionssparande. Nivåerna har sjunkit överlag och en viss utjämning mellan grupperna har skett sedan föregående år.

Genomsnittlig kapitalviktad avkastning per år från spararens inträdesår för premiepensionssparare fördelade på inträdesår i fondsystemet

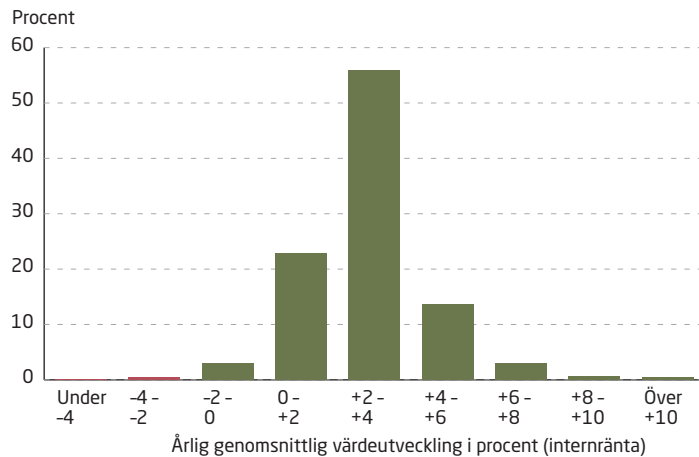
Procent

* Inträdesår 1995-2000. Dessa pensionssparare utgör 67 procent av det totala antalet.

Det kan också vara intressant att se på spridningen i kapitalviktad avkastning mellan pensionssparare som varit med i systemet lika länge. Bland de pensionssparare som varit med i premiepensionssystemet sedan starten 1995 hade cirka 96 % en positiv värdeförändring vid slutet av 2011. Det kan nämnas att tre år tidigare, vid slutet av 2008, hade endast 35 % haft en positiv värdeutveckling. Den ackumulerade värdeförändringen för premiepensionen kan variera kraftigt även under en kort tidsperiod.

Pensionssparare som började betala till premiepensionssystemet 1995, fördelade på nivåer av kapitalviktad avkastning fram till utgången av 2011

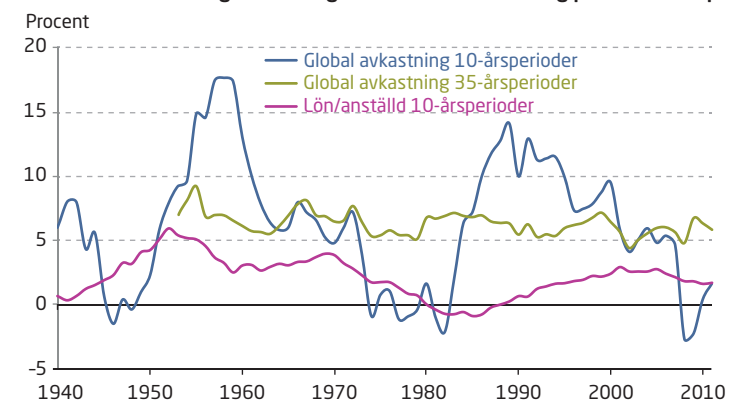

Eftersom uppgifterna avser personer som varit med ända från 1995, är orsaken till den stora spridningen inte att de kommit in vid olika tidpunkter (jfr den tidigare figuren visande fördelningen på inträdesår). Det är i stället valet av fondplaceringar med kraftigt olika avkastningsutfall som är huvudorsak.

Långsiktighetens betydelse

De sidor av pensionssystemet som har att göra med dess värdeförändring kan inte utvärderas utifrån värdeförändringarna under några få år. Betydelsen av långsiktighet underskattas lätt, både under upp- och nedgångstider. Under 93-årsperioden 1918–2011 var den genomsnittliga reala avkastningen på Stockholmsbörsen 6,6 % per år. Globalt sett var den reala aktieavkastningen 5,9 % per år. Detta betyder inte att man med stor säkerhet kan vänta sig en sådana avkastningstal på 10 års, eller ens 20 eller 30 års sikt. Realavkastningen har under olika 10-årsperioder sedan 1930 varierat kraftigt, på Stockholmsbörsen från 23 % per år (1980–1989) ned till negativa tal under vissa andra perioder. Stora förskjutningar mellan näraliggande 10-årsgenomsnitt har ofta skett, både på Stockholmsbörsen och globalt.

Global real avkastning och Sveriges reala löneutveckling per anställd i procent

Kurvorna visar för varje år den reala totalavkastningen per år (inkl. utdelningar) sedan 10 respektive 35 år tillbaka i tiden och den procentuella förändringen per år i den reala lönen per anställd sedan 10 år tillbaka i tiden

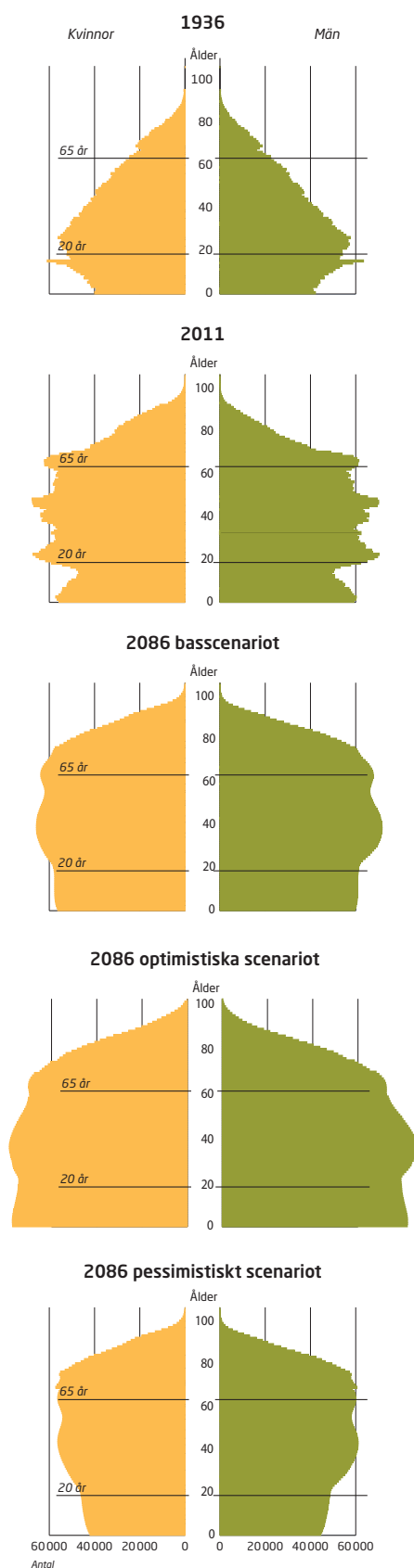
En slutsats är att ”lång sikt” inte är 5–7 år, eller ens 10 år, som det ibland sägs, utan att man bör när det gäller aktieavkastning tänka sig en betydligt längre period. I pensions sammanhang kan det för yngre personer vara rimligt att ha ett 30–40-årigt perspektiv. Historiskt sett har också den reala värdeutvecklingen under 35-årsperioder varit betydligt stabilare, som framgår av diagrammet. I diagrammet kan man jämföra den reala löneutvecklingen (per anställd) under 10-årsperioder med den reala globala aktieavkastningen under 10- respektive 35-årsperioder. Att den globala avkastningen används i detta fall beror på att det mesta av premiepensionskapitalet är placerat i utländska aktier. Övervägande delen av AP-fondernas aktiekapital består också av utländska aktier.

Först på 35 års sikt är den reala värdeutvecklingen för globala aktier jämförbar i stabilitet med de reala svenska lönernas utveckling på 10 års sikt. Reallöneutvecklingen är den faktor som framför allt är styrande för inkomstpensionernas värdeutveckling. Men den reala lönen per anställd har under perioden 1918–2011 ökat med uppskattningsvis 2,4 % per år, således betydligt långsammare än den reala aktieavkastningens 5,9 % per år. Skillnaden var mest markant under 1980- och 1990-talen.

Pensionssystemets framtid i tre scenarier

Befolkningen för 75 år sedan, nu och om 75 år för de två demografiska scenarierna

Källa: Statistiska Centralbyrån

För att belysa hur olika utvecklingsförlopp på lång sikt kan påverka inkomstpensionssystemets finansiella ställning och pensionernas storlek presenteras framskrivningar av systemets utveckling på 75 års sikt.

Inkomstpensionssystemets långsiktiga finansiella ställning beskrivs i tre olika utvecklingsförlopp eller scenarier. De tre scenarierna benämns bas-scenario, optimistiskt scenario och pessimistiskt scenario. Tre aspekter på den finansiella ställningen tas upp:

- avgiftsnettot
- fondstyrkan
- balanstalet

Avgiftsnettot är skillnaden mellan systemets avgiftsinkomster och pensionsutbetalningar. I framtidsscenarierna har, för bättre jämförelse, avgiftsnettot uttryckts i procent av summan av inbetalda avgifter, vilket innebär att volymeffekten av den långsiktiga tillväxten i ekonomin rensas bort. Avgiftsnettot motsvarar (efter avdrag för förvaltningskostnader, m.m.) systemets *primära* finansiella sparande. Det totala finansiella sparandet innefattar därtill AP-fondernas avkastningsnetto, som består av räntekomster och aktieutdelningar.

Inkomstpensionssystemets finansiella sparande, 2011, miljarder kronor

(1) Avgiftsnetto	-4,7
Avgifter	214,9
Pensioner	219,6
(2) Förvaltningskostnader, m.m.	3,8
(3) Primärt finansiellt sparande (1) - (2)	-8,5
(4) Avkastning	25,0
Varav räntor	11,9
Varav aktieutdelning	13,0
Finansiellt sparande (3) + (4)	16,5

Källa: Konjunkturinstitutet, analysunderlag december 2011

Det finansiella sparandet bidrar till förändringen i AP-fondernas storlek. Härtill kommer emellertid förändringar i värdepapprens marknadsvärden, vilka ibland är av betydande storlek, uppåt eller nedåt. År 2011 minskade buffertfondens (första-fjärde samt sjätte AP-fonden) tillgångar med totalt 22 miljarder kronor, beroende bl.a. på den finansiella oron i världen samt att pensionsutbetalningarna var något större än avgiftsinkomsterna.

Fondstyrkan är det marknadsvärderade AP-fondskapitalet dividerat med årets pensionsutbetalningar. Fondstyrkan visar hur många års pensionsbetalningar som fonden kan finansiera. År 2011 uppgick fondstyrkan till 4,1.

Balanstalet är ett sammanfattande mått på pensionssystemets finansiella ställning. Balanstalet är kvoten mellan systemets totala tillgångar och dess skulder. Tillgångarna utgörs av avgiftstillgången med tillägg av AP-fondernas marknadsvärden. (Se närmare ”Så fungerar den allmänna pensionen” och Bilaga B.)

Pensionssystemets framtida finansiella ställning beror på utvecklingen av flera faktorer av demografisk och ekonomisk natur. De tre scenarier som studeras skiljer sig åt i följande avseenden:

- Den demografiska utvecklingen
- Förändring av genomsnittsinkomsten
- Avkastningen på AP-fonderna

Antalet **avgiftsbetalare** bestäms av antalet personer i förvärsaktiv ålder och andelen av dessa som har förvärsarbete eller annan pensionsgrundande och avgiftsbelagd inkomst. Antalet personer i förvärsaktiv ålder beror främst på nettoinvandringens storlek och – på längre sikt – födelse-talen. I basscenariot används här huvudalternativet i Statistiska central-byråns (SCB:s) befolkningsprognos 2011. I det optimistiska och det pessimistiska scenariot är utgångspunkten SCB:s höga resp. låga antaganden i befolkningsprognosen från 2009.

Utvecklingen av antalet avgiftsbetalare har stor betydelse för systemets finansiella ställning. Pensionerna och de förvärsarbetandes intjänade pensionsrätter skrivs årligen upp med genomsnittsinkomsten (inkomst-index). Om antalet personer som har inkomst och betalar avgift växer, blir resultatet att såväl avgiftsnettot, buffertfonden som balanstalet ökar.

Förändringen i de förvärsaktivs **genomsnittsinkomst** spelar en begränsad roll för pensionssystemets finansiella sparande. Pensionerna knyts till inkomstindex, som följer genomsnittsinkomsten. En förändrad medelinkomst medför en motsvarande förändring av både avgiftsinflödet och pensionsutbetalningarna. Följaktligen får ändrad medelinkomst i princip ingen effekt på avgiftsnettot. Till följd av konstruktionen med tidsförskjutna värden på inkomstförändringarna i inkomstindex uppstår lika fullt vissa skillnader vid ändrad genomsnittsinkomst, vilka även återverkar på balanstalet.

Däremot påverkas naturligtvis de framtida pensionernas nivå, vid givet avgiftsnetto, i hög grad av den långsiktiga förändringen av inkomstindex.

Avkastningen på AP-fonderna påverkar AP-fondernas storlek och därmed fondstyrkan och balanstalet. Den negativa effekten på fondstyrkan och balanstalet av en svag utveckling av avgiftsnettot kan kompenseras av hög avkastning på fondkapitalet. I basscenariot används en årlig real avkastning på 3,25 %, i det optimistiska scenariot en real avkastning på 5,5 % och i det pessimistiska scenariot en årlig real avkastning om

Basscenariot

Basscenariots demografiska utveckling följer SCB:s senaste befolkningsprognos från 2011. I den antas nativiteten ligga på en nivå på 1,83 barn per kvinna under perioden. År 2010 var medellivslängden för män 79,5 år och förväntas öka till 84,1 år 2050. För kvinnor förväntas livslängden öka från 83,4 till 86,4 år under samma tidsperiod. Fram till prognosperiodens slut, ökar livslängden ytterligare 2 år för både män och kvinnor. De senaste 20 åren har nettoinvandringen uppgått till i genomsnitt 24 400 personer per år. 2006 uppgick nettoinvandringen (bl.a. till följd av den tillfälliga asyllagen) till 50 000 personer. Under de första åren i framskrivningen fram till och med 2015 antas nettoinvandring uppgå till 25 000 personer. Efter 2015 minskar nettoinvandring kontinuerligt till 20 000 per år fram till 2085. Andelen sysselsatta antas öka mot dagens nivå och det är främst bland de äldre samt invandrare som andelen ökar fram till 2030 för att sedan vara konstant. Totalt ökar sysselsättningen från 80,1 till 82,3 procent 2030. Den reala medelinkomsten antas öka med 1,8 procent per år.

Buffertfondens reala avkastning antas till 3,25 procent per år. Samma avkastning, efter förvaltningskostnader, antas för premiepensionsfonderna.

Optimistiskt scenario

De demografiska antagandena avviker från basscenariot. Både nativiteten och nettoinvandringen är högre än i basalternativet. På lång sikt uppskattas nativiteten till 2,05 barn per kvinna samt den långsiktiga nettomigrationen antas ge ett positivt överskott på ca 30 000 personer. Dödligheten antas dock stanna på den senaste observerade nivån vilket medför att den förväntade återstående medellivslängden är 83,4 år för kvinnor och 79,5 år för män under perioden 2012 till 2085. Sysselsättningen antas följa samma utveckling som i basscenariot. Den reala ökningen av genomsnittsinkomst är 2,0 procent per år efter 2011 och den reala avkastningen på buffertfonden antas i framtiden till 5,5 procent per år. Även avkastningen för premiepensionen antas vara 5,5 procent per år efter förvaltningskostnader.

1,0 %. Av fundamental betydelse både för fondstyrkan och balanstalet är differensen mellan avkastningen och genomsnittsinkomsten. Det beror på att både pensionsutbetalningarna och systemets pensions-skuld växer i takt med genomsnittsinkomsten, samtidigt som AP-fondernas marknadsvärden växer med avkastningen och ingår i täljaren både för måttet på fondstyrka och i balanstalet.

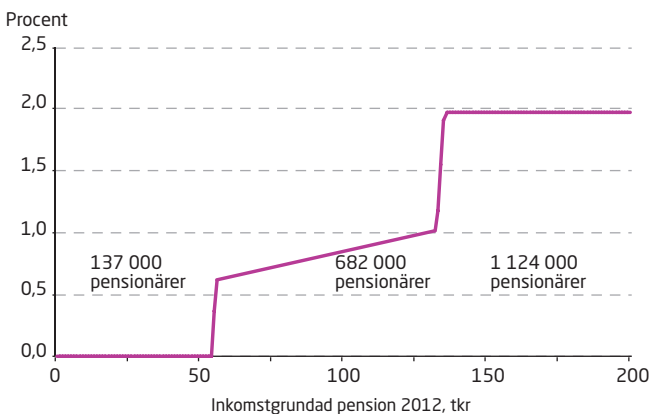
Sammanfattningsvis kan sägas att i alla tre scenarierna är avgiftsnettot negativt och under ganska många år framöver. Pensionsutbetalningarna beräknas således överstiga avgiftsinkomsterna, men det är endast i det pessimistiska scenariot som detta så småningom leder till att buffertfonden töms. Att fonden töms beror på färre antal personer i aktiv ålder samt att buffertfondens avkastning är låg i detta scenario.

Inkomstpensionssystemets finansiella ställning försämrades 2008, vilket innebar att balanseringen aktiverades för första gången 2010. Den finansiella ställningen förbättrades under 2010 och 2011 – se avsnittet Orange rapport på 7 minuter. Bala-nstalet för 2013 har beräknats till 1,0198. Inkomst- och tilläggspensioner som betalas ut under 2013 kommer därmed att höjas med nästan 2 procent jämfört med en situation utan balansering. Höjningen av pensionen kommer till viss del att reducera utbetald garantipension.

För pensionärer med en inkomstgrundad pension mellan ca 54 000–135 000 reduceras garantipensionen med 48 procent av den höjda inkomstpensionen och för dem med lägre pension helt och hållet. År 2011 befann sig 682 000 pensionärer med garantipension i intervallet med 48 procent avräkning. 137 000 befann sig i intervallet med 100 procent avräkning av garantipensionen. Diagrammet nedan visar den effekt balanseringen har på den totala pensionen.

Balanseringen kommer att vara aktiverad olika långa tider i de tre scenarierna. I basscenariot beräknas balanstalet ligga omkring 1,0 fram till 2025, för att därefter överstiga värdet ett.

Balanseringens effekt på totala pensionen 2013

Pessimistiskt scenario

Det pessimistiska scenariots antaganden om nativitet och nettoinvandring är lägre än i basalternativet. Nativiteten antas till 1,66 barn per kvinna. Nettoinvandringen antas under åren fram till 2015 uppgå till i genomsnitt 16 000 personer per år och för åren därefter till ca 10 000 per år. Nativiteten och migrationen följer SCB:s låga antaganden i befolkningsprognosen från 2009. Den förväntade återstående livslängden ökar från 83,4 år för kvinnor till 89,7 år 2050. Motsvarande för männen är från 79,5 till 86,6 år. Antagandet om sysselsättningen är detsamma som i basscenariot, men den reala ökningen av genomsnittsinkomsten antas till 1 procent per år. Buffertfondens och premiepensionsfondernas reala avkastning, efter förvaltningskostnader, antas också till 1 procent per år. Med en avkastning lika med ökningen i medelinkomsten bidrar, i princip, buffertfondens avkastning inte till den långsiktiga finansieringen av pensionerna. Buffertfonden blir demografiskt betingad och för systemets finansiering en neutral förvaring av pensionskapital.

Antagandena i det pessimistiska scenariot innebär att avgiftsflödet växer långsamt i förhållande till den eftersträfvade indexeringen i medelinkomsten. Det pessimistiska scenariot beskriver hur pensionerna påverkas av en långvarig svag utveckling.

Avgiftsnettot

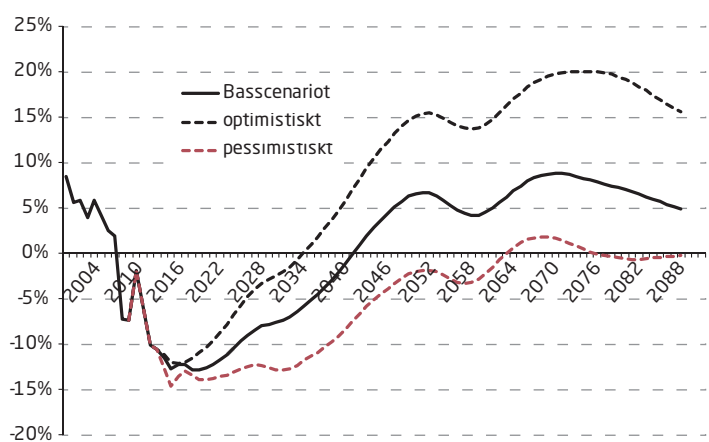
Avgiftsnettot är som tidigare nämnts skillnaden mellan avgiftsinkomsterna och pensionsutbetalningarna. Eftersom årskullarna i befolkningen är olika stora och i viss utsträckning har arbetat olika mycket, kommer systemets avgiftsinkomster och pensionsutgifter att variera över tiden. För att de tre framtidssceniernas avgiftsnetton bättre ska kunna jämföras med varandra har avgiftsnettot dividerats med scenariots influtna avgifter. Därmed elimineras den volymeffekt som de olika tillväxttakterna har på avgiftsnettot uttryckt i kronor.

När ATP-systemet infördes 1960 var avgiftsuttaget större än de inledningsvis relativt låga pensionsutgifterna. Avgiftsnettot har sedan 1980 varierat. Variationerna förklaras främst av regelförändringar, dels i avgiftsprocenten som påverkat inkomsterna, dels i beräkningar av basbeloppet som påverkat utgifterna. En viss del av variationerna i avgiftsnettot förklaras av förändringar i antalet pensionärer och antalet förvärvsarbetande.

Avgiftsnettot blev negativt 2009 och huvudförklaringen till denna utveckling är att 40-talets stora årskullar nu lämnar arbetskraften och går i pension. Omkring 2020 avtar försvagningen och så småningom minskar avgiftsunderskottet. Efter 2040 är inkomsterna större än utgifterna i basscenariot. I det optimistiska scenariot är avgiftsnettot negativt fram till omkring 2035 och i det pessimistiska scenariot fram till 2065.

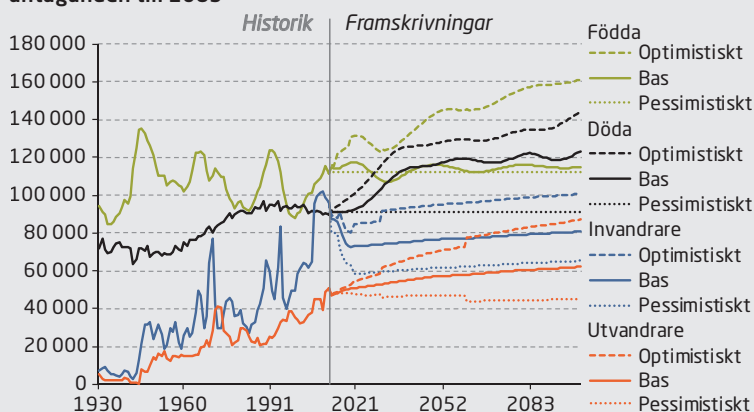
Avgiftsnetto

Influtna avgifter minus pensionsutbetalningar som andel influtna avgifter i procent

Beskrivning av antagandena i scenarierna

Födda, döda, invandrade och utvandrade, 1935-2011 och antaganden till 2085

Diagrammet visar befolkningsutvecklingen sedan 1930 och antagandena 75 år framåt i tiden. De stora årskullarna på 1940-, 1960- och 1990-talet framgår. Antalet döda ökar varje år, inte därför att dödligheten ökar utan för att befolkningen är större. Topparna på invandringen är under 1960-1970-talet när arbetskraftsinvandring framför allt från Finland skedde. Ytterligare en topp inföll i början av 1990-talet när det kom många flyktingar från bl.a. forna Jugoslavien. Topparna för invandringen de senaste åren framgår också.

Buffertfonden - fondstyrkan

Buffertfondens storlek uttrycks i termer av fondstyrka, det vill säga fondkapitalet vid årets slut dividerat med årets pensionsutbetalningar. Fondstyrkan visar hur många års pensionsutbetalningar som fonden, utan framtida avgiftstillskott eller avkastning, kan finansiera. Att buffertfonden utvecklas olika i de tre framtidsscenarierna beror på skillnaderna i avgiftsnetto och skillnaderna i antagen fondavkastning.

Vartefter antalet ATP-pensionärer har ökat så har fondstyrkan minskat. I genomsnitt har fondstyrkan varit fyra à fem år sedan 1990. Vid utgången av 2011 var fondstyrkan ca 4 år.

I **basscenariot** medför avgiftsunderskottet att fondstyrkan långsamt minskar. Fondstyrkan är som lägst 2035 och motsvarar strax under 2,5 års utbetalningar.

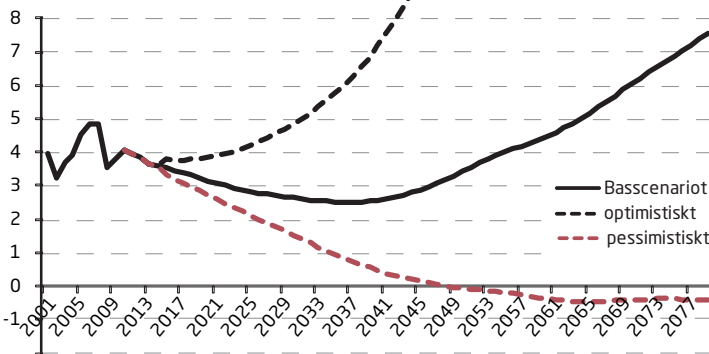
I **det optimistiska scenariot** växer fondstyrkan påtagligt, vilket förklaras av att fondavkastningen är hög i förhållande till genomsnittsinkomstens utveckling. Det innebär att systemet kan klara av ett större avgiftsunderskott. År 2035 motsvarar fondens storlek ca 6 helårs pensionsutbetalningar och 2060 motsvarar den uppåt 18 helårs pensionsutbetalningar.

I **det pessimistiska scenariot** är buffertfonden tömd ca 2050 och är

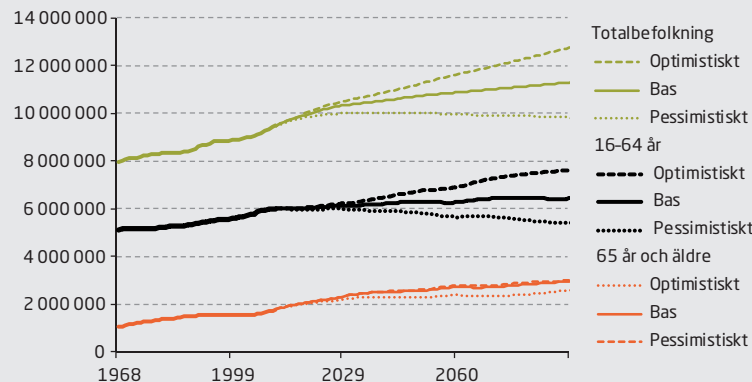
därefter svagt negativ (ses som ett lån till fonderna via Riksgälden). Under de år fonden är negativ betalas ränta på lånen. I diagrammet har låneräntan, via Riksgälden, antagits vara lika stor som den i scenariot antagna avkastningen om 1 procent.

Fondstyrka

Buffertfondens storlek i relation till årets pensionsutbetalningar

Befolkningens storlek, m.m.

Antalet personer över 65 år är i stort detsamma mellan scenarierna. Antalet personer med inkomster avser dem med pensionsgrundande inkomster över ett inkomstbelopp. De historiska uppgifterna är skattade.

Antagandet om sysselsättningen är detsamma i de tre scenarierna.

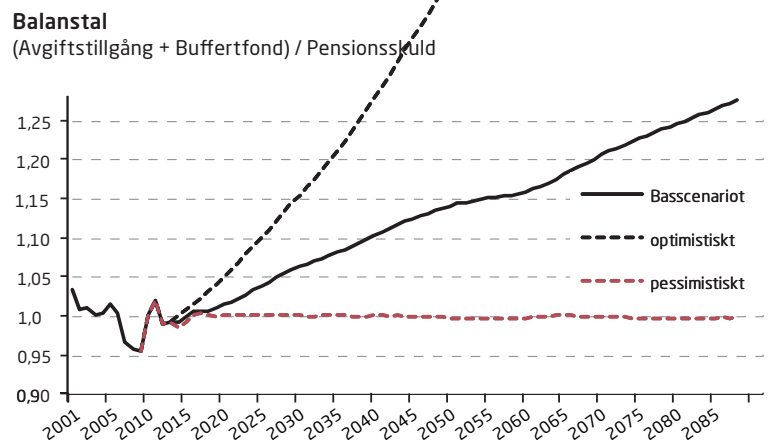
Inkomstpensionens finansiella ställning (balanstalet)

Inkomstpensionens finansiella ställning uttrycks med balanstalet. När balanstalet är mindre än ett är skulderna större än tillgångarna och balanseringen aktiveras. Ett balanstal på 2,0 innebär att tillgångarna är dubbelt så stora som skulderna och i princip att systemet är fullfonderat.

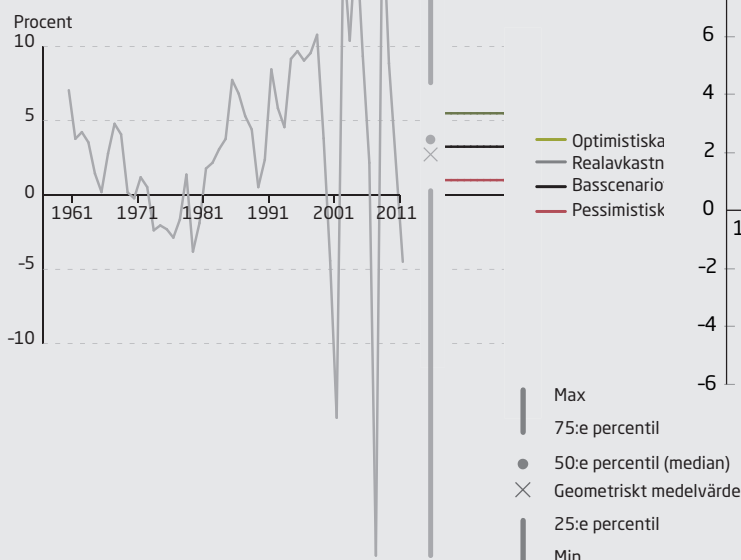
I **basscenariot** varierar balanstalet omkring 1,0 fram till 2017. Balanstalet förstärks därefter successivt på grund av demografiska faktorer och att buffertfonden ger bättre avkastning än inkomstindexet. Balanstalet når nivån 1,1 omkring 2040, en nivå som enligt förslaget i "Utdelning av överskott i inkomstpensionssystemet" (SOU 2004:25) skulle innebära att utdelningsbara överskott föreligger. Något sådant förslag har dock inte lämnats till Riksdagen.

I **det optimistiska scenariot** stiger balanstalet kontinuerligt. Den höga avkastningen och demografin leder till att buffertfonden förstärks. Från och med 2025 överstiger balanstalet 1,1.

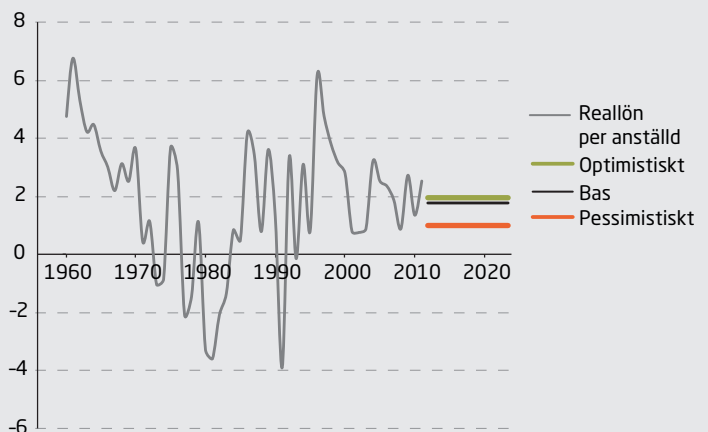
I **det pessimistiska scenariot** förblir systemet i balansering. Detta beror dels på den sämre befolkningstillväxten, dels på den låga avkastningen av buffertfonden. Balanseringen medför att systemets skuld förräntas i samma takt som systemets tillgångar växer. Balanstalet stabiliseras därför vid nivån runt 1,0.

Buffertfondens reala avkastning 1960-2011 och antaganden till 2085

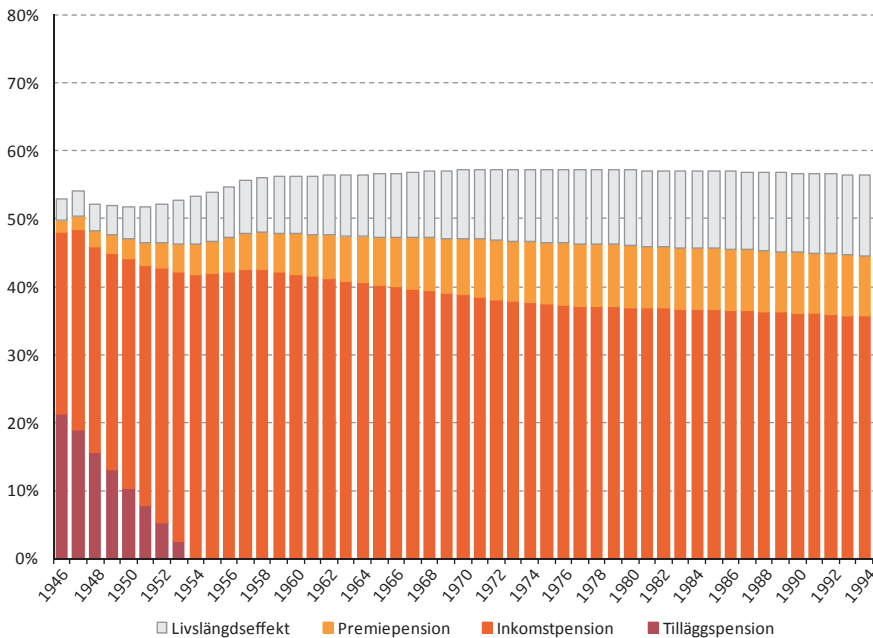
Reallönetillväxt 1960-2011 och antaganden till 2085

Pensionsnivåns utveckling för tyffall

I detta avsnitt redovisas hur pensionsnivån vid 65 års ålder utvecklar sig för åldersgrupperna 1946–1995 i de tre olika scenarierna. Scenariernas effekt på pensionsnivån har renodlats genom att pensionerna har beräknats för en individ som har arbetat i 42 år innan pensioneringen vid 65 års ålder med en inkomst som ökar i takt med den allmänna inkomstillväxten. Pensionsnivån beräknas som nybeviljad inkomstgrundad pension vid 65 års ålder i procent av slutlön.

Pension som andel av slutlön uppdelat på olika årskullar, basscenariot

Tidigare års Orange Rapporter hade ett annorlunda upplägg än årets redovisning.

Scenariernas pensionsnivåer vid 65 års ålder beskrivs i följande stapeldiagram, ett för varje scenario.

I basscenariot sjunker den pensionsnivån vid 65-årsåret från 50 procent av slutlönen för årskullen födda 1946 till cirka 45 procent för årskullen född 1995. Denna minskning beror på den förväntade ökningen av medellivslängden. Om förvärvslivet förlängs så att livslängdsökningens effekt på pensionsnivån neutralise-

ras, stabiliseras pensionsnivån på ca 57 procent av den tidigare förvärvsinkomsten.

Skälet till den ökade pensionsnivån är premiepensionen som ger överavkastning gentemot lönetillväxten. Överavkastningen leder till att premiepensionens andel av den allmänna pensionen blir större än vad som motsvaras av dess avgifter.¹⁶

För de yngsta årskullarna uppgår premiepensionen till cirka 9 procent av slutinkomsten och inkomstpensionen till omkring 36 procent.

¹⁶ Ett annat skäl till att den nybeviljade premiepensionen är förhållandevis större är att den tillgodoräknade räntan i delningstalet är högre för premiepensionen än för inkomstpensionen, se avsnittet Så fungerar den allmänna pensionen och bilaga A.

Övriga beräkningsförutsättningar

Garantipensionen är prisindexerad, vilket innebär att de med lägst pensioner får allt lägre pension i förhållande till medelinkomsten och att skatteinnehållet i pensionsavgiften för låginkomsttagare minskar. Effekten över 75-årsperioden är mycket kraftig. Med 1,8 procent årlig real ökning av medelinkomsten är inkomsterna 2090 i medeltal drygt fyra gånger större än 2012 [$4 \approx 1,018^{78}$].

I och med att pensionskulden indexeras med utgångspunkt från genomsnittsinkomstens förändring kan det förefalla onödigt att variera tillväxten i medelinkomst i scenarierna. Inkomstpensionssystemet är utformat för att anpassa pensionernas värde i förhållande till utvecklingen i genomsnittsinkomsten. Eftersom intjänade pensionspoäng indexeras med prisutvecklingen är dock inkomstpensionssystemet inledningsvis ostabilt i förhållande till förändringen av medelinkomsten. Vidare har förhållandet mellan ökningen i genomsnittsinkomst och avkastningen på buffertfonden betydelse för inkomstpensionens finansiella utveckling. Avkastningens för-

hållande till förändringen i medelinkomst har via premiepensionen också en betydelse för den totala allmänna pensionsnivån. Buffertfonden bidrar i de tre scenarierna olika mycket till inkomstpensionens finansiering. I basscenariot överstiger buffertfondens avkastning gentemot förändringen i medelinkomsten med 1,45 procentenheter [=3,25-1,8]. I det optimistiska scenariot överstiger avkastningen för buffertfonden utvecklingen av medelinkomst med 3,5 procent. I det pessimistiska scenariot är avkastningen lika med ökningen i genomsnittsinkomsten.

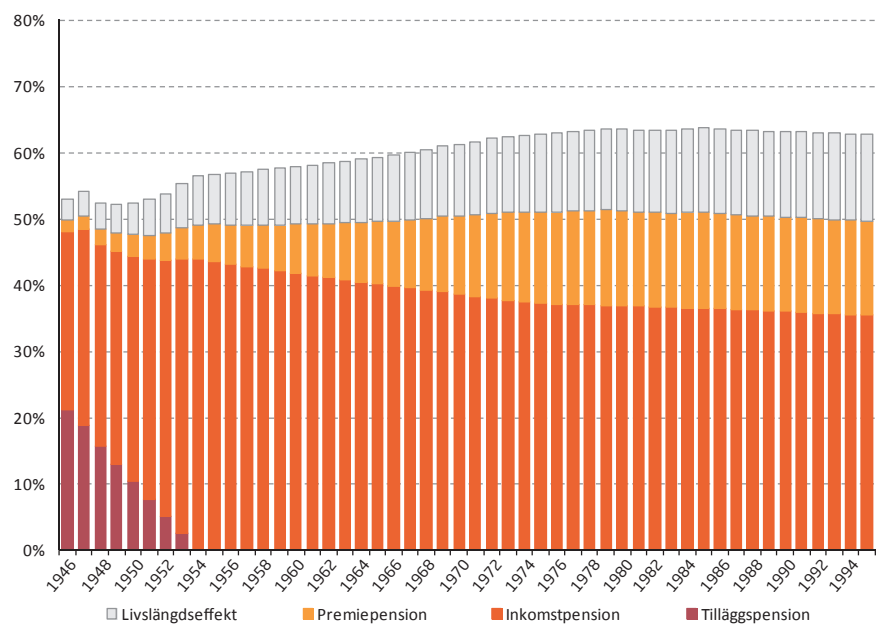
Ett förlängt arbetsliv ger högre pension både på grund av att nya pensionsrätter intjänas och av att ett lägre delningstal används vid beräkningen av pensionen. Av den totala livslängdsökningen behöver därför cirka 67 procent läggas till arbetslivet medan 33 procent kan läggas till åren som pensionär med bibehållen pensionsnivå. Den förlängda livslängdens påverkan på pensionsåldern (dvs den pensionsålder som krävs för att behålla samma pensionsnivå som äldre årskullar) beskrivs i tabellen på sidan 30.

I de **optimistiska och pessimistiska scenarierna** är tillväxten i genomsnittsinkomsten högre respektive lägre än i basscenariot. Även avkastningen på premiepensionen skiljer sig åt.

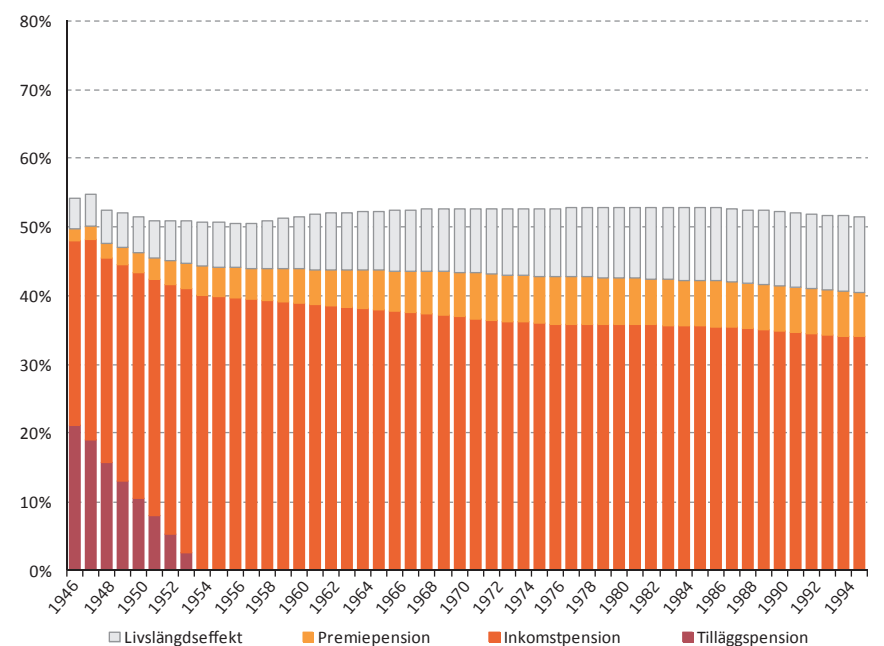
När balanseringen inte är aktiverad förräntas (indexeras) inkomstpensionen med förändringen i medelinkomsten och inkomstpensionen förändras således i samma takt som denna. Förhållandet mellan inkomstpension och snittinkomst påverkas i så fall inte av tillväxten, och inkomstpensionen i procent av inkomsten förblir oförändrad. Däremot blir naturligtvis inkomstpensionen lägre uttryckt i kronor vid lägre tillväxt respektive högre vid högre tillväxt.

Förhållandet mellan premiepensionssystemets avkastning och tillväxten i snittinkomst påverkar premiepensionens relativa storlek. Ju större den positiva skillnaden är mellan avkastningen och tillväxten desto större andel kommer premiepensionen att utgöra.

Pension som andel av slutlön uppdelat på olika årskullar, optimistiska scenariot

Pension som andel av slutlön uppdelat på olika årskullar, pessimistiska scenariot

Livslängdseffekt och behövlig pensionsålder

I tabellen nedan redovisas effekten på pensionsåldern av en förväntad fortsatt ökning av medellivslängden jämfört med de födda 1930, som var 65 år vid tidpunkten för beslutet om principerna för reformeringen av pensionssystemet. Statistiska centralbyrån (SCB) antar att medellivslängden fortsätter att öka framöver. Detta medför att den förväntade genomsnittliga återstående livslängden vid 65 års ålder ökar från 17 år och 5 månader för personer födda 1930 till 22 år och 5 månader för personer födda 1995. Detta motsvarar en ökning av den förväntade återstående livslängden vid 65 års ålder med 5 år för årskull 1995 relativt dem födda 1930. Om de som är födda 1995 ska få samma pensionsnivå som de födda 1930¹⁷ måste en del av den ökade livslängden efter 65 år bestå av ytterligare arbete. För årskullen född 1995 måste arbetslivet förlängas till 68 år och 10 månader. Samtidigt kommer de födda 1995 att trots den högre pensionsåldern kunna se fram emot att vid pensioneringen vara pensionärer 1 år och 8 månader längre än de födda 1930.

¹⁷ Efter 42 års förvärvsarbete.

Alternativ pensionsålder och tid som pensionär

Årskull	...fyller 65 år	Förväntad livslängd vid 65	Alternativ pensionsålder	Tid som pensionär (= Förväntad återstående livslängd vid alternativ pensionsålder	... jämfört med årskull 1930
1930	1995	82 år och 5 mån	65 år	17 år och 5 mån	
1940	2005	83 år och 7 mån	65 år och 2 mån	18 år och 5 mån	1 år
1945	2010	84 år och 3 mån	65 år och 9 mån	18 år och 8 mån	1 år och 3 mån
1950	2015	84 år och 9 mån	66 år och 4 mån	18 år och 8 mån	1 år och 3 mån
1955	2020	85 år och 2 mån	67 år och 2 mån	18 år och 5 mån	1 år
1960	2025	85 år och 7 mån	67 år och 6 mån	18 år och 7 mån	1 år och 2 mån
1965	2030	86 år	67 år och 9 mån	18 år och 8 mån	1 år och 3 mån
1970	2035	86 år och 3 mån	68 år	18 år och 9 mån	1 år och 4 mån
1975	2040	86 år och 7 mån	68 år och 3 mån	18 år och 10 mån	1 år och 5 mån
1980	2045	86 år och 10 mån	68 år och 5 mån	18 år och 11 mån	1 år och 6 mån
1985	2050	87 år	68 år och 7 mån	18 år och 11 mån	1 år och 6 mån
1990	2055	87 år och 3 mån	68 år och 8 mån	19 år och 1 mån	1 år och 8 mån
1995	2060	87 år och 5 mån	68 år och 10 mån	19 år och 1 mån	1 år och 8 mån

* Inga delningstal har fastställts för årskull 1930 eftersom deras pensioner helt beräknades enligt ATP-systemets regler.

Den alternativa pensionsåldern innebär för födda 1954 och senare, dvs. de som omfattas helt av det nya pensionssystemets regler, att i genomsnitt 2/3 av medellivslängdsökningen tas i anspråk för arbete och ca 1/3 till ökad pensionärs tid.

Något om pensionsnivå och ersättningsgrad

Det finns många metoder att beräkna ersättningsnivån i ett pensionssystem. Den inkomst som den beräknade pensionen jämförs med kan definieras på olika sätt och det finns många möjliga urval av individer att göra beräkningar för. I analyser av hela befolkningen är det möjligt att jämföra pensionerna med lönerna för de förvärvsaktiva. I studier för enskilda individer och s.k. typfall utgås oftast från individens inkomst. Vilken inkomst som pensionen är mest lämplig att jämföras med beror på vilken inkomstprofil som använts vid beräkningen. Används en rak inkomstprofil¹⁸ är det naturligt att jämföra pensionens storlek med den inkomst som personen hade året före pensioneringen. Om en konkav

¹⁸ Med rak inkomstprofil menas att inkomsten för alla åldrar växer i takt med den allmänna inkomstutvecklingen fram till pensionsåldern. En rak profil innebär i detta sammanhang att alla personer varje år antas ha en och samma inkomstutveckling fram till pensionen.

inkomstprofil¹⁹ används vid beräkningen blir frågan om vilken inkomst pensionen bör jämföras med svårare. Beräknas ersättningsgraden genom att jämföra pensionen med det sista årets inkomster finns en risk för att en sådan beräkning ger en ersättningsgrad som kan anses vara missvisande hög. Ett sätt att hantera problemet är att jämföra pensionen med den genomsnittliga inkomsten ett antal år före pensioneringen. Ofta används därför medelinkomsten för åldrarna 60–64 år.

Ytterligare en fråga att ta ställning till är om inkomster över taket i det allmänna pensionssystemet ska vara med i beräkningen av jämförelseinkomsten eller inte. Pensionsnivån som redovisas i detta avsnitt bortser från inkomster över taket. Av alla pensionsgrundande inkomster i Sverige ligger drygt 9 procent över intjänandetaket om 8,07 inkomstbasbelopp. Lägg inkomster över taket till jämförelseinkomsten ökar denna med 9 procent. Det minskar pensionsnivån med nästan 9 procent.

Bruttopensionerna jämförs med bruttoinkomster. År 2007 infördes skattereduktion för förvärvsarbete, vilket innebär att det inte längre är samma skatt på pension och den större delen av de inkomster som ingår i pensionsgrundande inkomster. År 2008, 2009 och 2010 infördes förstärkta jobbskatteavdrag. En skattelättnad i form av förhöjt grundavdrag infördes 2009 för de som vid ingången av året hade fyllt 65 år. År 2010 och 2011 sänktes skatten ytterligare för de äldre. I de pensionsgrundande inkomsterna under taket uppgör omkring 94 procent av förvärvsinkomster. Införandet av skatteavdragen medför att pensionsnivån sjunker med ca 1,6 procentenheter om skillnaden i beskattning mellan olika inkomsttyper beaktas.

I det orange kuvertet görs varje år pensionsprognoser för varje försäkrad med utgångspunkt från individens faktiskt intjänade pensionsrätt. När kuvertet skickas i februari/mars finns inkomstuppgifter fram till och med kalenderåret två år före det år kuvertet skickas. 2012 års kuvert utgick således från alla inkomster varje individ intjänat till och med 2010. I prognosen tas hänsyn till balanseringen 2012, men inte till eventuell balansering för kommande år. Prognosen beräknas med noll procents tillväxt för kommande år.

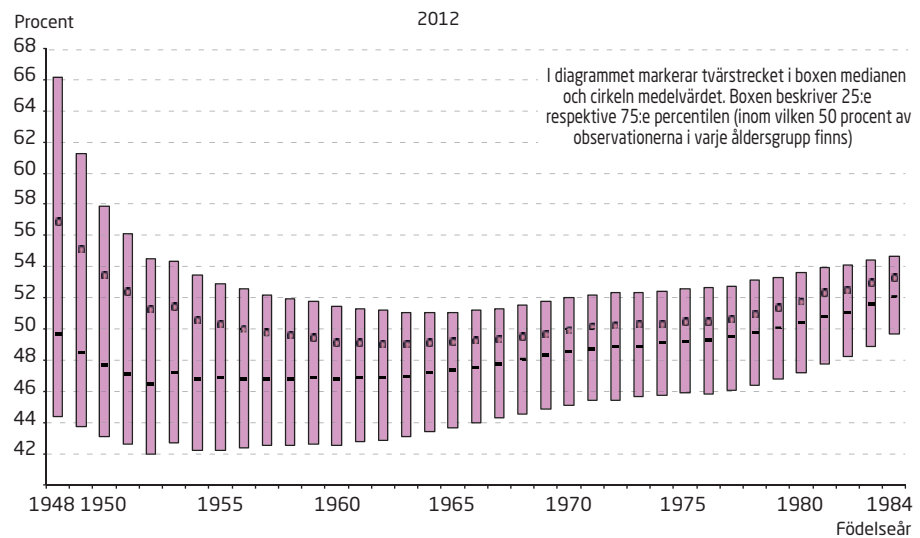
Som ett komplement till pensionsnivån för typfallen har pensionsnivån i orange kuvertets prognoser beräknats genom att varje individs pensionsprognos vid 65 års ålder, exklusive eventuell garantipension, divideras med samma individs pensionsgrundande inkomst år 2010.²⁰ Ett genomsnitt för varje årskull mellan födelseår 1948 och 1984 har därefter beräknats genom att summera alla ersättningsgrader och dividera med antalet individer i årskullen.

¹⁹ Med en konkav inkomstprofil kommer varje åldersgrupp få en åldersspecifik inkomstutveckling varje år fram till pension. Det konkava innebär att inkomsterna ökar snabbare i början av arbetslivet för att vid omkring 57 års ålder ha en lägre ökningstakt (ev. även avtagande). En förklaring till det avtagande löneutveckling är att i dessa åldrar minskar årsarbetstiden, vilket kan ses som en förberedelse för övergången till pension. Personer kan även få sänkta inkomster pga arbetslöshet eller sjukdom.

²⁰ För personer som inte hade någon inkomst detta år kan inte någon ersättningsgrad beräknas och de har uteslutits från beräkningen. Personer med ersättningsgrad större än 150 procent har också uteslutits ur beräkningen. Detta för att så höga kompensationsgrader oftast beror på så låg inkomst att den vanligen är tillfällig.

Orange kuvertets ersättningsgrader - allmän pension vid 65 år i procent av pensionsgrundande slutinkomst. Garantipensionen ingår inte

Både antagandena bakom denna beräkning och metoden som använts skiljer sig från den som används i beräkningen av pensionsnivåerna i de tre stapeldiagrammen tidigare på sidan 28–29. I diagrammet ovan är jämförelseinkomsten inkomsten under intjänandetaket 2010 för respektive individ – vilket motsvarar prognostiserad slutinkomst eftersom ingen reallönstillväxt antas. För unga individer, med få intjänandeår, innebär detta att ersättningsgraden beräknats med en nära nog rak löneprofil. För personer som är relativt nära pensionsåldern – beräknas pensionen med många år av faktisk inkomsthistorik – vilket i genomsnitt innebär en konkav profil.

De höga ersättningsgraderna för de äldsta årskullarna förklaras delvis av att deras egna inkomster, som här används som jämförelseinkomst, har börjat sjunka. Det ger högre ersättningsgrad med den metod som här används. En ytterligare förklaring är att de äldre årskullarna får en andel av sin pension beräknad med de i genomsnitt mer förmånliga ATP-reglerna. Att spridningen i ersättningsgrad minskar för varje yngre årskull förklaras av att beräkningen blir mer fiktiv och rak för varje yngre årskull. Den svaga ökningen av ersättningsgraderna från och med årskullarna födda 1960 förklaras av att premiepensionen har större betydelse för dessa årskullar. Den antagna överavkastningen om 3,5 procent och att livslängden antas öka i lägre takt gör att ersättningsgraden (medianen) vänder svagt uppåt från årskull 1960. För de yngre årskullarna är prognosticerad ersättningsgrad osäkrare än för äldre bland annat beroende på osäkerheten i premiepensionens utveckling.

Garantipension - en utfyllnad

Garantipensionen är ett grundskydd som ges till dem med låg eller ingen inkomstpension. Den är en utfyllnad till den inkomstgrundande pensionen. Garantipensionens betydelse minskar med antalet år med förvärvsarbete. Detta visas i några räkneexempel.

För en man född 1980, med en genomsnittlig förvärvsinkomst²¹ för män och 0 procent reallönetillväxt, krävs det 37 arbetade år för att få en inkomstpension som är tillräckligt hög så att garantipensionen är bortreducerad. En kvinna född samma år, med en genomsnittlig förvärvsinkomst för kvinnor och 0 procent reallönetillväxt, har först efter 40 år arbetat ihop en lika hög inkomstpension.

Med basscenariots reallönetillväxt på 1,8 procent per år sjunker antalet år med förvärvsarbete som krävs för att komma över garantipensionsgränsen. För ogifta födda 1980 krävs det 20 år för män och 24 år för kvinnor. Under de senaste 15 åren har reallönetillväxten i snitt per år varit drygt 2 procent.

²¹ Detta motsvarar ungefär 358 000 kronor för män och 299 000 kronor för kvinnor i åldersintervallet 25–34 år. Uppgift från HEK 2009, SCB, för heltidsanställda uppskriven med timlöneutvecklingen till 2011.

Pensionsskuld till aktiva

Inkomstpensionsskulden till aktiva

utgörs av summan av respektive årskulls pensionsbehållning vid utgången 2011 med tillägg för en uppskattning av intjänade pensionsrätter under året. Mer information ges i not 14 tabell A samt bilaga B avsnitt 4.

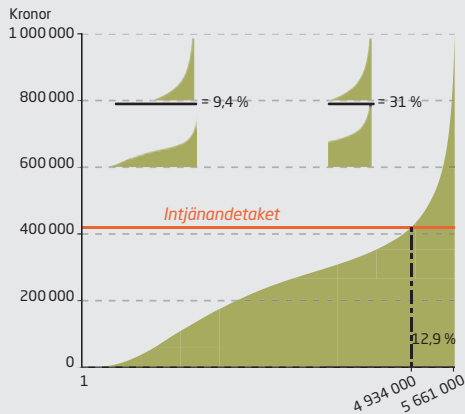
Tilläggs-pensionsskulden till aktiva

beräknas i Pensionsmyndighetens pensionsmodell. Beräkning görs för varje årskulls tilläggs-pension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med årskullens ekonomiska delningstal och nuvärdesberäknas. Mer information ges i not 14 tabell B samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionsskulden till aktiva

utgörs av summan av respektive årskulls fondtillgångar vid utgången av 2011.

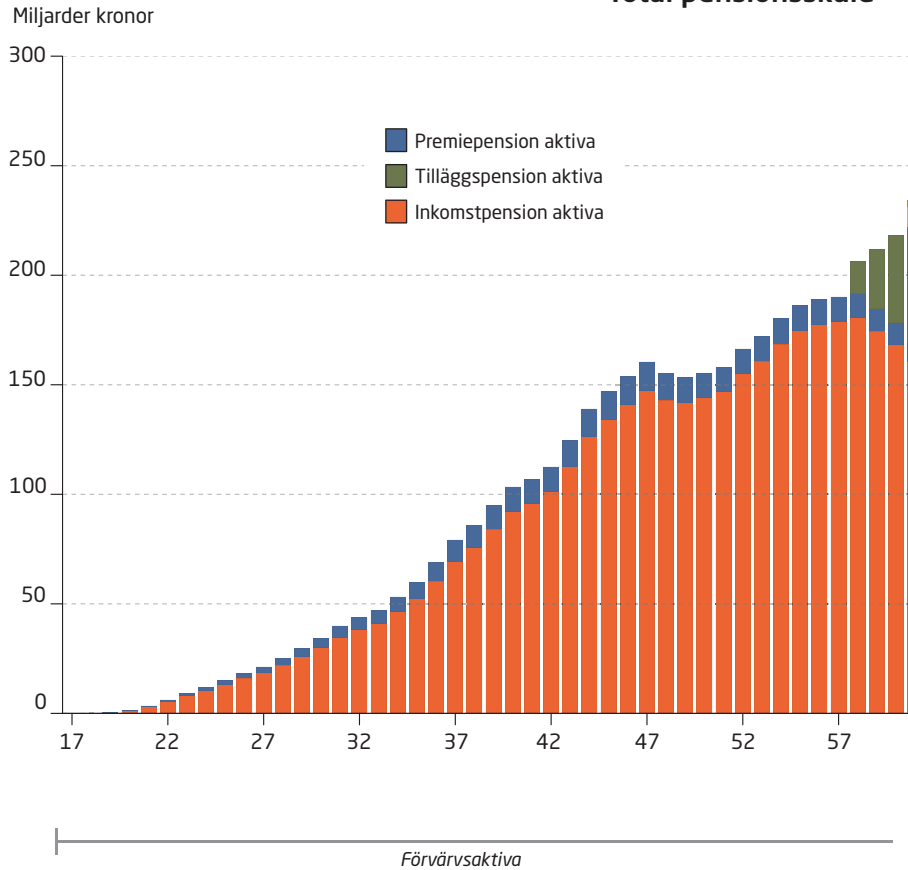
Förvärvsinkomster

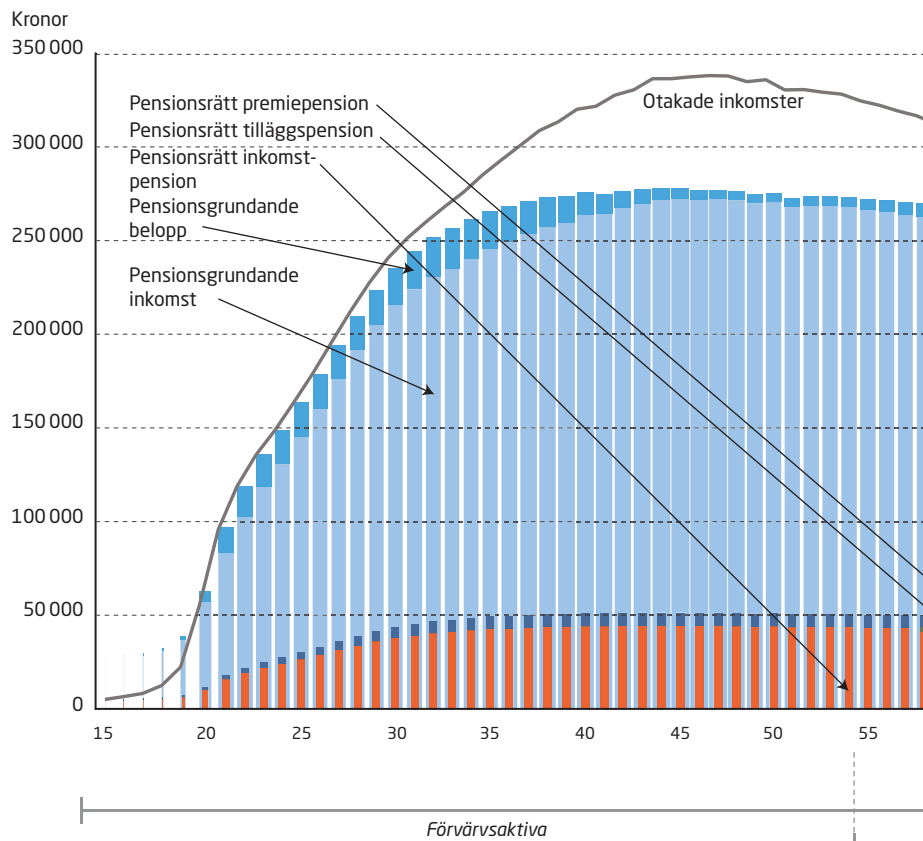
Förvärvsinkomster upp till intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är förvärvsinkomsterna år 2010 fördelade i stigande i storleksordning (5 667 000 personer).

Med inkomst avses taxerad förvärvsinkomst (löner, inkomst av aktiv och passiv näringsverksamhet, sjukpenning, föräldrapenning, sjuk- eller aktivitetsersättning, arbetslöshetsersättning m.m.). Inkomsten är före avdrag för allmän pensionsavgift och redovisas för personer med inkomster över golvet om 42,3 % av prisbasbeloppet.

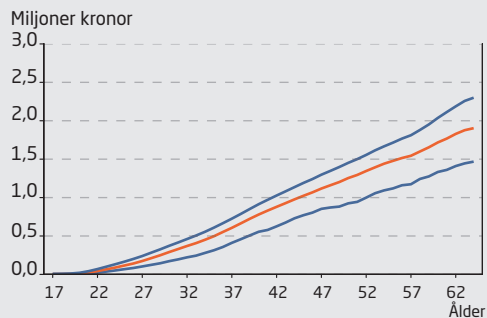
Total pensionsskuld

Inkomster, pensionsrätt och

Pensionsskuld till aktiva kvinnor i åldern 17-64 år

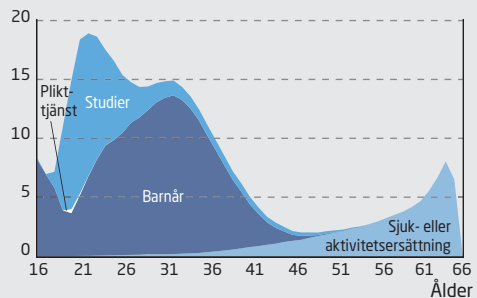
Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av pensionskulden till kvinnorna som sorterats från de lägsta till de högsta. Dvs. 50 % av kvinnorna har ett värde över medianen och 50 % av kvinnorna har ett värde lägre än medianvärdet.

Övriga två kurvor markerar värdena för 25:e respektive 75:e percentilen. Dvs den översta kurvan visar det värde på pensionstillgången* som 25 % av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det värde på pensionstillgången som 25 % av de försäkrade kvinnorna underskrider. Mellan de två kurvorna (25:e resp. 75:e percentilen) finns hälften av tillgångarna.

Medianvärdet på pensionstillgången för en kvinnlig intjänare på 40 år är cirka 790 000 kronor. Av kvinnorna som var 40 år 2011 hade drygt 25 % en pensionstillgång som översteg 920 000 kronor och 25 % en tillgång som understeg omkring 570 000 kronor.

* Individens pensionsbehållning är lika med systemets pensionsskuld.

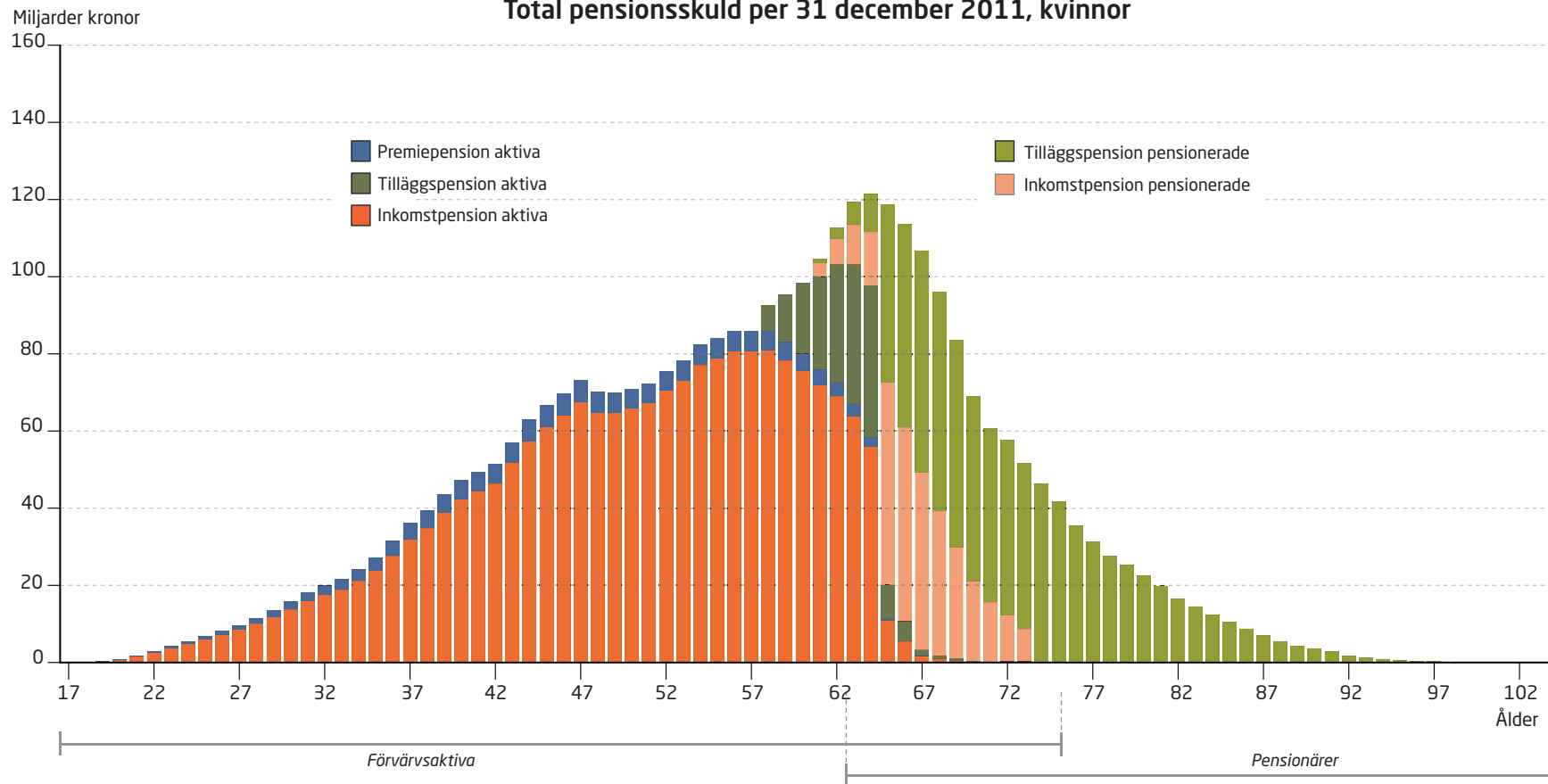
Pensionsgrundande belopp
Procent av pensionsunderlaget

Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid studier. År 2010 stod pensionsgrundande belopp för 7 % av totala pensionsunderlaget för kvinnor. Den största delen, 4 %, stod barnår för.

Sett över livscykeln fås i unga åldrar pensionsgrundande belopp för studier och barnår och i senare del av livet fås belopp för sjukersättning.

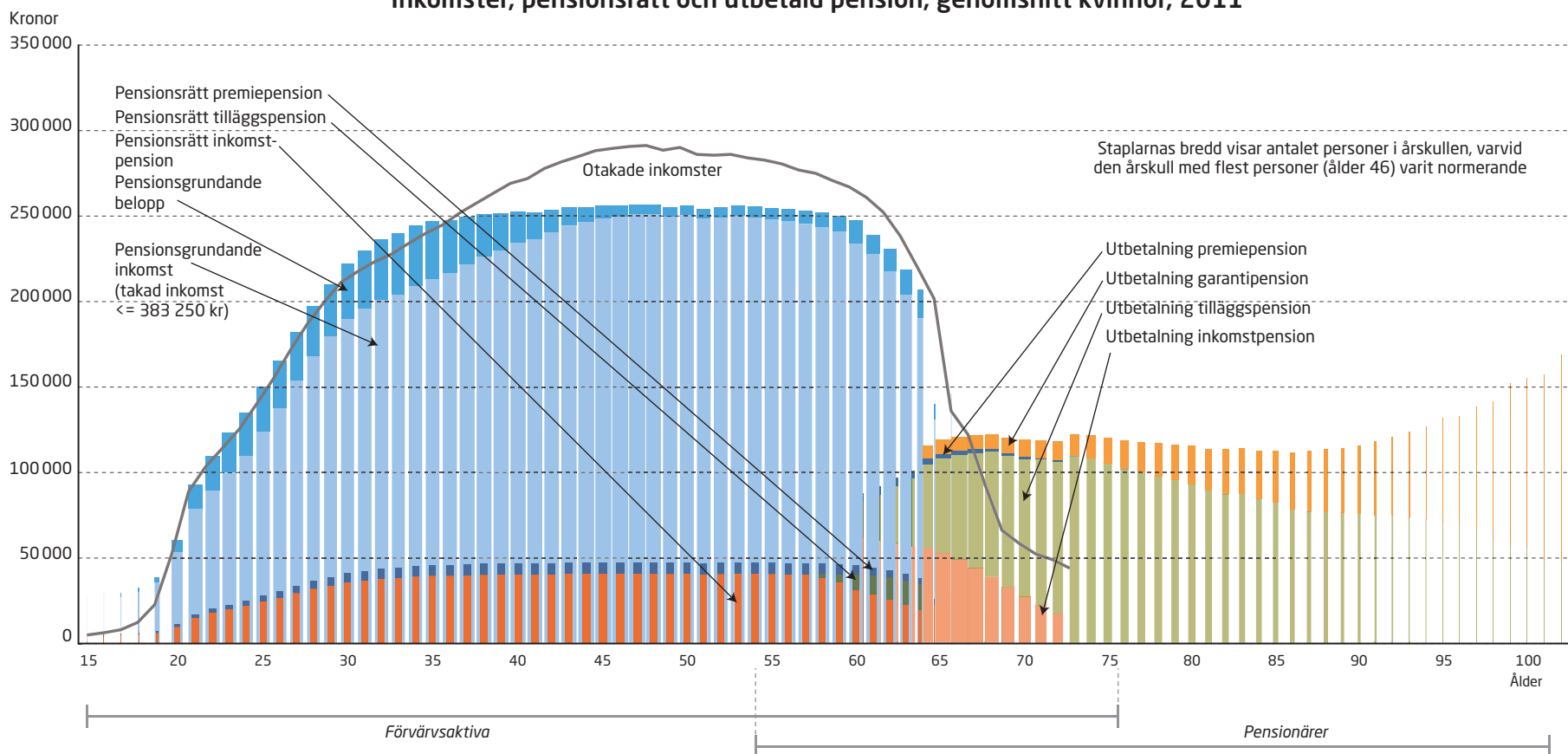
Total pensionsskuld per 31 december 2011, kvinnor

Förvävsaktiva

Pensionärer

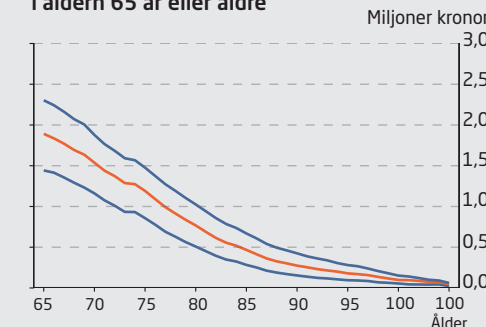
Inkomster, pensionsrätt och utbetald pension, genomsnitt kvinnor, 2011

Förvävsaktiva

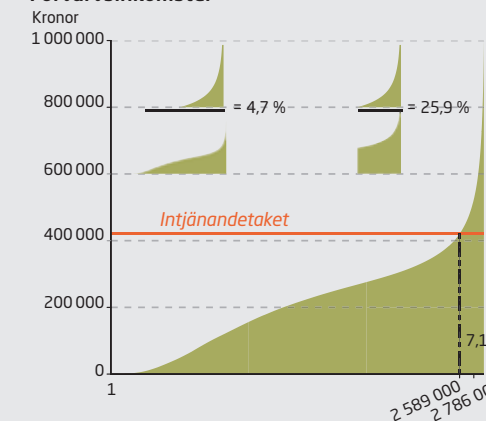
Pensionärer

Pensionsskuld till kvinnliga pensionärer i åldern 65 år eller äldre

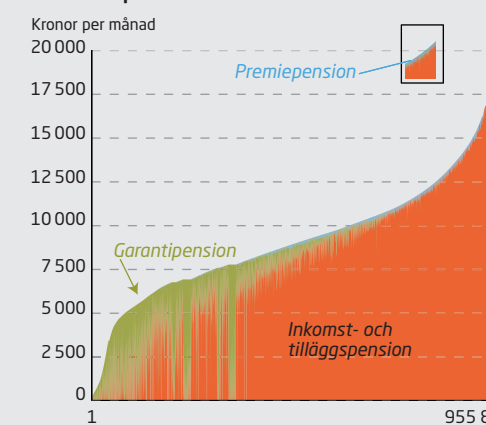
25 % av de kvinnliga pensionärerna har en pensionstillgång som överstiger cirka 2 330 000 kronor vid 65 års ålder. Medianen vid samma ålder är 1 860 000 kronor och 25 % har en pensionstillgång som understiger 1 485 000 kronor. För en pensionär på 75 år har motsvarande uppgifter minskat till 1 500 000 kronor, 1 200 000 kronor och 850 000 kronor.

Förvävsinkomster

Förvävsinkomster upp till intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är kvinnornas förvävsinkomster år 2010 ställda i storleksordning.

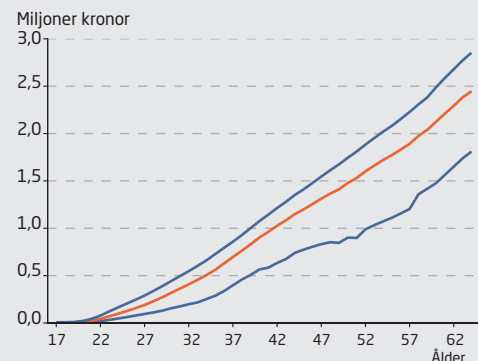
Utbetald pension

I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2011 för kvinnliga pensionärer födda 1946 eller tidigare ställda i stigande storleksordning (1 060 000 kvinnor).

Av kvinnorna har omkring 62 % någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 14 % av pensionsutbetalningarna till kvinnliga pensionärer.

Pensionsskuld till aktiva i åldern män 17-64 år

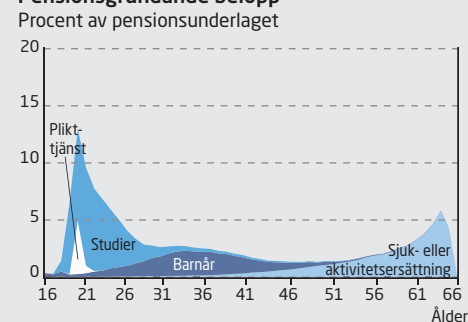
Den röda kurvan representerar medianen. Medianen är det mittersta värdet av pensionskulderna till männen som sorterats från de lägsta till de högsta. Dvs. lika många män har ett värde över medianen som under medianvärdet.

Övriga två kurvor markerar värdena för 25:e respektive 75:e percentilen. Dvs. den översta kurvan visar det värde på pensionstillgången* som 25 % av de försäkrade överskrider och den understa kurvan visar det värde på pensionstillgången som 25 % av de försäkrade männen underskrider. Mellan de två kurvorna (25:e resp. 75:e percentilen) finns hälften av tillgångarna.

Medianvärdet på pensionstillgången för en manlig intjänare på 40 år är 910 000 kronor. Av männen som var 40 år gamla 2011 hade ca 25 % en pensionstillgång som översteg 1 080 000 kronor och 25 % en tillgång som understeg omkring 580 000 kronor.

* Individens pensionstillgång är lika med systemets pensionsskuld.

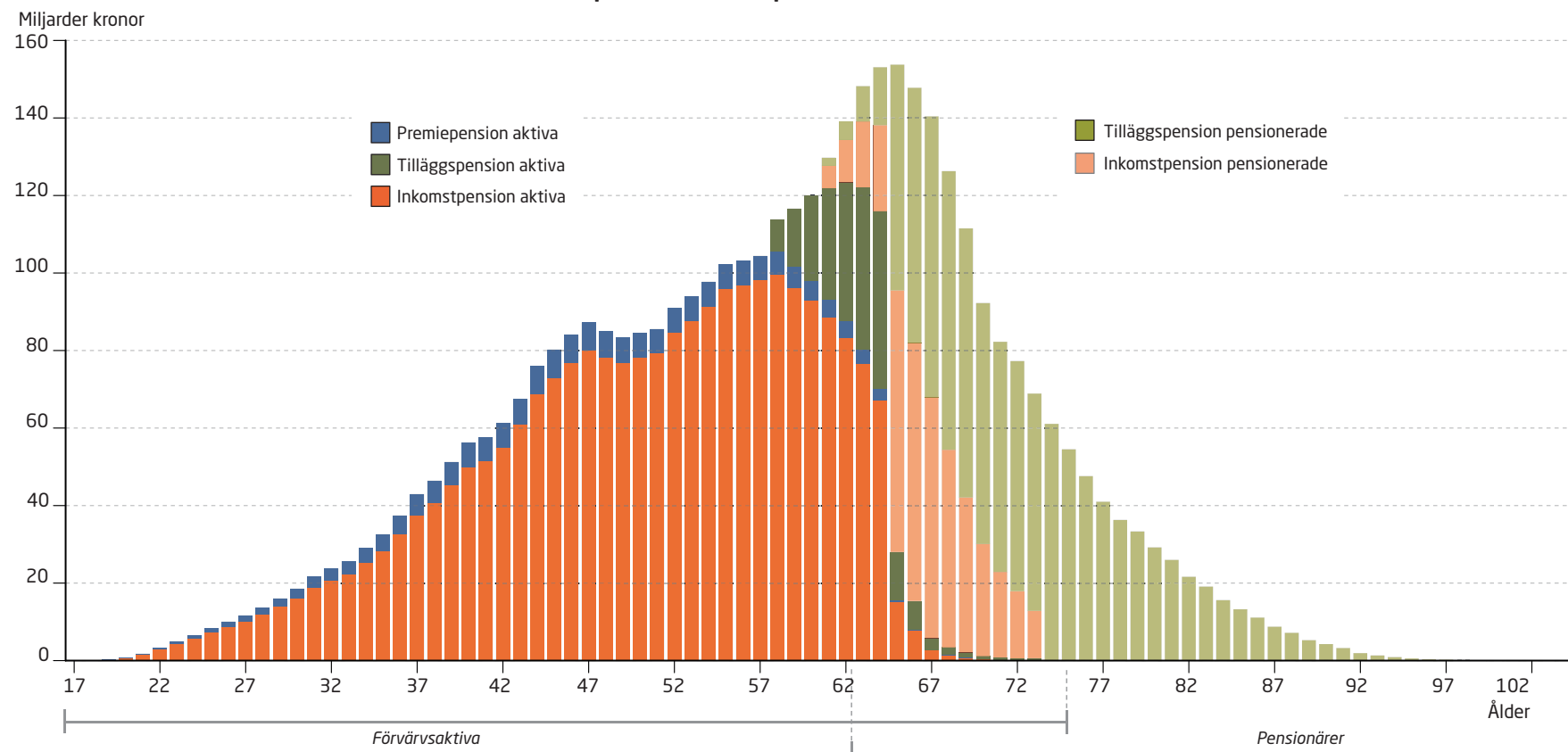
Pensionsgrundande belopp

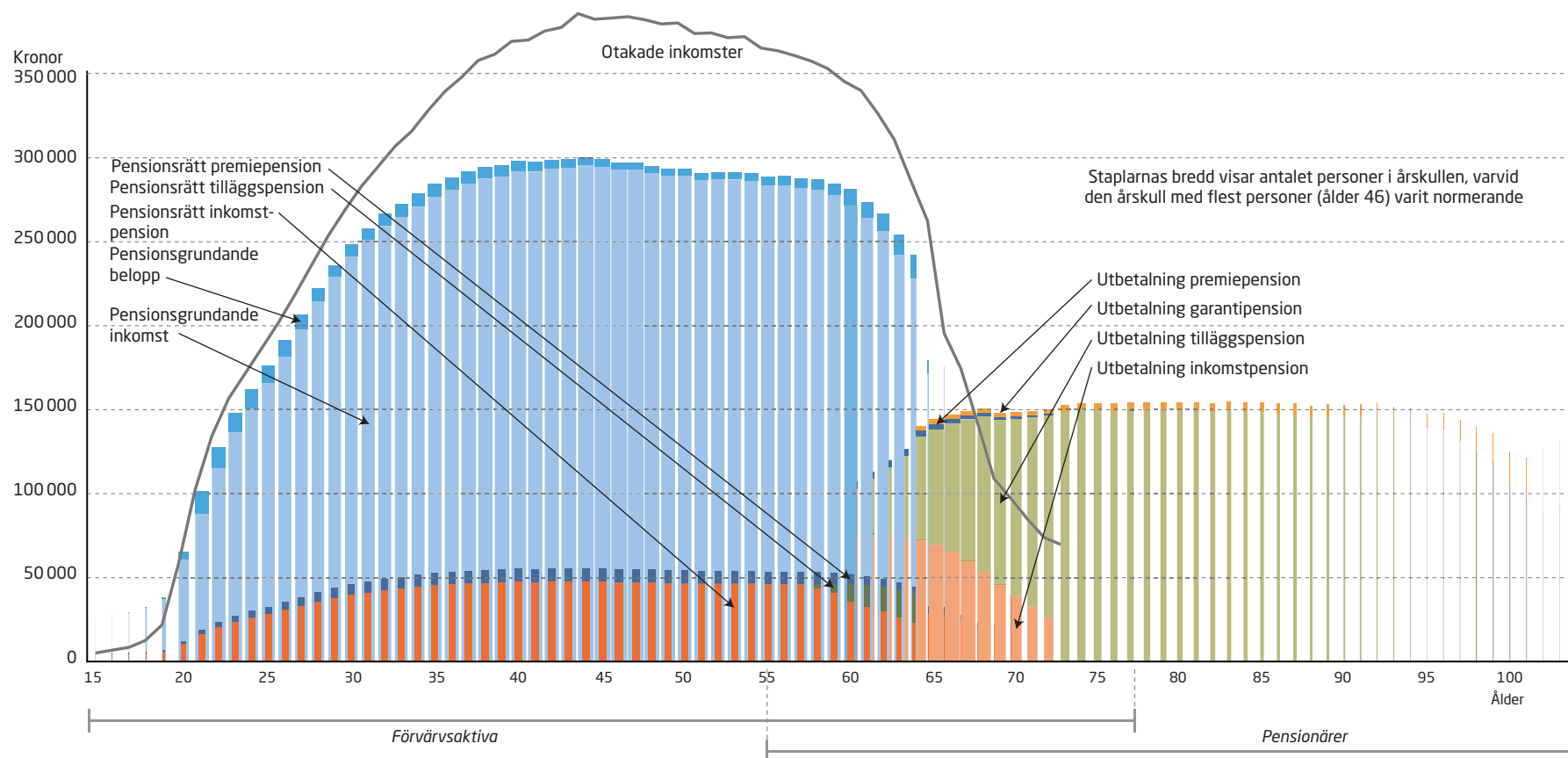
Pensionsgrundande belopp ger pensionsrätt under speciella skeden i livet, som till exempel vid vård av små barn och vid studier. 2010 stod pensionsgrundande belopp för 2 % av totala pensionsunderlaget för män. Den största delen, 1 %, stod barnår för.

Sett över livscykeln fås i unga åldrar pensionsgrundande belopp för studier och barnår och i senare del av livet fås belopp för sjukersättning.

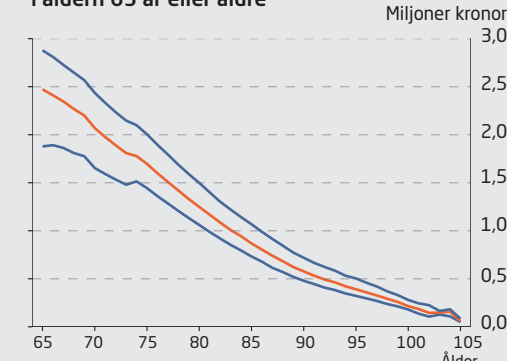
Total pensionsskuld per 31 december 2011, män

Inkomster, pensionsrätt och utbetald pension, genomsnitt män, 2011

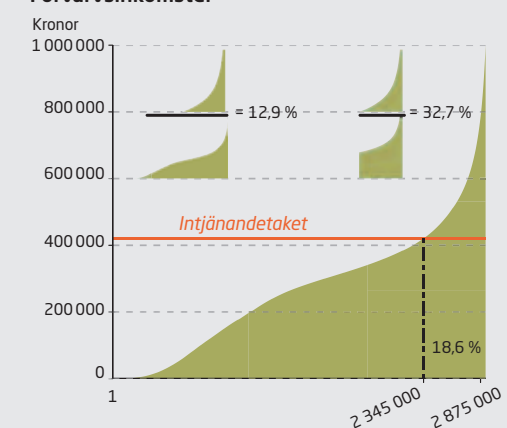

Pensionsskuld till manliga pensionärer i åldern 65 år eller äldre

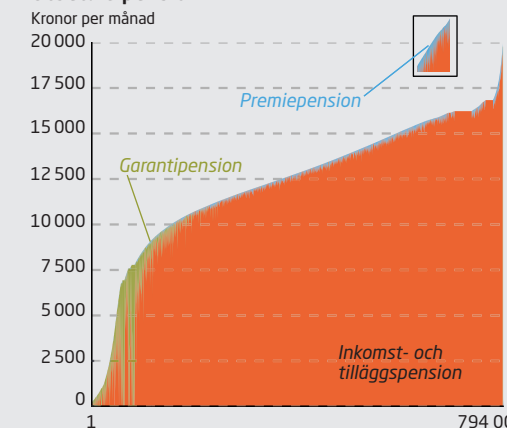
25 % av de manliga pensionärerna har en pensionstillgång som överstiger cirka 2 850 000 kronor vid 65 års ålder. Medianen vid samma ålder är 2 500 000 kronor och 25 % har en pensionstillgång som understiger 2 080 000 kronor. För en manlig pensionär på 75 år har motsvarande uppgifter minskat till ca 2 080 000 kronor, 1 750 000 kronor och 1 500 000 kronor.

Förvävsinkomster

Förvävsinkomster upp till intjänandetaket 8,07 inkomstbasbelopp ligger till grund för den allmänna pensionen. I diagrammet är männens förvävsinkomster år 2010 ställda i storleksordning.

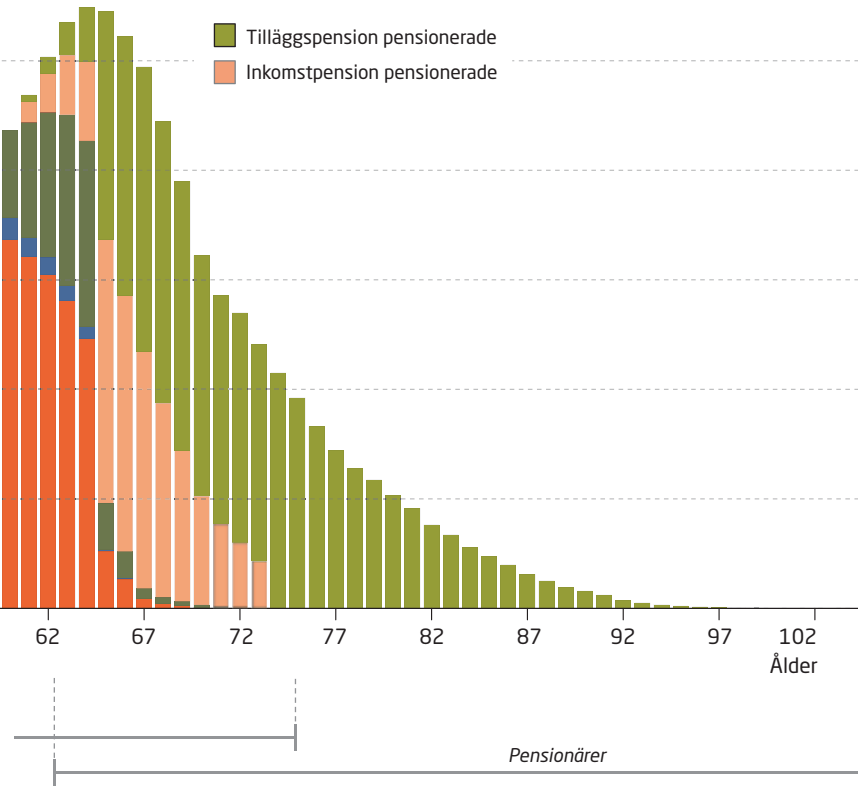
Utbetald pension

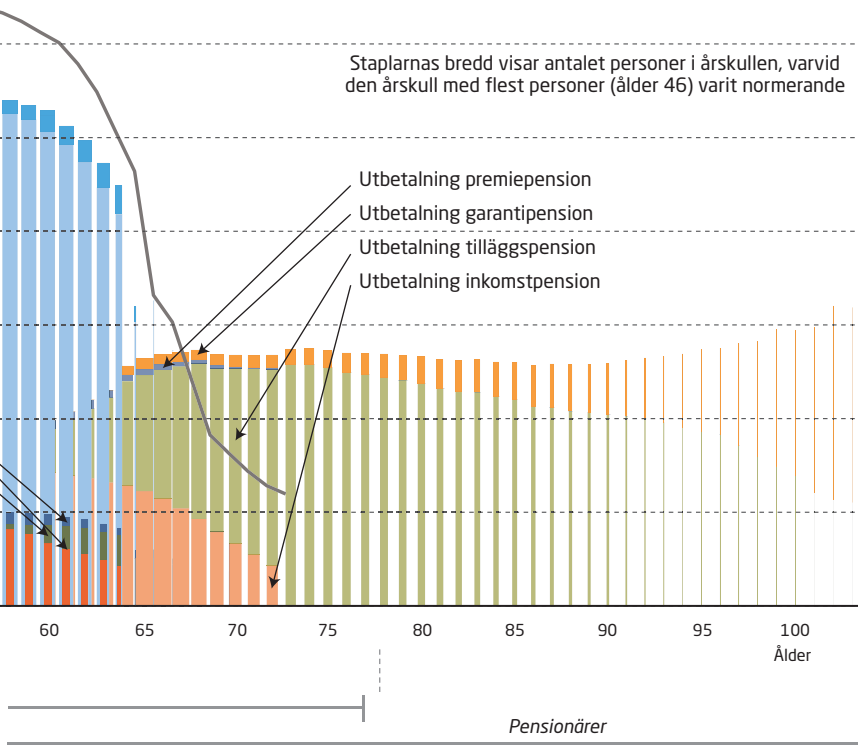
I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2011 för manliga pensionärer födda 1946 eller tidigare ställda i stigande storleksordning (900 000 män).

Av männen har omkring 18 % någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för omkring 2 % av pensionsutbetalningarna till manliga pensionärer.

per 31 december 2011

utbetalad pension, genomsnitt 2011

Staplarnas bredd visar antalet personer i årskullen, varvid den årskull med flest personer (ålder 46) varit normerande

Pensionssskuld till pensionerade

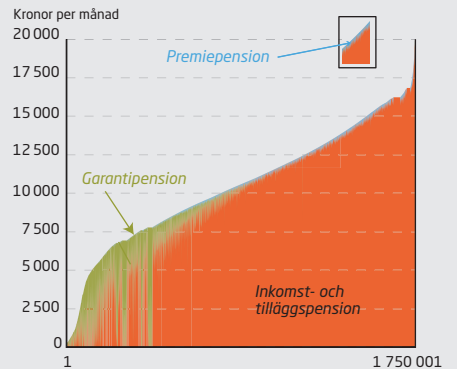
Pensionssskulden till pensionerade avseende tillägs- och inkomstpension beräknas på samma sätt. Summan av respektive årskulls pensionsutbetalning i december 2011 multiplicerad med tolv och detta årsbelopp multipliceras med ett treårigt snitt av det ekonomiska delningstalet. För mer information se not 14, tabell C samt bilaga B avsnitt 4.

Premiepensionssskulden till de pensionerade är beräknad utifrån summan av respektive årskulls premiepensionsutbetalningar i december 2011 multiplicerad med tolv och med delningstal för premiepensionen.

Utbetalad pension

Uppgifter om pensionsutbetalningar är hämtade från Pensionsmyndighetens utbetalningsregister och avser genomsnittsbelopp för samtliga pensionärer som fått en utbetalad pension under 2011. För summa utbetalad inkomst- och premiepension se not 2.

Utbetalad pension

I diagrammet är utbetalningarna av den allmänna pensionen i december månad 2011 för samtliga pensionärer födda 1946 eller tidigare ställda i storleksordning (1 958 000 pensionärer).

Av pensionärerna har nästan 42 procent någon garantipension. Totalt stod garantipensionen för drygt 7 procent av pensionsutbetalningarna till pensionärerna.

Intjänande av pensionsrätt

Uppgifter om inkomst och pensionsrätter är hämtade från Pensionsmyndighetens intjänanderegister och avser genomsnittsbelopp för samtliga försäkrade med ett intjänande under 2010. Summa intjänad pensionsrätt under 2010, se resultat- och balansräkningen för resp. inkomst- och premiepension.

Dina allmänna pensionskonton

Förändringar på dina konton under 2011 i kronor	Inkomstpension	Premiepension
Ingående värde 2010-12-31	660 950	71 610
Pensionsrätter för 2010	32 110	5 600
Arvsvinst	2 020	140
Administrationsavgifter	- 240	- 70
Värdeförändring	- 34 620	- 6 870*
Utgående värde 2011-12-31 **	702 260	70 040

* Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2010.

** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bland annat på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Totalsumma på dina konton:

Din allmänna pension

772 300 kr

Medelsvenssons kuvert

Returadress: 105 05 Stockholm

Allas allmänna pensionskonton

Förändringar under 2011 i kronor*	Inkomstpension	Premiepension
Ingående värde 2010-12-31	4 090 576 000 000	443 245 000 000
Pensionsrätter för 2010	198 756 000 000	34 671 000 000
Arvsvinst	12 491 000 000	892 000 000
Administrationsavgifter	- 1 479 000 000	- 437 000 000
Värdeförändring	-214 296 000 000	- 42 520 000 000**
Utgående värde 2011-12-31 ***	4 346 873 000 000	433 529 000 000

* Avrundat till närmaste miljontals kronor.

** Här ingår värdeförändring i fonderna samt ränta på pensionsrätten för 2010.

*** Att utgående värde inte överensstämmer med summan ovan beror bland annat på taxeringsändringar och att det finns personer som tagit ut pension under året.

Vår allmänna pension

Totalsumma av de orange kuverten:

4 780 402 000 000 kr

Summan av alla kuvert

Returaadress: 105 85 Stockholm

Totalsumman av de orange kuverten uttalas: fyra biljoner, femhundra fem miljarder, etthundrasextionio miljoner kronor. Summabeloppen för inkomstpension återfinns i not 14 tabell A, där förändringen av pensionsskulden till aktiva redovisas. Motsvarande belopp för premiepension återfinns i resultaträkningen för premiepension.

ORANGE RAPPORT 2011

på 7 minuter

Inkomstpensionssystemet redovisar ett positivt resultat på 54 miljarder kronor 2011. Tillgångarna överstiger skulderna med ca 2 % och balanstalet beräknas till 1,0198. Orsakerna till det positiva resultatet är att fler har betalat in avgifter samt lägre ökning av pensionskulden pga tidigare lägre omräkning av pensioner och pensionsrätter.

Premiepensionssystemet redovisar ett positivt resultat om 1 miljard kronor. Värdeutvecklingen under 2011 har varit negativ om 42 miljarder kronor eller -10,7 %. I det här avsnittet presenteras kortfattat utvecklingen under 2011 av den allmänna pensionens båda inkomstgrundade delar - inkomstpensionen och premiepensionen.

Inkomstpension

Inkomstpensionssystemet är ett fördelningssystem och inbetalda pensionsavgifter används för att betala samma års pensioner. De över- eller underskott som uppstår när pensionsavgifterna är större eller mindre än pensionsutbetalningarna hanteras av buffertfonden.

Tillgångarna i systemet är värdet av framtida pensionsavgifter, kallad avgiftstillgången, och buffertfonden. Avgiftstillgången beräknas genom att avgiftsinkomsten (utjämnade värden för de tre senaste åren) multipliceras med den tid som en krona i genomsnitt förväntas ligga i pensionssystemet, omsättningstiden.

Pensionskulden består dels av en skuld till aktiva, dels av en skuld till pensionerade. Skulden till aktiva är, till största del, summan av samtligas pensionsbehållning (slutraden i kontobeskederna i samtliga orange kuvert). Pensionskulden till de pensionerade är summan av de pensioner som förväntas betalas ut till dagens pensionärer under återstoden av deras liv. Skulden förändras i huvudsak med den årliga indexeringen av pensionskontonas saldon och pensionerna. Indexeringen bestäms av förändringen av genomsnittsinkomsten i Sverige i kombination med balanstalet de år balansenringen är aktiverad.

Resultatet påverkas av ett stort antal samhällsekonomiska och demografiska faktorer. Kortsiktigt är sysselsättnings utveckling den viktigaste faktorn,

men aktie- och obligationsmarknadernas påverkan på buffertfonden har också betydelse, framför allt vid stora förändringar. På lång sikt är demografiska faktorer viktigast.

Balanstalet mäter systemets finansiella ställning och beräknas som systemets tillgångar dividerat med pensionsskulden. Sedan 2008 beräknas dock buffertfondens värde som medelvärdet av fondens marknadsvärde den 31 december de tre senaste åren. Om balanstalet understiger 1,0000, det vill säga att pensionssystemets skulder överstiger tillgångarna, aktiveras den så kallade balanseringen för att säkerställa systemets långsiktiga balans. Balanseringen är en del av indexeringen och innebär att indexeringen av pensionerna och pensionsbehållningarna minskas. Pensionsskulden räknas därmed upp i långsammare takt och pensionssystemet stärks. Den lägre indexeringen pågår tills systemet åter är i finansiell balans. Eventuella överskott som uppstår efter att balanseringen har aktiverats används direkt för att så långt som möjligt öka indexeringen och på så vis återställa pensionernas värde.

Årets resultat 2011 uppgick till 54 miljarder kronor. Pensionssystemets kapitalöverskott på 103 miljarder kronor från 2010 ger ett totalt kapitalöverskott om 157 miljarder kronor vid utgången av 2011. Det positiva resultatet beror på att tillgångarna ökade något mer än skulderna 2011. Tillgångarna överstiger skulderna med 2,1 %. Systemets balanstal beräknas till 1,0198. Balanstalet kommer att påverka omräkningen av pensionsbehållningarna och pensionsutbetalningarna 2013.

Tillgångarna 2011 har under 2011 ökat med 3,1 %. Avgiftstillgångarna ökade med 253 miljarder kronor, eller 3,9 %, till följd av ökade löner och andra pensionsgrundande inkomster. Omsättningstiden minskade dock, vilket innebar en reducering av den totala ökningen i avgiftstillgången. Buffertfonden, det vill säga Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden, minskade med 22 miljarder kronor, eller -2,5 %. Avkastning var -17 miljarder kronor, eller -1,8 % i förhållande till ingående fondvärde. 2011 blev precis som 2010 ett år då fondernas utgifter, pensionsutbetalningar och administrationskostnader, översteg inbetalda pensionsavgifter till inkomstpensionssystemet. Skillnaden gav ett negativt bidrag på 6 miljarder kronor.

Pensionsskulden 2011 ökade under året med 177 miljarder kronor, eller 2,4 %. Skuldomräkningen, indexeringen efter balanseringen ökade skulden till de aktiva med 240 miljarder medan omräkningen av skulden till pensionärerna innebar en minskning med drygt 65 miljarder kronor. Totalt gav det en ökning av pensionsskulden med 175 miljarder kronor. Årets pensionsutbetalningar översteg årets intjänade pensionsrätter och ATP-poäng, inklusive vissa justeringar, vilket bidrog med en minskning av skulden på 12 miljarder kronor. Skulden till pensionerade påverkas av medellivslängdens förändring. Jämfört med 2010 har en 65-åringens genomsnittliga utbetalningstid (den ekonomiska medellivslängden) ökat med 24 dagar. Den längre förväntade utbetalningstiden medförde en ökad skuld på 14 miljarder kronor.

Flerårsöversikt

Miljarder kronor

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Buffertfonden, medelvärde	865	810	811	821		
Buffertfonden	873	895	827	707	898	858
Avgiftstillgång	6 828	6 575	6 362	6 477	6 116	5 945
Summa tillgångar	7 700	7 469	7 189	7 184	7 014	6 803
Pensionsskuld	7 543	7 367	7 512	7 428	6 996	6 703
Över-/Underskott	157	103	-323	-243	18	100
Balanstal	1,0198	1,0024	0,9549	0,9826	1,0026	1,0149
Finansiell ställning*	1,0208	1,0140	0,9570	0,9672		

* Balanstal enligt tidigare definition (t.o.m. 2007), dvs enbart räknat på buffertfondens marknadsvärde 31 dec. resp. år. Det framräknade balanstalet för t.ex. inkomståret 2011 påverkar indexeringen 2013.

År 2008 och 2009 understeg balanstalet 1,0000. För 2010 och 2011 har balanstalet beräknats till större än 1,0000. Balanstalet 2011 är beräknat till 1,0198 och kommer att öka indexeringen med 1,98 % vid årsskiftet 2012/2013.

Känslighetsanalysen i tabellen visar effekten på balanstalet om en typ av underlag ändras, medan övriga underlag antas vara oförändrade.

Hur påverkas balanstalet av förändringar i underlagen?

Typ av underlag	Förändring i underlag	Förändring av balanstal
Avgiftsunderlag	+1 %	+0,6 %
Fondavkastning	+10 procentenheter	+0,4 %
Pensionsålder	+1 år	+2 %

Premiepension

Premiepensionssystemet är ett fonderat system där pensionsspararna själva väljer i vilka fonder premiepensionspengarna ska placeras. Pensionen betalas ut genom att det ackumulerade kapitalet säljs av. Tillgångarna utgörs av pensionsspararnas placeringar i fonder. Pensionsskulden till aktiva och pensionerade för fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar. Förändringar i fondandelarnas värden påverkar direkt och lika mycket pensionsspararnas tillgångar i systemet. Pensionsskulden för traditionell försäkring är värdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. I premiepensionssystemet har i princip all in- och utbetalning till och från systemet och all värdeförändring samma påverkan på systemets tillgångar och skulder. Systemets resultat ska därför årligen vara i princip noll kronor. Att resultatet avviker från denna princip förklaras huvudsakligen av den traditionella livförsäkringen.

Pensionsspararnas intjänade pensionsrätter placeras i december månad året efter intjänandeåret. Pensionärernas fondinnehav ökar med de nya pensionsrätterna före årsräkningen av utgående pensioner vilket i sin tur påverkar pensionsutbetalningen för kommande år.

Årets resultat 2011 uppgick till 1 018 miljoner kronor. Resultatet har, förutom ett positivt resultat från fondverksamheten på 104 miljoner kronor, påverkats av den traditionella försäkringen med 836 miljoner kronor, handeln med fondandelar via handelslagret med 119 miljoner kronor och av ett räntenetto med -41 miljoner kronor.

Huvudorsaken till årets positiva resultat inom traditionell försäkring beror på andelen pensionärer som valt traditionell försäkring har ökat och en positiv kapitalavkastning på grund av sjunkande långa räntor.

Årets resultat handeln med fondandelar via handelslagret ökade på grund av massfondbyten visa robot i premiepensionssystemet. Detta bidrog till ett positivt valutaresultat då det var ett stort utflöde från fonder noterade i utländsk valuta till fonder noterade i svensk valuta, där de utländska valutorna stärktes mot kronan. Ökningen räntenettet beror även det på stor handel inför stoppet av massfondbyten via robot som bidrog till ett ökat behov av fondhandelskrediten.

Tillgångarna 2011 har under året minskat med -10 miljarder kronor. Minskningen består av nya pensionsrätter 32 miljarder kronor, värdeminskning på fonderat kapital -42 miljarder kronor, tilldelade förvaltningsavgifter 2 miljarder kronor och pensionsutbetalningar -2 miljarder kronor. Värdeutvecklingen för fondförsäkring var under året -10,7 %. Den genomsnittliga kapitalvägda avkastningen i premiepensionssystemet har sedan de första inbetalningarna till systemet 1995 varit 2,4 % per år.

Pensionsskulden 2011 minskade med 10 miljarder kronor. Förändringen av pensionsskulden avser i princip samma nyintjänade pensionsrätter, negativ värdeförändring, tilldelade förvaltningsavgifter och utbetalning av pensioner som nämnts ovan.

Flerårsöversikt

Miljoner kronor

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Fondförsäkring	394 468	409 640	341 371	231 600	309 423	268 708
Traditionell försäkring	8 870	4 953	2 212	1 733	1 288	739
Tillfällig försäkring	30 191	28 652	27 584	28 180	26 313	24 520
Summa försäkringstillgångar	433 529	414 593	343 583	233 333	310 711	269 447
Pensionsskuld	431 144	412 924	342 914	233 082	310 326	269 447
Årets resultat	1 018	1 249	547	-100	318	56

Anm: Historiska belopp, 2010 och tidigare, har korrigerats pga nya redovisningsprinciper.

Värdet av pensionspararnas premiepensionsupp gick den 31 december 2011 till 431 144 miljoner kronor. Värdeutvecklingen för fondförsäkring var -10,7 % under 2011.

Inkomstgrundad ålderspension, resultat- och balansräkning

För hänvisningar till noter, se resultat- och balansräkning för inkomst- respektive premiepension.

Inkomst- och premiepension

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	2011	2010	Förändring
Pensionsavgifter	250 246	237 912	12 334
Pensionsutbetalningar	-221 588	-221 568	-20
Avkastning på fonderat kapital	-58 221	127 280	-185 501
Administrationskostnader	-1 899	-2 188	289
Summa	-31 462	141 436	-172 898
Förändring av avgiftstillgång			
Värdet av ändring i:			
Värdet av förändring i avgiftsinkomst	255 102	232 117	22 985
Utgående omsättningstid	-1 945	-19 427	17 482
Summa	253 157	212 690	40 467
Förändring av pensionseskuld*			
Nya pensionsrätter och ATP	-241 909	-247 553	5 644
Pensionsutbetalningar	221 581	221 563	18
Indexering/Värdeförändring	-132 047	123 556	-255 603
Värdet av ändring i livslängd	-14 034	-25 333	11 299
Uppkomna arvsvinster	11 516	12 140	-624
Fördelade arvsvinster	-13 383	-13 716	333
Avdrag för adm. kostnader	1 916	1 950	-34
Summa	-166 360	72 607	-238 967
Årets resultat	55 335	426 733	-371 398

* Negativ post (-) innebär att pensionseskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionseskulden minskar med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	31/12 2011	31/12 2010	Förändring
Fondtillgångar	872 593	894 881	-22 288
Försäkringstillgångar	433 529	443 245	-9 716
Övriga tillgångar	2 552	2 560	-8
Avgiftstillgångar	6 827 772	6 574 615	253 157
Summa tillgångar	8 136 446	7 915 301	221 145
Skulder och resultat			
Ingående balanserat resultat*	103 116	-323 501	426 617
Årets resultat	55 335	426 733	-371 398
Utgående balanserat resultat	158 451	103 232	55 219
Pensionseskuld	7 974 406	7 808 286	166 120
Övriga skulder	3 589	3 783	-194
Summa skulder och resultat	8 136 446	7 915 301	221 145

* Ingående balanserat resultat skiljer sig mot utgående balanserat resultat föregående år, se not 24.

Inkomstpension, resultat- och balansräkning

100 miljarder kronor
|+++++++|

215 575
-219 682

■
|
■

■
|
■

■
■
■
■
■
■
■
■
■

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2011	2010	Förändring
Pensionsavgifter	1	215 575	205 068	10 507
Pensionsutbetalningar	2	-219 682	-220 203	521
Avkastning på fonderat kapital	3	-16 537	84 796	-101 333
Administrationskostnader	4	-1 644	-1 849	205
Summa		-22 288	67 812	-90 100
Förändring av avgiftstillgång				
Värdet av ändring i:				
Värdet av förändring i avgiftsinkomst	5	255 102	232 117	22 985
Värdet av förändring i omsättningstid	6	-1 945	-19 427	17 482
Summa		253 157	212 690	40 467
Förändring av pensionsskuld*				
Nya pensionsrätter och ATP	7	-207 238	-214 709	7 471
Pensionsutbetalningar	2	219 675	220 198	-523
Indexering	8	-174 567	164 998	-339 565
Värdet av ändring i livslängd	9	-14 034	-25 333	11 299
Uppkomna arvsvinster	10	10 624	11 470	-846
Fördelade arvsvinster	10	-12 491	-13 046	555
Avdrag för adm. kostnader	11	1 479	1 404	75
Summa		-176 552	144 982	-321 534
Årets resultat		54 317	425 484	-371 167

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

Balansräkning, miljoner kronor

1000 miljarder kronor
|+++++++|

■
■
■

■
■
■

Tillgångar	Not	31/12 2011	31/12 2010	Förändring
Fondtillgångar	12	872 593	894 881	-22 288
Avgiftstillgång	13	6 827 772	6 574 615	253 157
Summa tillgångar		7 700 365	7 469 496	230 869
Skulder och resultat				
Ingående balanserat resultat		102 786	-322 698	425 484
Årets resultat		54 317	425 484	-371 167
Utgående balanserat resultat		157 103	102 786	54 317
Pensionsskuld	14	7 543 262	7 366 710	176 552
Summa skulder och resultat		7 700 365	7 469 496	230 869

Premiepension, resultat- och balansräkning

100 miljarder kronor
|+++++++|

Resultaträkning, miljoner kronor

Förändring av fondtillgångar	Not	2011	2010	Förändring
Pensionsavgifter	1	34 671	32 844	1 827
Pensionsutbetalningar	15	-1 906	-1 365	-541
Avkastning på fonderat kapital	16	-41 684	42 484	-84 168
Administrationskostnader	17	-255	-339	84
Summa		-9 174	73 624	-82 798
Förändring av pensionsskuld*				
Nya pensionsrätter	18	-34 671	-32 844	-1 827
Pensionsutbetalningar	15	1 906	1 365	541
Värdeförändring	19	42 520	-41 442	83 962
Uppkomna arvsvinster	20	892	670	222
Fördelade arvsvinster	20	-892	-670	-222
Avdrag för adm. kostnader	21	437	546	-109
Summa		10 192	-72 375	82 567
Årets resultat		1 018	1 249	-231

* Negativ post (-) innebär att pensionsskulden ökar och positiv post ( ) innebär att pensionsskulden minskar med angivet belopp.

1000 miljarder kronor
|+++++++|

Balansräkning, miljoner kronor

Tillgångar	Not	31/12 2011	31/12 2010	Förändring
Försäkringstillgångar	22	433 529	443 245	-9 716
Övriga tillgångar	23	2 552	2 560	-8
Summa tillgångar		436 081	445 805	-9 724
Skulder och resultat				
Ingående balanserat resultat	24	330	-803	1 133
Årets resultat		1 018	1 249	-231
Utgående balanserat resultat		1 348	446	902
Pensionsskuld	25	431 144	441 576	-10 432
Övriga skulder	26	3 589	3 783	-194
Summa skulder		434 733	445 359	-10 626
Summa skulder och resultat		436 081	445 805	-9 724

Redovisningsprinciper

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Beräkningen av den så kallade avgiftstillgången följer principer som är särskilt framtagna för ett i huvudsak ofonderat pensionssystem.

Bestämmelser och riktlinjer

Pensionssystemets årsredovisning har upprättats i enlighet med 55 kap. 4 § Socialförsäkringsbalken (2010:110) om inkomstgrundad ålderspension (SFB).

Det inkomstgrundade ålderspensionssystemet omfattar förmånerna inkomst-, tilläggs- och premiepension.²²

Inkomst- och tilläggs pension är exempel på förmåner inom ett fördelningssystem. I fördelningssystem fonderas inte avgifterna utan dessa används i princip direkt för att finansiera pensionsutbetalningar. AP-fonderna är buffertfonder som hanterar skillnader mellan avgiftsinbetalningar och pensionsutbetalningar. Liksom på andra ställen i redovisningen används här benämningen inkomst pension för hela fördelningssystemet, det vill säga benämningen avser ofta också tilläggs pension. Av 58 kap. 14 § (SFB) framgår att de redovisade tillgångarna i fördelningssystemet utgörs av avgiftstillgången och värdet av tillgångarna hos Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna. Formler för beräkning av inkomstpensionens avgiftstillgång och pensions skuld återfinns i förordning (2002:780) om beräkning av balanstal. Dessa formler återges även i bilaga B.

Premiepensionen är ett fullfonderat system där avgifterna investeras och pensionen utbetalas genom att det ackumulerade kapitalet säljs av.

I enlighet med förordning (2002:135) om årlig redovisning, ingår i redovisningen en framskrivning av systemets antagna långsiktiga utveckling. Se avsnittet Pensionssystemets framtid i tre scenarier.

I AP-fondernas årsredovisningar anges de principer som använts vid redovisningen. Dessa beskrivs därför inte här. Varje AP-fonds årsredovisning finns tillgänglig på respektive hemsida; www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se. I Pensionsmyndigheten årsredovisning beskrivs de principer som använts för redovisning av premiepension, varför dessa endast kortfattat återges här. Mer information finns på www.pensionsmyndigheten.se under fliken Mer om myndigheten.

Varifrån kommer siffrorna?

Redovisningen av inkomstpensionen bygger på data från Pensionsmyndighetens intjänande- respektive utbetalningsregister.

I pensionssystemets årsredovisning har uppgifter som avser Första–Fjärde och Sjätte AP-fondens verksamhet i huvudsak tagits in från respektive fonds årsredovisning.²³ Buffertfonderna upprättar sina redovisningar enligt lag (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder). Vidare har fonderna utifrån gällande föreskrifter för jämförbara finansiella företag utarbetat gemensamma redovisnings- och värderingsprinciper.

I pensionssystemets årsredovisning har uppgifter rörande premiepensionen tagits in från Pensionsmyndigheten årsredovisning som upprättats enligt bestämmelserna i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Värdering av premiepensionssystemets placeringstillgångar (och motsvarande skulder) har skett enligt bestämmelserna i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag och enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag. Premiepensionssystemets tillgångar och skulder ingår i Pensionsmyndighetens gemensamma

²² Garantipensionen, som är en del av den allmänna pensionen, är inte inkomstgrundad och belastar statsbudgeten. Garantipensionen ingår därför inte i redovisningen.

²³ Redovisningen av inkomstpensionssystemets finansiella ställning i Pensionsmyndigheten årsredovisning 2011 baserades på preliminära uppgifter avseende AP-fondernas verksamhet. Jämfört med senare reviderade och fastställda uppgifter finns smärre avvikelser.

balansräkning och premiepensionsverksamheten redovisas i ett separat avsnitt i resultaträkningen. Vissa omarbetningar, förenklingar och sammanslagningar av poster har gjorts i syfte att göra sammanställningen mer jämförbar med sammanställningen för inkomstpensionen.

Redovisningen av pensionsavgifter i resultaträkningen för premiepensionen har förändrats så att den innehåller samma inbetalningsperiod som inkomstpensionen. Tidigare årsredovisningar har i redovisade pensionsavgifter avsett fastställda pensionsrätter som därmed har redovisats ett år senare jämfört med inbetalda pensionsavgifter.

Ytterligare en förändring har införts avseende redovisning av den tillfälliga förvaltningen i balansräkningen. Tillfällig förvaltning har tidigare redovisats som övriga tillgångar och övriga skulder men från med år 2011 ingår de i försäkringstillgångar och pensionssskuld. I den tillfälliga förvaltningen ingår inbetalda pensionsavgifter inklusive ränta för den period som de förvaltas innan de placeras i de försäkrades fonder.

Redovisning av andel av Pensionsmyndighetens gemensamma tillgångar, skulder och resultat har förenklats genom ett nettobelopp redovisas. Nettobeloppet avser övrig verksamhet hos Pensionsmyndigheten redovisas för att balansräkningen ska balansera. Med anledning av ändrad redovisning har berörda jämförelsetal räknats om.

Principer för värdering av tillgångar och skulder

Inkomstpensionens tillgångar och skulder värderas i stort sett endast utifrån verifierbara händelser och transaktioner som föreligger vid värderingstillfället. Att exempelvis avgiftsinkomsterna normalt förändras i takt med den ekonomiska tillväxten beaktas inte i beräkningen av avgiftstillgången. Att pensionsutgifterna, bland annat genom indexering, förändras i framtiden beaktas inte heller i värderingen av pensionssskulden. Principen att värdera tillgångar och skulder utan beaktande av framtidsfaktorer har sin grund i att systemets finansiella ställning uteslutande bestäms av förhållandet mellan tillgångar och skulder, det vill säga den kvot som benämns balanstalet.

Genom inkomstpensionens konstruktion finns det en stark koppling mellan hur systemets tillgångar respektive skulder utvecklas. När balansen är aktiverad finns en i princip absolut koppling mellan skuldernas och tillgångarnas förändringstakt.²⁴

Sättet att värdera inkomstpensionssystemets tillgångar och skulder utgår från att dessa förändras i samma takt från varje värderingstidpunkt. Samma sak annorlunda uttryckt: värderingsmetoden utgår från att systemets framtida internränta överensstämmer med pensionssskuldens framtida värdeförändring, trots att detta endast är säkert om balansen är aktiverad. När balansen inte är aktiverad kan internräntan både över- och understiga pensionssskuldens värdeförändring.

Att värderingen av avgiftsflödet och pensionssskulden görs i stort sett enbart med utgångspunkt i de förhållanden som råder vid värderingstidpunkten är inte uttryck för en tro att alla dessa skulle vara helt beständiga. Utformningen av redovisningen innebär däremot att förändrade förhållanden införlivas i redovisningen först när förändringarna avspeglas i de händelser och transaktioner som redovisningen utgår från.

Så beräknas inkomstpensionens tillgångar

Avgiftstillgången värderas med utgångspunkt i hur stor pensionssskuld som bokslutsårets avgiftsinkomst, det vill säga inbetalade pensionsavgifter, skulle kunna finansiera om de förhållanden som råder vid tidpunkten för värderingen vore beständiga. De förhållanden som härvid avses är ekonomiska och demografiska samt pensionssystemets regler. De ekonomiska förhållandena

²⁴ Det sätt på vilket omsättningstiden beräknas innebär ett underförstått antagande om att den förvärvsaktiva befolkningens storlek kommer att vara konstant. Om befolkningen minskar finns därför en risk att redovisningen (något) överskattar systemets tillgångar i förhållande till dess skulder. Det är dock rimligt att utgå från att befolkningsminskningen vid någon tidpunkt upphör. Vid ett sådant förlopp kommer underskattningen, och det eventuella underskottet i buffertfonden som den medfört, att vara tillfällig. Buffertfonden kommer på sikt att återgå till en nivå om minst noll kronor.

utgörs av varje årskulls genomsnittliga pensionsgrundande inkomst och summan av dessa inkomster. De demografiska avser dödligheten i olika åldrar. De regler för pensionssystemet som avses är de som används för att beräkna och indexera inkomstpension, samt de som avgränsar avgifts- och pensionsunderlaget och som anger avgiften i procent.

Avgiftstillgången beräknas i princip genom att multiplicera bokslutsårets avgiftsinkomster med samma års omsättningstid.²⁵ Omsättningstiden visar hur lång tid det i genomsnitt förväntas ta från det att en krona i avgift betalas till systemet tills dess att den pensionsrätt som avgiften givit upphov till utbetalas i form av pension. Således speglar omsättningstiden den skillnad i ålder mellan den genomsnittlige avgiftsbetalaren och pensionären som skulle framkomma om bokslutsperiodens ekonomiska, demografiska och juridiska förhållanden vore konstanta.

Att värderingen av avgiftsflödet sker genom att multiplicera årets flöde med omsättningstiden är liktydigt med att avgiftsflödet värderas genom att en förmodad evig ström av avgifter, årligen lika stora som det gångna årets avgifter, diskonteras med en ränta som är ett (1) dividerat med omsättningstiden. Ökar omsättningstiden, sjunker diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet ökar. Om omsättningstiden i stället sjunker, ökar diskonteringsräntan och värdet av avgiftsflödet sjunker.

För att minska rörligheten i balanstalet, vilket är liktydigt med att minska svängningarna i pensionssystemets årliga resultat, utjämnas det avgiftsflöde som ingår i beräkningen av avgiftstillgången. Utjämnningen följer den som sker i beräkningen av inkomstindex. Eftersom inkomstindex har stor påverkan på utvecklingen av pensionsskulden och därmed på balanstalens nämnare är det viktigt att också avgiftsflödet i balanstalets täljare följer den utjämnning som görs av inkomstindex. För att skapa denna följsamhet beräknas genomsnittet av de tre senaste årens avgiftsinkomster, varefter detta tal räknas upp med den genomsnittliga årliga procentuella förändringen av avgiftsflödet de senaste tre åren, efter att konsumentprisförändringen under samma period räknats bort. Därefter läggs det senaste årets förändring i konsumentpriserna tillbaka. Vidare, också för att minska rörligheten i balanstalet, används medianen av de tre senaste årens omsättningstider vid beräkningen av avgiftstillgången.

AP-fondernas tillgångar värderas till så kallat verkligt värde. Med det avses att tillgångarna i första hand värderas till den senaste betalkursen under årets sista handelsdag, i andra hand till den senaste köpkursen. För att minska variationen används medelvärdet av de tre senaste årens tillgångar för AP-fonderna när balanstalet beräknas.

Så beräknas inkomstpensionens skulder

Inkomstpensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension värderas till summan av alla försäkrades pensionsbehållningar. Inkomster intjänade det år redovisningen avser har inte hunnit fastställas när redovisningen görs. Till summan av de försäkrades pensionsbehållningar läggs därför en uppskattning av den pensionsrätt för inkomstpension som tjänats in samma år som redovisningen avser. Detta belopp utgör mindre än tre procent av den totala pensionsskulden. Skillnaden mellan skattad och fastställd pensionsrätt avräknas i följande årsredovisning.²⁶

Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera beviljade pensioner (årsbelopp) med det antal år som beloppet förväntas betalas ut. Antalet år diskonteras för att beakta att indexeringen av utbetalda belopp sker med ökningen i inkomstindex eller balansindex minus 1,6 procentenheter. Förväntat antal år med utbetalningar beräknas med utgångspunkt från mätningar av hur länge pensionsbeloppen i Pensionsmyndighetens register be-

²⁵ Hur omsättningstiden räknas beskrivs av formel 3 i bilaga B.

²⁶ Se not 14, tabell A.

talas ut, så kallade ekonomiska delningstal.²⁷ I de ekonomiska delningstalen beaktas eventuella samband mellan pensionsbeloppens storlek och hur länge de betalas ut.

En princip för redovisningen är att endast inträffade och registrerade händelser eller transaktioner ska ligga till grund för den. I och med att tilläggspension kommer att tjäna in till och med år 2017 kan denna redovisningsprincip ännu inte tillämpas fullt ut. Det beror på att tilläggspensionsskulden till personer som inte börjat ta ut ålderspension inte kan beräknas utan antaganden om framtida ekonomisk och demografisk utveckling. Enligt förordning (2002:135) om årlig redovisning får skulden avseende tilläggspension för förvärvsaktiva därför beräknas utifrån vissa antaganden om framtida utveckling. Tilläggspensionsskulden avseende förvärvsaktiva beräknas enligt de grunder som är angivna i propositionen (2000/01:70), Automatisk balansering av ålderspensionssystemet. Dessa innebär att skulden till aktiva beräknas med samma medellivslängd som används för beräkningen av inkomstpensionsskulden och med ett antagande om två procents årlig tillväxt i inkomstindex.

Med dessa förutsättningar beräknas tilläggspensionsskulden per den 31 december redovisningsåret genom att skatta hur stor tilläggspension varje årskull kommer att få det år de fyller 65 år. Detta belopp multipliceras med redovisningsårets fastställda ekonomiska delningstal för 65-åringar. Personer äldre än 65 år som vid beräkningstidpunkten ännu inte tagit ut hela sin pension antas göra det nästföljande år. Därefter beräknas nuvärdet av de framtida pensionsbeloppen genom att de diskonteras med den antagna förändringen i inkomstindex om två procent per år från pensioneringsåret till redovisningsåret. Beloppet reduceras med det på samma sätt diskonterade värdet av individernas egna förväntade avgiftsinbetalningar fram tills de fyller 64 år. Inkomster intjänade efter denna ålder ger i sin helhet pensionsrätt enligt reglerna för inkomstpension.

Värdering av premiepensionens tillgångar och skulder

Premiepensionens tillgångar värderas till verkligt värde eller upplupet anskaffningsvärde enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2009:12) om årsredovisning i försäkringsföretag. Tillgångar som värderas till verkligt värde värderas till balansdagens kurs under årets sista handelsdag. Värdering av tillgångar till upplupet anskaffningsvärde innebär att skillnaden mellan anskaffningsvärde och inlösenpris periodiseras såsom räntetäkt under resterande löptid.

Fondförsäkringstillgångarna utgörs av pensionsspararnas placeringar i fonder och avser inlösenpris för fondandelar.

Pensionsskulden i fondförsäkring utgörs av fondförsäkringstillgångarna och likvida medel som ännu inte omvandlats till fondandelar.

Försäkringstillgångar i traditionell försäkring är placerade i aktie- och räntefonder och värderas till verkligt värde.

Pensionsskulden för den traditionella försäkringen bestäms för varje försäkring som kapitalvärde av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader. Avkastningen utgörs av marknadsräntan på statsobligationer med olika löptid. Marknadsräntan väljs med utgångspunkt från löptiden på garanterade utbetalningar. Marknadsvärdering av skulden innebär att livförsäkringsavsättningen påverkas av ränteförändringar. Inbetalda premier redovisas som engångspremier och höjer det garanterade beloppet. Antaganden om livslängder baseras på SCB:s befolkningsprognos från 2010. Driftskostnaden antas vara 0,1 % av försäkringskapitalet. Detta sammantaget innebär att garanterade åtaganden i traditionell försäkring har värderats betryggande enligt vedertagna aktuariemässiga metoder.

²⁷ Se formel 4.3 i bilaga B.

Noter och kommentarer

Not 2–14 avser inkomstpension, not 15–26 avser premiepension. Not 1 avser båda delar av den inkomstgrundade allmänna pensionen. Samtliga belopp anges i miljoner kronor.

Not 1 Pensionsavgifter

Avgifter till den allmänna pensionen, 2010-2011, mnkr

Avgifter som går till:	Inkomstpension		Premiepension	
	2011	2010	2011	2010
Arbetsgivaravgift under avgiftstaket	97 152	91 844	27 702	25 909
Egenavgift under avgiftstaket	3 319	2 647	944	747
Allmän pensionsavgift	93 196	86 171	-	-
Statlig ålderspensionsavgift	20 771	23 112	3 381	3 794
Regleringar m.m.	1 137	1 294	2 644	2 394
Summa	215 575	205 068	34 671	32 844

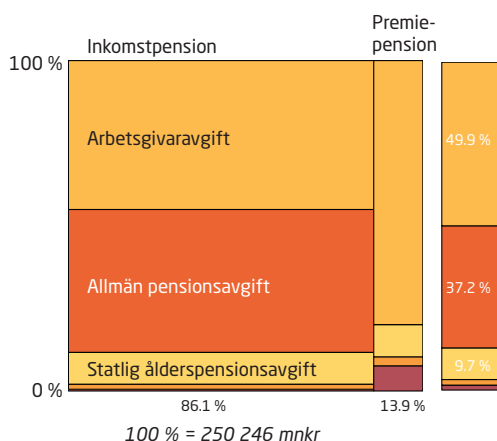
Inom den allmänna pensionen finns flera olika avgifter, vilket framgår av tabellen ovan. Alla avgiftsinkomster går inte till pensionssystemet, avgifter över det så kallade avgiftstaket på 8,07 inkomstbasbelopp förs till statsbudgeten. Dessa avgifter, egentligen skatter, är inte medtagna i tabellen. Ålderspensionsavgift betalas av arbetsgivare och egenföretagare, den allmänna pensionsavgiften betalas av alla förvärvsaktiva som får pensionsrätt. Dessutom betalas statliga ålderspensionsavgifter från olika anslag i statsbudgeten för pensionsrätt som vissa transfereringar ger upphov till, exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning. Staten betalar också en pensionsavgift för så kallade pensionsgrundande belopp för till exempel barnår och studier.

Avgiftsinkomsterna ökade mellan 2010 och 2011. Orsaken är att den totala lönesumman ökade ganska kraftigt mellan dessa år. De statliga ålderspensionsavgifterna minskade däremot. Avgiftsinkomsterna till inkomstpensionssystemet ökade med 5,1 % medan lönesumman ökade med ungefär 5,8 % enligt Konjunkturinstitutet. Premiépensionsavgifterna ökade med 5,6 % mellan 2010 och 2011.

Mer detaljerad avgiftsredovisning

Tabell A visar pensionsavgifter som bokförts 2011 hos Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten. För åren 2010 och 2011 bokfördes arbetsgivaravgifter och egenavgifter hos Försäkringskassan medan allmän pensionsavgift och statliga ålderspensionsavgifter bokfördes hos Pensionsmyndigheten innan de fördes vidare till AP-fonderna respektive premiépensionssystemet. Av de avgifter som bokförs ett visst år avser en del året innan eller i vissa fall flera år dessförinnan. Arbetsgivaravgifter, exempelvis, bokförs minst en månad senare än när motsvarande lön betalas ut.

Den allmänna pensionsavgiften förs i sin helhet till AP-fonderna. För arbetsgivaravgifter och egenavgifter sker en preliminär fördelning enligt fastställda procentsatser mellan AP-fonderna, premiépensionssystemet och statsbudgeten. De statliga ålderspensionsavgifterna fördelas preliminärt mellan AP-fonderna och premiépensionssystemet enligt fastställda procentsatser.

Den del av ålderspensionsavgiften som förs till statsbudgeten avser avgifter på inkomstdelar ovanför den högsta inkomst för vilken pensionsrätt tillgodoräknas. Detta tak är före avdrag för allmän pensionsavgift 8,07 inkomstbasbelopp och 7,5 efter sådant avdrag.²⁸ Eftersom dessa avgifter inte motsvaras av någon pensionsrätt är de skatter.

²⁸ Inkomstbasbeloppet år 2011 var 52 100 kronor. 8,07 inkomstbasbelopp uppgick till 420 447 kronor och 7,5 inkomstbasbelopp var 390 750 kronor.

Tabell A Pensionsavgifter fördelat efter avgiftsslag, 2011

Avgifter som går till:	Inkomst- pension	Premie- pension	Stats- budgeten (skatt)	Totalt	Varav av- gifter till den allmänna pensionen
Arbetsgivaravgift	97 152	27 702	14 738	139 592	124 854
Egenavgift	3 319	944	511	4 774	4 263
Allmän pensionsavgift	93 196	-	-	93 196	93 196
Statlig ålderspensionsavgift	20 771	3 381	-	24 152	24 152
Summa exkl. regleringar m.m.*	214 438	32 027	15 249	261 714	246 465
Reglering år 2011 avseende år 2009	1 408	-112	-1 296	0	1 296
Uppbördsförlust, reglering	-325	-	-	-325	-325
Anpassning till AP-fondernas redovisning och till premiepensionssystemet	54	2 756	-	2 810	2 810
Summa	215 575	34 671	13 953	264 199	250 246

* Avgifter som influtit till Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten under 2011 och förts vidare till AP-fonderna, premiepensionssystemet respektive statsbudgeten.

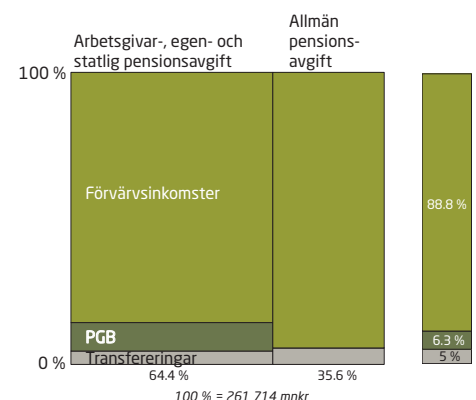
För att säkerställa att premiepensionssystemet för ett visst år har tillförts avgifter som motsvarar intjänad pensionsrätt och att statsbudgeten tillförts avgifterna på inkomstdelar över avgiftstaket görs en avstämning två år senare. En reglering görs därefter mellan statsbudgeten, premiepensionssystemet och AP-fonderna.

Differensen mellan Försäkringskassans/Pensionsmyndighetens redovisning av avgiftsinkomster och AP-fondernas redovisning av avgiftsinkomster (54 miljoner kronor) förklaras huvudsakligen av periodiseringskillnader. Differensen mellan Försäkringskassans/Pensionsmyndighetens redovisning av avgiftsinkomster och redovisade avgiftsinkomster till premiepensionssystemet (2 756 miljoner kronor) förklaras bland annat av att även tilldelade förvaltningsavgifter och vissa justeringsbelopp ingår i beloppet för premiepensionssystemet (jfr not 18).

Tabell B Pensionsavgifter exklusive regleringar med mera fördelat efter avgiftsunderlag, 2011

Mnkr	Arbetsgivar-, egen- och statlig pensionsavgift	Allmän pensions- avgift	Summa
Förvärvsinkomster*	144 366	87 936	232 302
Transfereringar, se tabell C	7 720	5 260	12 980
Pensionsgrundande belopp, se tabell D	16 432	-	16 432
Summa	168 518	93 196	261 714

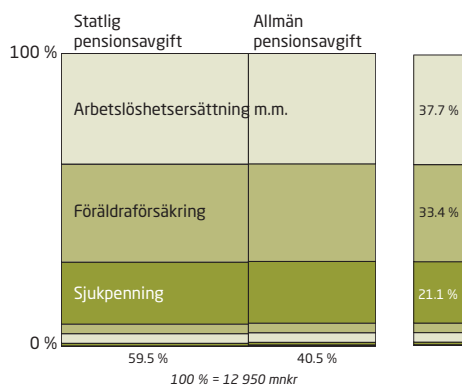
* Inklusive sjuklön och egenföretagarinkomster, exklusive transfereringar. Fördelningen av allmän pensionsavgift på de två typerna av avgiftsunderlag är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

Allmän pensionsavgift tas ut med 7 % på förvärvsinkomster och pensionsgrundande transfereringar som sjukpenning med mera, men inte sjuk- och aktivitetsersättning. Allmän pensionsavgift tas endast ut på dessa inkomster upp till taket på 8,07 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgift, som betalas av arbetsgivare och egenföretagare på arbetsinkomster och av staten på nämnda transfereringar, uppgår till 10,21 %. Statlig pensionsavgift på sjuk- och aktivitetsersättning och på så kallade pensionsgrundande belopp, som inte belastas med allmän pensionsavgift, är 18,5 %.

Fördelningen i tabell B avser de avgifter som influtit till Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten under 2011.

Tabell C Pensionsavgifter som betalas för olika transfereringar, 2011

Mnkr	Statlig pensionsavgift	Allmän pensionsavgift	Summa
Sjukpenning	1 632	1 108	2 740
Rehabiliteringspenning	67	46	113
Närståendepenning	13	9	22
Arbetskadeersättningar m.m.	254	173	427
Föräldraförsäkring	2 917	1 981	4 898
Vårdbidrag	252	171	423
Arbetslöshetsersättning m.m.	2 581	1 752	4 333
Utbildningsbidrag	0	18	18
Konstnärsnämnden	3	2	5
Smittbärandepenning	1	0	1
Summa	7 720	5 260	12 980

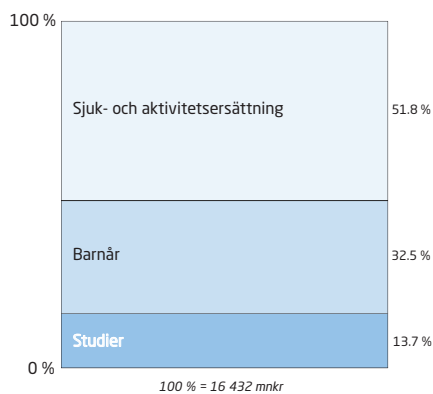
Fördelningen av allmän pensionsavgift på de olika typerna av transfereringar är beräknad, den framgår inte av redovisningssystemen.

Tabell D Pensionsavgifter som betalas för sjuk-/aktivitetsersättning och pensionsgrundande belopp, 2011, mnkr

Sjuk- och aktivitetsersättning*	8 514
Barnår	5 345
Studier**	2 573
Plikttjänst	0
Summa	16 432

* Beloppet avser både avgift på utbetald pensionsgrundande ersättning och på pensionsgrundande belopp. I båda fallen är avgiften 18,5 procent.

** En mindre del av beloppet för studier avser pensionsgrundande inkomst.

Not 2 Pensionsutbetalningar med mera

Tilläggs- och inkomstpensionsutbetalningar och överföringar till Europeiska gemenskapen

Mnkr	2011	2010
Tilläggs pension	174 879	182 436
Inkomstpension	44 796	37 762
Tilläggs- och inkomstpension	219 675	220 198
Överföringar till de Europeiska gemenskaperna	7	5
Summa	219 682	220 203

Under år 2011 utbetalades 219 675 miljoner kronor i pensioner från AP-fonderna. Detta belopp minskar pensionskulden till de pensionerade.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensions-

system. År 2011 överfördes knappt 7 miljoner kronor från AP-fonderna. Beloppet minskar pensionsskulden till de aktiva. Sammantaget belastades AP-fonderna med 219 682 miljoner kronor till följd av pensionsutbetalningar eller överföring av pensionsrätt.

Not 3 Avkastning på fonderat kapital

Avkastningen på fonderat kapital från första-fjärde samt sjätte AP-fonden, miljoner kr

AP-fond	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	Summa 2011	Summa 2010
Aktier och andelar	-13 080	-10 540	-10 109	-7 985	-1 520	-43 234	79 846
<i>varav</i>							
<i>Erhållna utdelningar</i>	3 415	2 976	3 338	3 200	87	13 016	11 018
<i>Resultat noterade och onoterade aktier och andelar, netto</i>	-16 495	-13 516	-13 447	-11 185	-1 607	-56 250	68 828
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	8 305	4 999	4 431	6 686	226	24 647	14 748
<i>varav</i>							
<i>Räntenetto</i>	3 727	2 997	2 430	2 838	226	12 218	11 191
<i>Resultat räntebärande tillgångar, netto</i>	4 578	2 002	2 001	3 848	0	12 429	3 557
Övrigt	821	1 265	439	-95	57	2 487	-9 321
<i>varav</i>							
<i>Resultat derivatinstrument, netto</i>	-2 143	1 836	892	-2 679	0	-2 094	2 013
<i>Resultat valutakursförändringar, netto</i>	2 964	-571	-453	2 584	57	4 581	-11 334
Provisionskostnader	-114	-210	-89	-24	0	-437	-477
Summa	-4 068	-4 486	-5 328	-1 418	-1 237	-16 537	84 796

Källa: Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte AP-fondernas årsredovisningar 2010 och 2011.

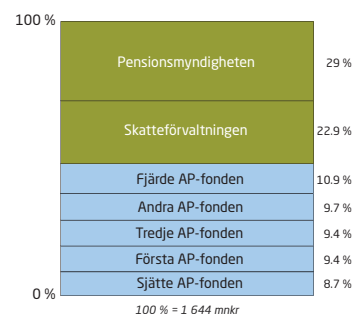
Resultat derivatinstrument, netto, innehåller numera alla derivat varför justering av räntenettet under Obligationer och andra räntebärande värdepapper gjorts.

Posten Provisionskostnader består av ej resultatbaserade avgifter. Resultatbaserade avgifter, courtage med mera har reducerat avkastningen (se avsnittet Administrations- och kapitalförvaltningskostnader).

Not 4 Administrationskostnader

	2011	2010
Pensionsmyndigheten	476	627
Skatteförvaltningen m.fl.*	377	402
Summa kostnader försäkringsadministrationen	853	1 029
Första AP-fonden	155	163
Andra AP-fonden	159	160
Tredje AP-fonden	155	154
Fjärde AP-fonden	179	176
Sjätte AP-fonden	143	167
Summa kostnader fondförvaltningen	791	820
Summa	1 644	1 849

* Inklusiv Kronofogdemyndigheten och Konjunkturinstitutet.

För Första–Fjärde AP-fonden redovisas endast interna administrationskostnader. Externa förvaltningskostnader och depåkostnader benämns provisionskostnader och redovisas som en negativ intäkt (se not 3). I Sjätte

AP-fondens administrationskostnader ingår även vissa externa förvaltningskostnader. För samtliga fonder gäller att resultatbaserade avgifter, transaktionskostnader med mera har reducerat avkastningen i not 3 (se avsnitt Administrations- och kapitalförvaltningskostnader).

Beroende på infasningsregler som gäller fram till år 2020 belastar endast en del av administrationskostnaderna (80 % år 2011, se not 11) de försäkrades pensionsbehållningar. Varje fond finansierar sina egna förvaltningskostnader med uttag ur den egna fonden.

Not 5 Värdet av förändringen i avgiftsinkomst

Mnkr	2011	2010
Utjämnad avgiftsinkomst 2011	215 676	-
Utjämnad avgiftsinkomst 2010	-207 619	207 619
Utjämnad avgiftsinkomst 2009	-	-200 300
Förändring av utjämnad avgiftsinkomst	8 057	7 319
(Utjämnad omsättningstid 2011 + utjämnad omsättningstid 2010)/2	x 31,66214	-
(Utjämnad omsättningstid 2010 + utjämnad omsättningstid 2009)/2 -		x 31,71436
Värdet av förändringen i avgiftsinkomst	255 102	232 117

Tid avser år.

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnad avgiftsinkomst

Mnkr	2011	2010	2009	2008
Pensionsavgifter	215 575	205 068	202 712	203 140
Utjämnad avgiftsinkomst	215 676	207 619	200 300	203 918
Konsumentprisindex, juni	311,28	302,97	300,17	302,45

Hur den utjämnade avgiftsinkomsten beräknas framgår av bilaga B, avsnitt 1.

Not 6 Värdet av förändringen i omsättningstid

Mnkr	2011	2010
Utjämnad omsättningstid 2011	31,65754	-
Utjämnad omsättningstid 2010	-31,66673	31,66673
Utjämnad omsättningstid 2009	-	-31,76198
Förändring av utjämnad omsättningstid	-0,00919	-0,09525
(Utjämnad avgiftsinkomst 2011 + utjämnad avgiftsinkomst 2010)/2	x 211 648	-
(Utjämnad avgiftsinkomst 2010 + utjämnad avgiftsinkomst 2009)/2	-	x 203 960
Värdet av förändringen i omsättningstid	-1 945	-19 427

Tid avser år.

Tabell A Underlag för beräkning av utjämnad omsättningstid

	2011	2010	2009	2008
Intjänandetid	-	20,62228	20,82729	20,88140
Utbetalningstid	-	10,88404	10,83025	10,78533
Omsättningstid	-	31,50632	31,65754	31,66673
Utjämnad omsättningstid	31,65754	31,66673	31,76198	31,76449

Tid avser år.

Den utjämnade omsättningstiden är medianen av de tre senaste årens omsättningstider. Hur omsättningstiden räknas beskrivs i avsnitt 3 i bilaga B. Eftersom intjänandetiden inte kan beräknas innan alla pensionsrätter fastställts, är det senaste året för vilket omsättningstiden kan beräknas året före redovisningsåret.

Not 7 Nya pensionsrätter och ATP-poäng

Till posten Nya pensionsrätter och ATP-poäng har lagts vissa andra belopp som har påverkat pensionsskuldens storlek. Innebörden av dessa justeringsbelopp framgår i följande tabeller.

Värdet av nya pensionsrätter m.m., miljoner kronor

	2011	2010
Skattad pensionsrätt för inkomstpension	208 967	196 345
Skattat värde av intjänad ATP-poäng	2 916	7 093
Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, se tabell A	6 369	6 122
Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, se tabell B	-11 014	5 149
Summa	207 238	214 709

Tabell A Justeringsbelopp, nya pensionsrätter, 2011, miljoner kronor

Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2010	198 756
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2010	-196 345
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna m.m.	-2 732
Ändring i utbetalade belopp	6 690
Summa	6 369

I och med att taxeringen för bokslutsåret inte är slutförd när bokslutet upprättas, kan värdet av intjänad pensionsrätt detta år endast skattas. Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna avser justeringar, taxeringsförändringar med mera, se not 14 tabell A. Ändring i utbetalade belopp avser förändring i inkomstpensionsskulden till pensionerade till följd av andra ändringar i utbetalade belopp än indexering, se not 14 tabell C.

Tabell B Justeringsbelopp, nya ATP-poäng, 2011, miljoner kronor

Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2011 och skattningen 2010 m.m.	-12 585
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP*	2 822
Ändring i utbetalade belopp	-1 251
Summa	-11 014

* Exklusive värdet av ATP-poäng.

Beloppen avser vissa förändringar i tilläggs-pensionsskulden, se not 14 tabell B och C. Av den ATP-poäng som tjänats in under ett år är det enbart en mindre del som kommer att ha betydelse för den framtida pensionen. Den del som beräknas bidra till höjd pension har redovisats i not 14 tabell B som skattat värde av intjänad ATP-poäng. Emellertid bidrar samtliga pensionsavgifter avseende ATP till en ökning av den beräknade pensionsskulden. Det sista år som ATP-poäng kan tjänas in är 2017. Detta innebär att pensionsavgifterna, med undantag av administrativt betingade diskrepanser, kommer att vara lika stora som tillgodoräknad pensionsrätt först 2018.²⁹

²⁹ Avgiftsinbetalningarna som avser ATP överstiger värdet av de intjänade ATP-poängen. Förhållandet förklaras av att i ATP-systemet upparbetas ofta pensionsfordran relativt tidigt under det förvärvsaktiva livet. En individ som vid 55 års ålder har sina 15 bästa intjänandeår bakom sig (och som arbetat i minst 30 år) kommer inte att öka sin ATP-pension alls, även om hon eller han fortsätter att arbeta och betala avgift till 65-årsdagen. Förhållandet illustrerar en av de negativa drivkrafter för den äldre arbetskraftens arbetsutbud som ATP-systemet ger upphov till.

Not 8 Indexering

Indexering, 2010–2011, miljoner kronor

	2011			2010		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension, indexering	214 296	-16 407	197 889	-114 003	-6 919	-120 922
Varav <i>effekt av inkomstindex</i>	203 831	11 168	214 999	77 603	1 702	79 305
<i>effekt av balanstal</i>	10 465	-27 575	-17 110	-191 606	-8 621	-200 227
Tilläggs pension, indexering	25 720	-49 042	-23 322	-18 127	-25 949	-44 076
Varav <i>effekt av inkomstindex</i>	24 464	33 878	58 342	11 782	6 435	18 217
<i>effekt av balanstal</i>	1 256	-83 647	-82 391	-29 909	-32 597	-62 506
<i>effekt av prisindex</i>		728	728		213	213
Summa	240 016	-65 449	174 567	-132 130	-32 868	-164 998

Pensionsskulden ändras med förändringen i inkomstindex när balanseringen i systemet inte är aktiverad. När balanseringen är aktiverad förändras pensionsskulden i stället med balansindex (med undantag av tilläggs pensionsskulden för ålderspensionärer yngre än 65 år). Balansindex består av inkomstindex multiplicerat med gällande balanstal. Värdet av indexeringen avser den indexering som påverkat pensionsskulden den 31 december 2011. Pensionsskulden till aktiva 31 december 2011 har förräntats med förändringen i balansindex mellan åren 2011 och 2012 som var 5,2 % varav förändringen i inkomstindex bidrog med 4,9 % och balanstalet med 0,2 %. Pensionsskulden till pensionerade samma datum omräknas med förändringen i inkomstindex och balansindex årsskiftet 2010–2011, dvs med –2,7 %. För dem som tagit ut tilläggs pension före 65 års ålder indexeras pensionsskulden med förändringen i prisbasbeloppet fram tills de fyllt 65 år.

Not 9 Värdet av förändringen i medellivslängd

Mnkr	2011			2010		
	Aktiva	Pension- erade	Summa	Aktiva	Pension- erade	Summa
Inkomstpension	-	3 302	3 302	-	4 587	4 587
Tilläggs pension	1 700	9 032	10 732	3 729	17 017	20 746
Summa	1 700	12 334	14 034	3 729	21 604	25 333

Den livslängd som här avses är den tid som ett genomsnittligt pensionsbelopp antas utbetalas, så kallad ekonomisk livslängd, vilken uttrycks i termer av ekonomiskt delningstal. Vid beräkningen av dessa beaktas även normen om en tillväxt på 1,6 %. Hur de ekonomiska delningstalen räknas beskrivs i bilaga B, avsnitt 4.

Högre ekonomisk medellivslängd ökar pensionsskulden för tilläggs pension, både avseende aktiva och pensionerade. För inkomstpensionen ökar endast pensionsskulden till de pensionerade om medellivslängden ökar.

Värdet av förändringen i medellivslängd är skillnaden mellan pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som används det år redovisningen avser och pensionsskulden beräknad med de ekonomiska delningstal som användes föregående år.

Not 10 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Mnkr Ålder	2011		2010	
	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster	Uppkomna arvsvinster	Fördelade arvsvinster
60 år eller äldre	4 453	6 288	4 763	6 299
Yngre än 60 år	6 171*	6 203	6 707*	6 747
Summa	10 624	12 491	11 470	13 046

*Avled året innan, fördelas innevarande år.

Pensionsbehållningar efter personer som avlidit (uppkomna arvsvinster) fördelas till de kvarlevande i samma ålder. Fördelningen görs som ett procentuellt påslag på pensionsbehållningen med hjälp av en arvsvinstfaktor.

Före det år en årskull fyller 60 år fördelas faktiskt uppkomna arvsvinster. På grund av taxeringsförfarandet sker fördelningen med ett års fördröjning. Arvsvinstfaktorerna bestäms således av summa pensionsbehållningar för avlidna i samma ålder. Arvsvinsterna efter dem som avled före det 60:e levnadsåret år 2010 (födda 1951 eller senare) fördelades till motsvarande årskullar år 2011. Skillnaden mellan uppkomna och fördelade arvsvinster förklaras bland annat av årliga justeringar i pensionsbehållningarna för taxeringsändringar.

Från och med det år en årskull fyller 60 år fördelas inte de faktiskt uppkomna arvsvinsterna utan i stället de arvsvinster som beräknas uppkomma. Arvsvinstfaktorerna beräknas med utgångspunkt från den mortalitet som Statistiska centralbyrån observerat för en tidigare period. Bland annat i och med att denna mortalitet inte exakt överensstämmer med den faktiska dödligheten det aktuella året finns en skillnad mellan uppkomna och fördelade arvsvinster. Arvsvinsterna för dem som avled under det 60:e levnadsåret eller senare år 2011 (födda 1951 eller tidigare) fördelas samma år.

Not 11 Avdrag för administrationskostnader

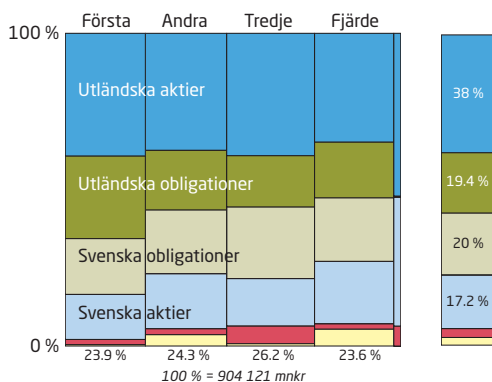
Administrationskostnaderna finansieras genom ett procentuellt avdrag från de försäkrades pensionsbehållningar. För att inte belasta yngre årskullar med en oproportionerligt stor kostnad under den tid ATP fasas ut införs kostnadsavdraget successivt. År 2011 finansierades 80 % av administrationskostnaden med avdrag från pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget ökar med 2 procentenheter per år och först 2021 motsvarar avdraget 100 % av administrationskostnaden.

Beräkningen av förvaltningskostnadsfaktorn baseras på budgeterade administrationskostnader, inklusive AP-fondernas kostnader, för det aktuella året och pensionsbehållningarna året innan (se bilaga A). Skillnaden mellan verkställt avdrag i kronor och fastställd kostnad beaktas i beräkningen av följande års förvaltningskostnadsfaktor. Avdraget för administrationskostnaderna görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med förvaltningskostnadsfaktorn. Avdraget 2011 var 0,0340 % och summeras till 1 479 miljoner kronor. År 2010 uppgick avdraget till 1 404 miljoner kronor.

Not 12 Fondtillgångar

Buffertfondens tillgångar och skulder, miljoner kronor

AP-fond:	Första	Andra	Tredje	Fjärde	Sjätte	2011 Summa	2010 Summa
Aktier och andelar	115 674	120 549	128 433	116 972	17 327	498 955	537 079
Varav svenska	31 063	38 548	35 860	42 683	7 653	155 807	188 211
utländska	84 611	82 001	92 573	74 289	9674	343 148	348 868
Obligationer och andra räntebärande tillgångar	95 563	86 613	93 077	81 555	75	356 883	336 451
Varav svenska emittenter	38 543	44 801	54 274	43 446	75	181 139	163 040
utländska emittenter	57 020	41 812	38 803	38 109		175 744	173 411
Derivat	987	7 993	1 802	11 581		22 363	31 326
Övriga tillgångar	3 553	4 162	13 380	3 638	1187	25 920	25 411
Summa tillgångar	215 777	219 317	236 692	213 746	18 589	904 121	930 267
Skulder	-2 459	-2 695	-22 586	-3 747	-41	-31 528	-35 386
Varav derivat	-1 913	-2 614	-2 774	-3 393		-10 694	-5 458
varav övrigt	-546	-81	-19 812	-354	-41	-20 834	-29 928
Summa	213 318	216 622	214 106	209 999	18 548	872 593	894 881

Diagrammet visar AP-fondernas tillgångar.

I posten Övriga tillgångar ingår kassa och bankmedel, förutbetalda kostnader och upplupna intäkter med mera. I posten Skulder ingår, förutom derivatinstrument, övriga skulder samt förutbetalda intäkter och upplupna kostnader.

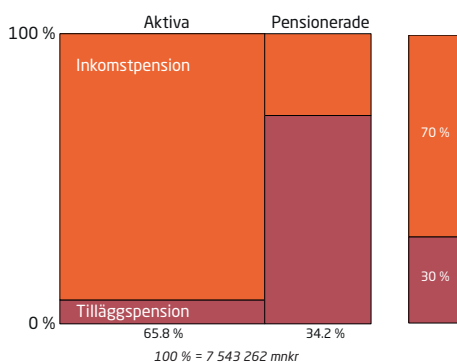
Not 13 Avgiftstillgång

Mnkr	2011	2010
Utjämnad avgiftsinkomst	215 676	207 619
Utjämnad omsättningstid	x 31,65754	x 31,66673
Avgiftstillgång	6 827 772	6 574 615

Tid avser år.

Se not 5 och 6 samt bilaga B för de värden respektive formler som använts vid beräkningen av utjämnad avgiftsinkomst och omsättningstid.

Not 14 Pensionsskuld

	2011			2010		
	Aktiva	Pensionerade	Summa	Aktiva	Pensionerade	Summa
Inkomstpension	4 555 840	726 827	5 282 667	4 286 921	623 627	4 910 548
Tilläggs pension	409 316	1 851 279	2 260 595	511 476	1 944 686	2 456 162
Summa	4 965 156	2 578 106	7 543 262	4 798 397	2 568 313	7 366 710

Pensionsskulden till pensionerade avseende tilläggs pension och inkomstpension beräknas på samma sätt. En årskulls skuld beräknas som produkten av årskullens pensionsutbetalningar i december månad gånger 12 och årskullens ekonomiska medellivslängd. Den totala skulden till pensionerade är summan av årskullarnas pensionsskulder. Den ekonomiska medellivslängden uttrycks i form av ekonomiska delningstal. Inkomstpensionsskulden avseende aktiva är summan av alla försäkrades pensionsbeholdningar den 31 december 2011 med tillägg för den skattade intjänade pensionsrätten för 2011. Hur pensionsskulden till aktiva och pensionerade och de ekonomiska delningstalen beräknas framgår i bilaga B avsnitt 4.

Tilläggs-pensionsskulden avseende aktiva kan inte bestämmas direkt utifrån uppgifter ur intjänanderegistret. För att kunna beräkna tilläggs-pensionsskulden uppskattas varje individs (avseende födda 1953 eller tidigare) tilläggs-pension det år de fyller 65 år. Det beräknade årsbeloppet multipliceras med det ekonomiska delningstal som gäller för 65-åringar det år redovisningen avser. Personer äldre än 65 år som vid beräkningstidpunkten ännu inte tagit ut hela sin pension antas göra det nästföljande år. Nuvärdet av den beräknade pensionsskulden erhålls genom att reducera skulden med individens antagna framtida avgiftsinbetalningar och diskontera med en antagen framtida ökning i inkomstindex. Vid beräkningen av framtida tilläggs-pensionen antas inkomsterna öka med 2 % per år. Tilläggs-pensionsskulden till aktiva minskas successivt på grund av utfasningen och är i princip borta 2018.

Tabell A Förklaring av pensionsskuldens förändring, inkomstpension aktiva, 2011, miljoner kronor

Pensionsskuld inkomstpension aktiva 31 december 2010	4 286 921
Varav skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2010	-196 345
Pensionsbehållning 31 december 2010	4 090 576
Uppkomna arvsvinster, yngre än 60 år*	-6 171
Justeringar som påverkat pensionsbehållningarna**	-356
Ingående pensionsbehållning 2011	4 084 049
Taxeringsförändringar m.m. som påverkat pensionsbehållningarna	-2 376
Fastställd pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2010	198 756
Fördelade arvsvinster, 60 år eller äldre	6 288
Fördelade arvsvinster, yngre än 60 år	6 203
Indexering	214 296
Avdrag för administrationskostnader	-1 479
Uttagen pension	-155 328
Återkallade pensioner	917
Uppkomna arvsvinster, 60 år eller äldre	-4 453
Pensionsbehållning 31 december 2011	4 346 873
Skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad 2011	208 967
Pensionsskuld inkomstpension aktiva 31 december 2011	4 555 840

* Fördelas 2011.

** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna (se not 2), justeringar för avlidna, spärrade ärenden med mera.

Tabell B Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggs-pension aktiva, 2011, miljoner kronor

Pensionsskuld tilläggs-pension aktiva 31 december 2010	511 476
Effekt av skillnad mellan antagande avseende 2011 och skattningen 2010 m.m.	-12 585
Ingående tilläggs-pensionsskuld 2011	498 891
Indexering	25 720
Skattat värde av intjänad ATP-poäng 2011	2 916
Uttagen pension	-122 733
Värdet av övriga inbetalda avgifter avseende ATP	2 822
Värdet av förändringen i medellivslängd	1 700
Pensionsskuld tilläggs-pension aktiva 31 december 2011	409 316

Tabell C Förklaring av pensionsskuldens förändring, tilläggs- och inkomstpension pensionerade, 2011

Mnkr	Inkomst- pension	Tilläggs- pension	Summa
Pensionsskuld pensionerade 31 december 2010	623 627	1 944 686	2 568 313
Skuld tillkommande från aktiva	154 411*	1 22 733**	277 144
Ändring i utbetalade belopp	6 690	-1 251	5 439
Pensionsutbetalningar***	-44 796	-174 879	-219 675
Indexering	-16 407	-49 042	-65 449
Värdet av förändringen i medellivslängd	3 302	9 032	12 334
Pensionsskuld pensionerade 31 december 2011	726 827	1 851 279	2 578 106

* Netto av Uttagen pension och Återkallade pensioner, se tabell A.

** Se tabell B.

*** Se not 2.

Skulden till pensionerade förändras med indexeringen, ökar med livslängden och minskar med de utbetalningar som görs under året. Pensionen kan ändras av orsaker som nytt intjänande, ändrat civilstånd (gäller tilläggspension), taxeringsändringar med mera. Sådana skuldförändringar redovisas som ändring i utbetalade belopp (beloppsändringar). Skulden till pensionerade ökar också med nybeviljade pensioner. Denna ökning av skulden motsvaras av en minskning av pensionsskulden till aktiva.

Noter och kommentarer avseende premiepension

Not 15 Pensionsutbetalningar

Mnkr	2011	2010
Pensionsutbetalningar från fondförsäkring	1 623	1 220
Pensionsutbetalningar från traditionell försäkring	282	144
Summa pensionsutbetalningar	1 905	1 364
Överföring till de Europeiska gemenskaperna	1	1
Summa	1 906	1 365

Vid pensioneringen kan pensionsspararen låta sitt tillgodohavande ligga kvar i fondförsäkringen. Då är den årliga pensionen beroende av värdeutvecklingen i de fonder som spararen har valt. Pensionsspararen kan också välja att gå över till traditionell försäkring, antingen i samband med pensioneringen eller senare. I traditionell försäkring betalas pensionen ut med ett nominellt garanterat belopp varje månad. Om förvaltning av den traditionella försäkringen ger en högre avkastning än den garanterade får pensionsspararna återbäring. Den betalas ut som ett tilläggsbelopp varje månad, vilket kan variera från år till år. Under år 2011 har 116 miljoner kronor betalats ut som tilläggsbelopp, vilket redovisas i not 24. År 2010 uppgick tilläggsbeloppet till 47 miljoner kronor.

Enligt lag (2002:125) om överföring av värdet av pensionsrättigheter till och från Europeiska gemenskaperna kan värdet av pensionsrättigheter för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna överföras från AP-fonderna och premiepensionssystemet till Europeiska gemenskapernas tjänstepensionssystem. År 2011 överfördes 0,5 miljoner kronor från premiepensionsverksamheten.

Not 16 Avkastning på fonderat kapital

Mnkr	Fond-försäkring	Traditionell försäkring	2011 Summa	2010 Summa
Aktier och andelar	-43 848	-183	-44 031	44 983
varav Direktavkastning	5 004	21	5 025	4 434
Realiserade och orealiserade kursvinster	-48 852	-204	-49 056	40 549
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	544	933	1 477	-259
varav Direktavkastning (räntenetto)	13	-2	11	2
Realiserade och orealiserade kursvinster	531	935	1 466	-261
Valutakursresultat, netto	34	-	34	-3 282
Delsumma avkastning	-43 270	750	-42 520	41 442
Förändring traditionell försäkring	-	836	836	1 042
Summa	-43 270	1 586	-41 684	42 484

Avkastningen inkluderar realiserat och orealiserat valutakursresultat efter avdragen fondförvaltningskostnad. Den genomsnittliga fondförvaltarkostnaden efter avdragna rabatter uppgår till 0,30 % av genomsnittligt kapital.

Not 17 Administrationskostnader

Mnkr	2011	2010
Driftskostnader	333	340
Finansiella poster netto	-78	-1
Summa	255	339

Finansiella poster netto avser främst kostnader för lån, handelslagrets resultat och ränteintäkter (netto). Fondförvaltningskostnaderna tas direkt ur försäkringstillgångarna och ingår inte i premiepensionsverksamhetens driftskostnader. Totalt för år 2011 uppgick administrationskostnader till 340 miljoner kronor varav 8 miljoner kronor ingår i not 16, förändring traditionell försäkring. Motsvarande belopp för administrationskostnader år 2010 var 346 miljoner kronor varav 7 miljoner kronor ingår i not 16. En sammanställning av pensionssystemets brutto- respektive nettoredovisade kostnader finns i avsnittet Administrations- och kapitalförvaltningskostnader.

Not 18 Nya pensionsrätter

Mnkr	2011	2010
Preliminära avgiftsmedel inklusive ränta för premiepension intjänad 2011/2010	31 513	30 577
Justeringsbelopp, fastställda pensionsrätter, se tabell A	1 206	843
Ändrade pensionsrätter	4	39
Tilldelade förvaltningsavgifter m.m.	1 948	1 385
Summa	34 671	32 844

Tabell A Justeringsbelopp, nya pensionsrätter

Fastställd pensionsrätt inklusive ränta för premiepension intjänad 2010/2009	31 783	30 103
Preliminära avgiftsmedel för premiepension intjänad 2010/2009	-30 577	-29 260
Summa	1 206	843

Ny redovisningsprincip har införts från och med 2011 av not 18 nya pensionsrätter m.m. I premiepensionsverksamheten motsvaras avgiftsinkomsten av nya pensionsrätter inklusive ränta för den period avgiftsmedlen förvaltas innan de placeras i de försäkrades fonder. Under året har ändrade pensionsrätter tillkommit från tidigare intjänandeår samt fördelade återförda fondförvaltningsavgifter. Med anledning av ändringen har jämförelsetalen räknats om.

Not 19 Värdeförändring

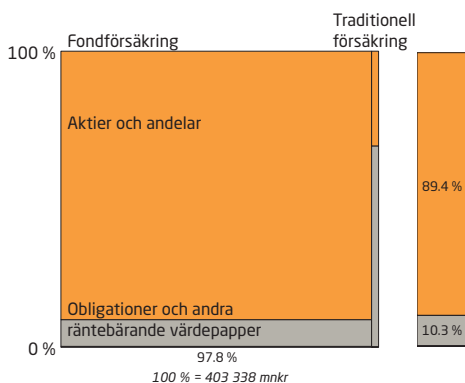
Pensionsskulden förändrades med avkastningen i premiepensionsfonderna som summerar till 42 520 miljoner kronor 2011. År 2010 var beloppet negativt -41 442 mnkr, se not 16.

Not 20 Uppkomna arvsvinster, Fördelade arvsvinster

Uppkomna och fördelade arvsvinster motsvaras av dödsfallskapital. Arvsvinster fördelas en gång per år, en mindre del fördelas även löpande under året vid byte från fondförsäkring till traditionell försäkring. År 2011 fördelades som arvsvinst 892 miljoner kronor, vilket bestämdes av hur mycket kapital som frigjorts genom dödsfall under kalenderåret 2010. Motsvarande arvsbelopp som fördelades 2010 uppgick till 670 miljoner kronor. I den fördelade arvsvinsten för 2011 (2010) ingår 24 (22) miljoner kronor som avser byte från fondförsäkring till traditionell försäkring. I posten ingår även minskningsmedel som avser den minskning av premiepensionsrätten som görs när premiepension överförs mellan makar. Under kalenderåret 2011 överförde totalt 8 132 personer ett sammanlagt belopp på 63 miljoner kronor mellan makar eller mellan registrerade partners. Motsvarande för 2010 var 7 938 personer och 58 miljoner kronor).

Not 21 Avdrag för administrationskostnader

Beloppet 437 miljoner kronor motsvarar de avgifter som Pensionsmyndigheten tog ut för att finansiera premiepensionsverksamhetens administrationskostnader 2011. 2010 uppgick motsvarande belopp till 546 miljoner kronor. Den genomsnittliga avgiften för år 2011 (2010) motsvarade 0,11 (0,16) % av värdet på pensionsspararnas konton med ett tak på 110 (125) kronor. Under uppbyggnadsskedet och fram till 2018 finansieras premiepensionsverksamheten genom en kombination av avgiftsuttag och räntekontokredit för rörelsekapitalbehov samt låneramar hos Riksgäldskontoret. Avgiftsuttaget baserades på den prognostiserade kostnadsnivån för år 2011.

Not 22 Försäkringstillgångar

Mnkr	Fondförsäkring	Traditionell försäkring	Tillfällig förvaltning	2011 Summa	2010 Summa
Aktier och andelar	357 585	2 837		360 422	380 015
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	35 584	6 011	30 191	71 786	62 104
Pågående handel och uppkomna arvsvinster	1 299	22		1 321	1 126
Summa	394 468	8 870	30 191	433 529	443 245

Uppkomna arvsvinster som tillhör år 2011 (2010) uppgår totalt till 1 029 (864) miljoner kronor, varav fondförsäkring 984 (842) miljoner kronor och traditionell försäkring 44 (22) miljoner kronor, och fördelas till pensionsspararna år 2012 (fördelades 2011).

Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel avser intjänandeåret 2011. Per den 31 december 2011 fanns totalt 6 445 763 pensionssparare varav 6 259 067 hade sitt sparande placerat i fondförsäkring och 186 696 i traditionell försäkring. Av pensionsspararna var det 898 204 personer som fick utbetalning av pension.

Tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel ingår från och med år 2011 i not 22 försäkringstillgångar, ingick tidigare i not 23 övriga tillgångar. Jämförelsetalen har justerats.

Not 23 Övriga tillgångar

Mnkr	2011	2010
Pensionsmyndighetens administrativa fondandelslager (handelslager)	17	46
Övriga tillgångar	2 535	2 514
Summa	2 552	2 560

Pensionsmyndighetens administrativa fondandelslager används för att underlätta handeln med fondandelar genom att det minskar antalet handelstransaktioner med fondförvaltarna.

I övriga tillgångar ingår kassa och bank, pågående fondhandel, övriga fordringar samt upplupna ränteintäkter. Föregående orange rapport ingick tillfällig förvaltning av preliminära avgiftsmedel i noten. Dessa har i denna rapport flyttats till not 22 försäkringstillgångar. I föregående rapport ingick även premiepensionens andel av Pensionsmyndighetens gemensamma tillgångar, dessa har nu också utgått från not 23 och ingår i not 26 övriga skulder och redovisas i raden Pensionsmyndighetens tillgångar, skulder och resultat netto. Jämförelsetalen har justerats.

Not 24 Förändring i eget kapital

Mnkr	Fond- försäkring	Traditionell försäkring	2011 Summa	2010 Summa
Eget kapital vid årets ingång:				
Konsolideringsfond	-1 204	1 650	446	-756
Från konsolideringsfond utbetald återbäring*	-	-116	-116	-47
Periodens resultat	182	836	1 018	1 249
Summa eget kapital	-1 022	2 370	1 348	446

* Utbetald återbäring år 2011/2010 ingår i posten ingående balanserat resultat i balansräkningen.

Pensionsmyndigheten redovisar ett totalt negativt eget kapital för verksamheten. Solvensreglerna i Försäkringsrörelselagen gäller inte för Pensionsmyndigheten, utan fram till och med år 2018 finansieras underskottet av krediter hos Riksgälden. År 2018 beräknas balans mellan tillgångar och skulder vara uppnådd. Traditionell försäkring redovisar ett negativt resultat som läggs i konsolideringsfonden i eget kapital. Medel i konsolideringsfonden fördelas till pensionsspararna och utbetalas som återbäring i samband med pensionsutbetalningarna.

Not 25 Pensionsskuld

Mnkr	2011	2010
Pensionsskuld, fondförsäkring	394 468	409 636
Pensionsskuld, traditionell försäkring	6 485	3 288
Skulder avseende preliminära avgiftsmedel	30 191	28 652
Summa	431 144	441 576

Pensionsskulden är en skuld till förvärvsaktiva och pensionerade pensionssparare. Pensionsskuld, fondförsäkring är i huvudsak knuten till fondandelar och påverkas av hur marknadsvärdet i valda fonder utvecklas. Innehavet i fonderna värderas till bokslutsdagens kurs och motsvaras av tillgångsvärdet som återfinns i not 22.

Pensionsskuld, traditionell försäkring bestäms för varje försäkring som kapitalvärdet av återstående garanterade utbetalningar. Värdet beräknas med antaganden om framtida avkastning, livslängder och driftskostnader, tillgångsvärdet återfinns i not 22.

Information om hur de ekonomiska delningstalen för fondförsäkring och traditionell försäkring beräknas finns i bilaga A.

Skulder avseende preliminära avgiftsmedel har flyttats från not 26 övriga skulder. Tabell C tillkommer som redovisar årets förändring, vilket motsvaras av tillgångarna som finns placerade i den tillfälliga förvaltningen, jfr not 22. Jämförelsetalen har justerats.

Tabell A Utgående pensionsskuld för fondförsäkring, 2011, mnkr

Pensionsskuld fondförsäkring 31 dec 2010	409 636
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2010	31 399
Ändrade pensionsrätter för premiepension	4
Byte till traditionell försäkring	-3 177
Tilldelade förvaltningsavgifter m.m.	1 931
Fördelade arvsvinster*	-864
Värdetförändring	-43 271
Avdrag för administrationskostnader	-437
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2011	-1 623
Uppkomna arvsvinster	864
Övrigt	7
Premiepensionskapital 31 december 2010	394 469
Justering som påverkat premiepensionskapitalet **	-1
Pensionsskuld fondförsäkring 31 december 2011	394 468

* Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2010, fördelas 2011.

** Överföringar till de Europeiska gemenskaperna m.m.

Tabell B Utgående pensionsskuld för traditionell försäkring, 2011, mnkr

Pensionsskuld traditionell försäkring 31 dec 2010	3 288
Fastställd pensionsrätt för premiepension intjänad 2010	384
Ändrade pensionsrätter för premiepension	0
Byte från fondförsäkring	3 177
Tilldelade förvaltningsavgifter m.m.	10
Fördelade arvsvinster*	28
Värdeförändring	751
Skuldminskning på grund av uttagen pension 2011	-283
Övrigt	0
Förändring av pensionsskuld**	-842
Premiepensionskapital 31 december 2011	6 485
Pensionsskuld traditionell försäkring 31 december 2011	6 485

* Arvsvinster, kapital som frigjorts under 2010, fördelas 2011.

** Administrationskostnader -8, uppkomna arvsvinster år 2010 +28 ingår i förändring av pensionsskuld, se not 24 förändring eget kapital.

Tabell C Utgående pensionsskuld för preliminära avgiftsmedel, 2011, mnkr

Skuld preliminära avgiftsmedel 31 dec 2010	28 652
Fastställd pensionsrätt för premiepension inkl. ränta intjänad 2010	-30 412
Preliminära avgiftsmedel för premiepension intjänad 2011	31 513
Värdeförändring	19
Övrigt	17
Reglering av preliminära avgiftsmedel tidigare år	402
Premiepensionskapital 31 december 2011	30 191
Skuld preliminära avgiftsmedel 31 december 2011	30 191

Pensionsskulden förändras med nyintjänande pensionsrätter, preliminära avgiftsmedel, ändrad omfattning av pensionsuttag, ändrade pensionsrätter på grund av taxeringsändringar, värdeförändring på tillgångarna, administrationskostnader, pensionsutbetalningar och uppskattning av den framtida dödligheten bland de försäkrade.

Not 26 Övriga skulder

Mnkr	2011	2010
Övriga skulder	3 396	3 680
Pensionsmyndighetens gemensamma tillgångar, skulder och resultat netto	193	103
Summa	3 589	3 783

I övriga skulder ingår bland annat pågående fondhandel, lån hos Riksgäldskontoret, upplupna förvaltningsavgifter, samt upplupna räntekostnader.

Skulder avseende preliminära avgiftsmedel har flyttats till not 25 pensionsskuld. Redovisning av premiepensionens andel av Pensionsmyndighetens gemensamma tillgångar, skulder och resultat har förenklats. Tidigare år redovisades poster i not 23 och not 26 men ingår från och med 2011 i raden Pensionsmyndighetens gemensamma tillgångar, skulder och resultat netto uppgick 2011 till -193 (2010 till -103) miljoner kronor. Nettobeloppet avser övrig verksamhet och ingår för att balansräkningen ska balansera. Jämförelsetalen har justerats.

Bilaga A. Beräkningsfaktorer

Enligt Socialförsäkringsbalken (SFB, 2010:110 kap 58, 10 §) om inkomstgrundad ålderspension ska inkomstindex årligen beräknas. Pensionsmyndigheten ska enligt regleringsbrevet beräkna och ta fram prognoser över bl.a. inkomstindex som regeringen sedan fastställer. Enligt förordningen (1998:1340) om inkomstgrundad ålderspension ska Pensionsmyndigheten beräkna och fastställa faktorer för arvsvinster, förvaltningskostnader samt delningstal.

Enligt SFB (kap 64 § 3) ska premiepensionsverksamheten bedrivas enligt försäkringsmässiga principer. Det är Pensionsmyndighetens tolkning av försäkringsmässiga principer som styr beräkningen av återbäringsränta, arvsvinst och delningstal för premiepensionen. Vidare ska Pensionsmyndigheten beräkna den avgift som finansierar premiepensionsverksamheten.

Inkomstindex

Förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

$Inkomstindex(t) =$

$$\left(\frac{u(t-1)}{u(t-4)} \times \frac{KPI(t-4)}{KPI(t-1)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \frac{KPI(t-1)}{KPI(t-2)} \times k \times Inkomstindex(t-1)$$

$$u(t) = \frac{Y(t)}{N(t)}$$

där

t = kalenderår

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

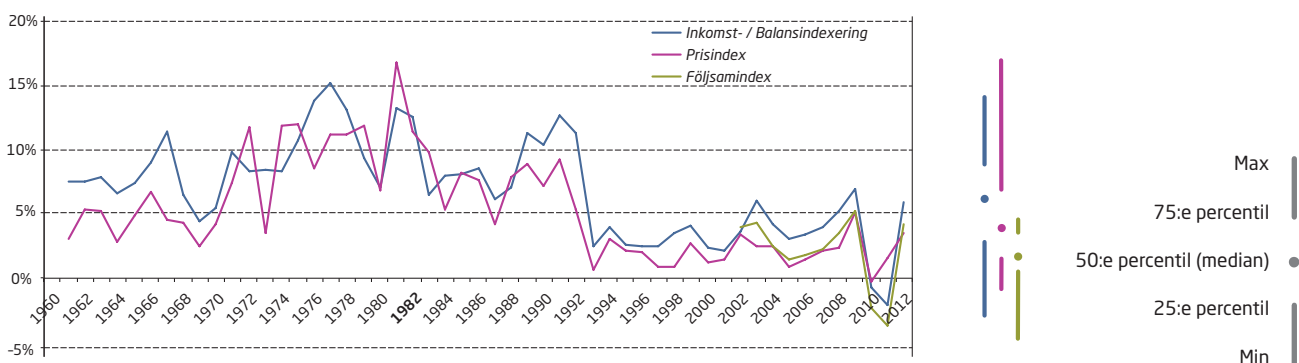
k = korrigeringsfaktor för skattningsfel i $u(t-2)$ och $u(t-3)$

$Y(t)$ = summa pensionsgrundande inkomster utan takbegränsning för personer 16–64 år år t , efter avdrag för allmän pensionsavgift

$N(t)$ = antal personer 16–64 år som har pensionsgrundande inkomst år t

Indexförändringen består av två delar. Den första delen är genomsnittlig årlig förändring i medelinkomst under den senaste treårsperioden, inflationen frånräknad, och den andra är inflationen under den senaste tolv månadersperioden fram till juni månad. Pensionsgrundande inkomster är kända först efter taxeringen, det vill säga i december året efter inkomståret. Det innebär att de två senaste årens inkomst baseras på skattningar. Korrigering för skattningsfel görs

Indexering

i senare års index. Inflationen under treårsperioden räknas bort och det senaste årets inflation läggs tillbaka för att ge en snabbare anpassning av pensionerna till förändringar i inflationstakten än vad det ”rena” treåriga glidande medelvärdet för inkomstutvecklingen skulle ha inneburit.

Förändringen i inkomstindex mellan år $t-1$ och år t påverkar pensionsskulden för pensionerade år t via följsamhetsindexeringen av utbetald inkomst- och tilläggspension (se not 8 och not 14 tabell C). Förändringen i inkomstindex mellan år t och $t+1$ påverkar inkomstpensionsskulden för aktiva år t via inkomstindexeringen av pensionsbehållningar (se not 8 och not 14 tabell A).

Balansindex

När balanseringen är aktiverad används balansindex i stället för inkomstindex.

$$\text{Balansindex}(t) = I(t) \times BT(t)$$

$$\text{Balansindex}(t+1) =$$

$$\text{Balansindex}(t) \times \left(\frac{I(t+1)}{I(t)} \right) \times BT(t+1) = I(t+1) \times BT(t) \times BT(t+1)$$

där

$I(t)$ = inkomstindex år t

$BT(t)$ = balanstal år t

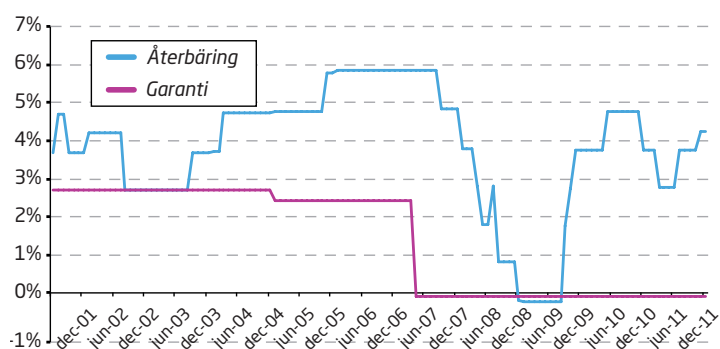
Årsskiftet ($t-1/t$) sker indexeringen genom att pensionerna multipliceras med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t-1$ dividerat med 1,016 och pensionsbehållningar med kvoten mellan balansindex år t och inkomstindex år $t-1$. Årsskiftet ($t/t+1$) sker indexeringen på motsvarande sätt med kvoten mellan balansindex år $t+1$ och balansindex år t . Indexeringen med balansindex upphör när produkten av balanstalen ≥ 1 , det vill säga när balansindex når inkomstindexets nivå.

Återbäringsränta

Om premiepensionen tas ut i form av traditionell försäkring räknas det utbetalda beloppet om varje år. Det kan bli högre än det garanterade beloppet om den traditionella livförsäkringsrörelsen ger bättre resultat än vad som antagits vid beräkningen av det garanterade beloppet. Resultatet i den traditionella rörelsen återspeglas i återbäringsräntan som används för att skriva upp de traditionella försäkringarnas värden.

Återbäringsräntan påverkar inte pensionsskulden eftersom pensionsskulden beräknas utifrån garanterade belopp.

Återbäringsränta och garanti

Arvsvinstfaktorer för inkomstpension

Avlidna personers pensionsbehållningar tillgodoräknas de kvarlevande i samma åldersgrupp i form av arvsvinster. För förvärvsaktiva sker det genom att de kvarlevandes pensionsbehållningar vid en årlig omräkning multipliceras med en arvsvinstfaktor för inkomstpension.

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{\sum_{j=2}^{17} PBd_{j-1}(t-1)}{\sum_{j=2}^{17} PB_{j-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 2, 3, \dots, 17$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = 1 + \frac{PBd_{i-1}(t-1)}{PB_{i-1}(t-1)} \quad \text{för } i = 18, 19, \dots, 60$$

$$\text{Arvsvinstfaktor}_i(t) = \frac{(L_{i-1}(t) + L_i(t))}{(L_i(t) + L_{i+1}(t))} \quad \text{för } i = 60, 61, \dots$$

där

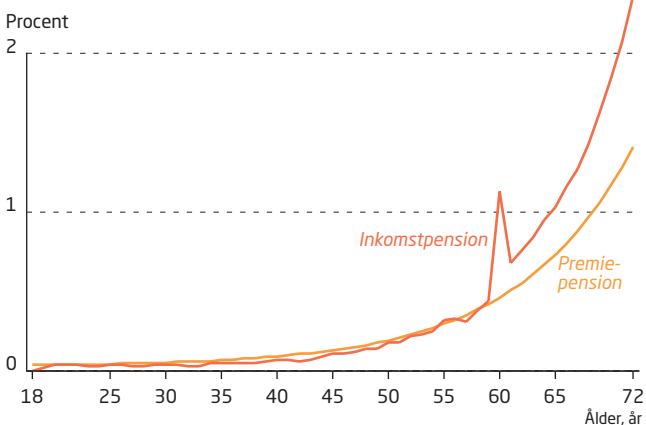
- i = ålder vid utgången av år t
- $PBd_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för avlidna år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$
- $PB_{i-1}(t-1)$ = summan av pensionsbehållningarna år $t-1$ för kvarlevande år $t-1$ i åldersgruppen $i-1$
- $L_i(t)$ = antal kvarlevande personer år t i åldersgruppen i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik för den femårsperiod som närmast har föregått det år då den försäkrade uppnådde 60 års ålder för $i = 60-64$ respektive 64 års ålder för $i = 65$ år eller äldre

Arvsvinstfaktorer för personer 60 år eller yngre beräknas som summan av pensionsbehållningar för avlidna dividerat med summan av pensionsbehållningar för kvarlevande i samma åldersgrupp. För gruppen 2–17-åringar beräknas en gemensam arvsvinstfaktor. På grund av viss fördröjning i informationen om vilka personer som avlidit under året görs arvsvinstfördelningen till personer 60 år eller yngre med ett års eftersläpning. För äldre personer beräknas arvsvinstfaktorerna utifrån livslängdsstatistik från SCB.

Arvsvinster som uppkommer efter pensioneringen inkluderas underförstått i delningstalet genom omfördelningen från dem som lever kortare än genomsnittet till dem som lever längre. För att arvsvinsttilldelningen ska ske efter samma princip för både förvärvsaktiva och pensionerade inom samma födelseårgång byts fördelningsmetoden från och med 60 års ålder. Genom att metodväxlingen sker redan det år individen fyller 60 år undviks eftersläpningen i fördelningen av arvsvinster avseende året före pensionsuttaget för personer som tar ut pension från 61 år. Under det år en försäkrad fyller 60 år får hon eller han dubbla arvsvinster med anledning av de olika tillvägagångssätten.

Arvsvinsternas påverkan på pensionskulden är begränsad eftersom innebörden är en omfördelning av avlidnas pensionsbehållningar till de kvarlevande. En effekt på inkomstpensionskulden till aktiva uppstår dock på grund av skillnaden mellan uppkomna och

Arvsvinster

Arvsvinstfaktorn för inkomstpension för 60-åringar visas i diagrammet som de båda arvsvinstfaktorerna multiplicerade med varandra. Vid faktisk arvsvinstfördelning används dock de två olika arvsvinstfaktorerna på olika underlag.

fördelade arvsvinster, som redovisas i not 10. För gruppen avlidna före det 60:e levnadsåret förklaras skillnaden av taxeringsändringar mellan det att arvsvinstfaktorerna beräknades och tillfället då fördelningen sker samt sent inkomna uppgifter om avlidna. För gruppen avlidna under det 60:e levnadsåret eller senare är orsaken skillnader i uppskattad och faktisk dödlighet samt att dödligheten kan variera beroende på den försäkrades inkomstnivå, det vill säga effekten av att låginkomsttagare inom respektive kön i genomsnitt har en kortare livslängd än höginkomsttagare.

Arvsvinstfaktorer för premiepension

I premiepensionssystemet beräknas arvsvinster som en procentsats på det premiepensionskapital de kvarlevande har. Procentsatsen motsvarar den ettåriga dödsrisken, det vill säga sannolikheten att avlida inom ett år. Arvsvinsterna delas för närvarande ut en gång om året både för förvärsaktiva och pensionärer. Arvsvinsterna som uppkommer efter pensioneringen ingår, precis som för inkomstpensionen, i delningstalet och delas ut genom en faktisk arvsvinsttilldelning. Om den försäkrade väljer efterlevandeskydd blir arvsvinsten betydligt lägre eftersom den då baseras på sannolikheten att den sist kvarlevande av först- och medförsäkrad avlider inom ett år.

Dödsrisken år t beräknas med hjälp av Makehams formel (se Delningstal). Värdena på a , b och c i formeln bestäms av kapitalet från pensions sparare som avlidit år $t-1$ i förhållande till kvarlevande pensions sparares kapital samma år, räknat per åldersklass. Pensionskapitalet som används för att bestämma arvsvinsten år t motsvarar snittbehållningen på premiepensionskontot den sista i varje månad år $t-1$. Arvsvinstbeloppen justeras med en faktor för att det totala belopp som fördelas år t ska motsvara kapitalet från pensions sparare som avlidit år $t-1$.

Arvsvinsterna för premiepension påverkar inte pensions skulden över tiden eftersom dödsfallskapital balanseras av tilldelad arvsvinst.

Förvaltningskostnadsfaktor för inkomstpension

Kostnaden för förvaltningen av inkomstpensionssystemet minskar de förvärsaktivs pensionsbehållningar. Avdraget görs genom att pensionsbehållningarna multipliceras med en förvaltningskostnadsfaktor vid en årlig omräkning.

$$\text{Förvaltningskostnadsfaktor}(t) = 1 - \left[(B(t) \times A(t) + J(t-1)) / PB(t-1) \right]$$

där

$B(t)$ = budgeterade administrationskostnader år t

$A(t)$ = andel som belastar pensionsbehållningarna år t

$J(t-1)$ = Justeringsbelopp, uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna år $t-1$, baserat på kostnadsutfall år $t-1$ och justeringsbeloppet år $t-2$ samt det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna år $t-1$.

$PB(t-1)$ = summan av pensionsbehållningar år $t-1$

Förvaltningskostnadsfaktorn beräknas utifrån en viss andel, A , av de budgeterade kostnaderna för år t . Fram till år 2021 är andelen som belastar pensionsbehållningarna mindre än 100 procent (se not 11). Därtill sker en justering avseende administrationskostnaden år $t-1$. Justeringsbeloppet uppgår till skillnaden mellan det belopp som skulle ha dragits av från pensionsbehållningarna, baserat på kostnadsutfall och justeringsbeloppet året före samt det faktiska avdrag som gjordes från pensionsbehållningarna samma år.

Förvaltningskostnadsfaktorn påverkar inkomstpensionsskulden till aktiva genom avdraget från pensionsbehållningarna (se not 14 tabell A). Skillnaden mellan de totala administrationskostnaderna (se not 4) och avdraget på pensionsbehållningarna innebär en påfrestning på balanstalet.

Administrationsavgift för premiepension

Kostnaden för förvaltningen av premiepensionssystemet får motsvara högst 0,3 procent av de sammanlagda tillgodohavandena på pensionsspararnas premiepensionskonton. Avgiften, som dras från pensionsspararnas premiepensionskonton en gång per år, ska täcka premiepensionsdelens totala driftskostnader inklusive räntor och andra finansiella kostnader.

Förvaltningskostnaden påverkar kapitalet i premiepensionssystemet och samtidigt, genom avdraget på pensionsbehållningarna, även premiepensionsskulden med samma belopp (se not 17 och not 21).

Delningstal för inkomstpension

Delningstalen för inkomstpension används för omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning och är ett mått på den beräknade återstående medellivslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta om 1,6 procent (normen) som tillgodoräknas pensionen i förväg.

Delningstal_{*i*} =

$$\frac{1}{12L_i} \sum_{k=i}^r \sum_{X=0}^{11} \left(L_k + (L_{k+1} - L_k) \frac{X}{12} \right) (1,016)^{-(k-i)} (1,016)^{-X/12} \text{ för } i = 61, 62, \dots, r$$

där

$k-i$ = antal år som pensionär ($k=i, i+1, i+2$ etc.)

X = månader (0, 1, ...11)

L_i = antal kvarlevande personer i åldersgrupp i av 100 000 födda enligt SCB:s livslängdsstatistik. Statistiken avser den femårsperiod som närmast föregick det år den försäkrade uppnådde 60 års ålder vid pensionsuttag före 65-årsåret respektive 64 års ålder vid senare pensionsuttag

För personer som tagit ut sin ålderspension före 65-årsåret sker en omräkning av utbetalt belopp vid årsskiftet det år de fyller 65 med anledning av omräknade delningstal. Omräkningen sker på grund av byte av statistikunderlag till den senaste livslängdsstatistik som är tillgänglig vid individens 65:e år. Den kontinuerliga ökningen av medellivslängden leder till att de omräknade delningstalen hittills blivit högre än de tidigare, vilket i sin tur innebär en sänkning av framtida månadsbelopp. Det resulterar i en marginell sänkning av inkomstpensionsskulden till pensionärer och är en delmängd av ”Ändring av utbetalade belopp” i not 14 tabell C.

Efter 65 års ålder sker inte någon ytterligare omräkning av delningstalen. Den ökning av systemets pensionsskuld som de fasta delningstalen ger upphov till när medellivslängden ökar innebär en påfrestning för balanstalet.

Ett uttag av ålderspension innebär en överföring av pensionsskulden från aktiva till pensionerade. Själva omräkningen av pensionsbehållningen till årsutbetalning resulterar i en marginell förändring av pensionsskulden. Förändringen uppstår på grund av skillnaden mellan delningstalen och vad vi här kallar de ekonomiska delningstalen. För beskrivning av ekonomiska delningstal, se bilaga B avsnitt 4. De ekonomiska delningstalen används för att beräkna pensionsskulden till pensionerade.

Fastställda delningstal för inkomstpension*

	Ålder									
	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
1938	17,87	17,29	16,71	16,13	15,56	14,99	14,42	13,84	13,27	12,71
1939	17,94	17,36	16,78	16,19	15,62	15,04	14,47	13,89	13,32	12,76
1940	18,02	17,44	16,86	16,27	15,69	15,11	14,54	13,96	13,39	12,82
1941	18,14	17,56	16,98	16,39	15,81	15,23	14,65	14,08	13,50	12,94
1942	18,23	17,65	17,06	16,48	15,89	15,31	14,74	14,16	13,59	13,02
1943	18,33	17,75	17,16	16,58	15,99	15,41	14,84	14,26	13,68	13,11
1944	18,44	17,86	17,28	16,70	16,11	15,54	14,96	14,38	13,80	13,23
1945	18,55	17,96	17,38	16,80	16,22	15,64	15,07	14,48	13,91	13,33
1946	18,64	18,05	17,47	16,89	16,31	15,73	15,16	14,57	13,99	13,41
1947	18,73	18,15	17,56	16,98	16,40	15,83	15,24	14,66	14,07	13,49

* Delningstal fastställs årligen upp till 80 år, men i tabellen redovisas endast upp till 70 år.

Delningstal för premiepension

För att beräkna den årliga premiepensionen divideras värdet av premiepensionskontot med ett delningstal för premiepension. Till skillnad från inkomstpensionen bygger premiepensionens delningstal på prognostiserade framtida livslängder.

$$\text{Delningstal}_x = \int_0^{\infty} e^{-\delta t} \frac{l(x+t)}{l(x)} dt$$

$$l(x) = e^{-\int_0^x \mu(t) dt}$$

$$\mu(x) = a + be^{cx}$$

där

x = exakt ålder vid pensioneringstidpunkten

Delningstalen beräknas i kontinuerlig tid och med exakt ålder vid pensionering men överensstämmer i princip med formeln för delningstalet för inkomstpension.³¹ Överlevnadsfunktionen, $l(x)$, kan sägas motsvara de tal L som används vid beräkning av inkomstpensionen. Dödlighetsfunktionen, $\mu(x)$, är den så kallade Makehams formel som används för att beräkna den årliga dödsrisken. Värdena på a , b och c motsvarar SCB:s prognos för återstående livslängder åren 2009–2060 för individer födda 1946.³² Vid beräkning av det garanterade beloppet i den traditionella försäkringen används SCB:s alternativ med låg dödlighet sänkt med ytterligare 10 procent. Däremot används SCB:s huvudalternativ för dödlighet vid beräkningen av pensionsbelopp som ska betalas ut. Detta för att den antagna utbetalningsprofilen ska bli så realistisk som möjligt och inte onödigt försiktig.

Den tillgodoräknade räntan, δ , är sedan 2007-04-01 4,0 procent före kostnadsavdrag i fondförsäkring. Premiepension i form av traditionell försäkring som betalas ut från och med 2007-04-01 och framgent beräknas med en ränta på för närvarande 2,3 procent och det garanterade beloppet med en ränta på 0,0 procent. Den ränta som används för beräkningen av det garanterade beloppet har tidigare varit betydligt högre, se diagrammet Återbäringsränta och garanti.

Sedan 2008-04-01 värderas de försäkringstekniska avsättningarna (FTA) med marknadsräntorna på likvida statsskuldväxlar och statsobligationer som gäller vid värderingstidpunkten. På ovan nämnda räntor görs ett kostnadsavdrag motsvarande 0,1 procent. Kostnadsavdraget görs för att täcka premiepensionens kostnader.

³¹ Formeln avser ett-livsförsäkring, det vill säga utan efterlevandeskydd.

³² Födda 1946 motsvarar den årskull som är närmast 65 år under perioden 2010–2012. Aktuella värden för belopp att utbetala i fondförsäkring: $a=0,0064$, $b=0,00000018$, $c=0,1498$, $\delta=3,8221$ procent vilket motsvarar en årlig räntefot på 3,8961 procent. För $x>97$ ansluter $\mu(x)$ till en rät linje med lutning 0,001.

För premiepension i form av fondförsäkring är pensionsskulden per definition lika med värdet av tillgångarna som i sin tur motsvarar det samlade värdet av alla fondandelar. För fondförsäkring ger därför en ändring av delningstalen ingen effekt på pensionsskulden. När det gäller traditionell försäkring är pensionsskulden lika med FTA. Den räknas ut genom att varje garanterat belopp multipliceras med ett delningstal. Delningstalet räknas ut på samma sätt som vid bestämning av pensionsbelopp. Vid beräkning av FTA används dock olika dödlighetsantaganden för kvinnor och män. En sänkning av dödlighets- eller ränteantagandet ökar FTA.

Delningstal för årligt belopp (fondförsäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	15,09	14,78	14,46	14,13	13,80	13,45	13,09	12,73	12,35	11,97

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		18,35	18,25	18,15	18,06	17,97	17,88	17,80	17,73	17,65	17,58
60		17,56	17,42	17,29	17,16	17,03	16,91	16,80	16,69	16,59	16,49
65		16,85	16,66	16,48	16,31	16,13	15,97	15,81	15,65	15,50	15,36
70		16,27	16,04	15,81	15,59	15,36	15,14	14,92	14,71	14,50	14,30

Delningstal för årligt belopp (traditionell försäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	18,27	17,81	17,34	16,86	16,38	15,88	15,38	14,88	14,36	13,84

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		23,10	22,94	22,79	22,64	22,51	22,38	22,26	22,14	22,04	21,93
60		21,77	21,55	21,34	21,13	20,94	20,76	20,59	20,43	20,28	20,14
65		20,64	20,35	20,07	19,80	19,53	19,28	19,04	18,81	18,60	18,39
70		19,78	19,43	19,08	18,73	18,39	18,06	17,74	17,43	17,13	16,85

Delningstal för garanterat årligt belopp (traditionell försäkring)

Utan efterlevandeskydd

Ålder	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
	27,20	26,35	25,49	24,65	23,81	22,97	22,15	21,33	20,52	19,72

Med efterlevandeskydd

Ålder medförsäkrad	Ålder förstförsäkrad	61 år	62 år	63 år	64 år	65 år	66 år	67 år	68 år	69 år	70 år
55		36,72	36,39	36,07	35,77	35,50	35,24	35,00	34,78	34,57	34,38
60		33,92	33,47	33,06	32,66	32,29	31,94	31,62	31,31	31,03	30,77
65		31,71	31,15	30,62	30,11	29,63	29,18	28,75	28,34	27,96	27,60
70		30,09	29,44	28,80	28,19	27,60	27,04	26,50	25,98	25,49	25,02

Bilaga B. Matematisk beskrivning av balanstalet

Utdrag ur förordningen (2002:780) om beräkning av balanstal*

Enligt Socialförsäkringsbalken (SFB, 2010:110 kap 58, 14 §) om inkomstgrundad ålderspension ska balanstal årligen beräknas. Pensionsmyndigheten ska enligt regleringsbrevet beräkna balanstalet som regeringen sedan fastställer.

Balanstalet beräknas enligt följande:

1. Balanstalet, BT ,

$$BT(t+2) = \frac{AT(t) + \overline{BF}(t)}{S(t)} \quad (1.0)$$

$$AT(t) = \overline{A}(t) \times \overline{OT}(t) \quad (1.1)$$

$$\overline{BF}(t) = \frac{BF(t) + BF(t-1) + BF(t-2)}{3} \quad (1.2)$$

$$\overline{A}(t) = \frac{A(t) + A(t-1) + A(t-2)}{3} \times \left(\frac{A(t)}{A(t-3)} \times \frac{KPI(t-3)}{KPI(t)} \right)^{\frac{1}{3}} \times \left(\frac{KPI(t)}{KPI(t-1)} \right) \quad (1.3)$$

$$\overline{OT}(t) = \text{median} [OT(t-1), OT(t-2), OT(t-3)] \quad (1.4)$$

där

t = kalenderår om variabeln avser flöden, utgången av kalenderåret om variabeln avser stockar

$AT(t)$ = avgiftstillgång år t

$BF(t)$ = buffertfond, det samlade marknadsvärdet av tillgångarna hos Första-Fjärde och Sjätte AP-fonden år t . Med marknadsvärde avses det värde som, enligt 6 kap. 3 § lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder och 4 kap. 2 § lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden, ska upptas i fondernas årsredovisningar

$\overline{BF}(t)$ = utjämnat värde för buffertfonden år t

$S(t)$ = pensionsskulden år t

$\overline{A}(t)$ = utjämnad avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$\overline{OT}(t)$ = utjämnad omsättningstid år t

$A(t)$ = avgiftsinkomst till fördelningssystemet år t

$OT(t)$ = omsättningstid år t

$KPI(t)$ = konsumentprisindex för juni månad år t

2. Genomsnittlig pensionsålder, $\overline{R}$,

$$\overline{R}(t) = \frac{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t) \times i}{\sum_{i=61}^{R^*(t)} U_i^*(t) \times D_i(t)}, \quad \overline{R} \text{ avrundas till närmaste heltal} \quad (2.0)$$

där

i = ålder vid utgången av året

$R^*(t)$ = den äldsta åldersgrupp som det under år t nybeviljats pension för

$U_i^*(t)$ = summan av nybeviljat månatligt pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i år t

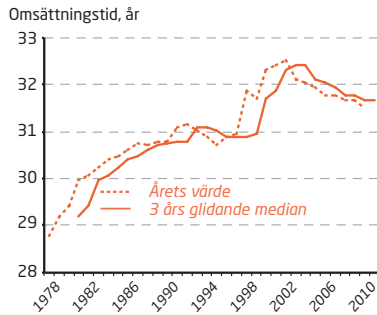
$D_i(t)$ = delningstal år t vid ålder i

* Vissa redigeringar har gjorts för att förenkla framställningen.

3. Omsättningstiden, OT ,

$$OT(t) = IT(t) + UT(t) \tag{3.0}$$

	Uppmätta förändringsprocent	Förändringsprocent med 3 års glidande median
3	0	0
2	0	22366
1	148	114
0	002222244455568	2257778
-0	6555543220	9996554330
-1	3	5

1 | 148 läses som tre stycken årliga förändringar om 1,1, 1,4 respektive 1,8 procent.

3.1 Intjänandetiden, IT ,

$$IT(t) = \frac{\sum_{i=16}^{\bar{R}(t)-1} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t) \times (\bar{R}(t) - i - 0,5)}{\sum_{i=16}^{\bar{R}(t)-1} \overline{PR}_i(t) \times L_i(t)} \tag{3.1.1}$$

$$\overline{PR}_i(t) = \frac{\frac{PR_i(t)}{N_i(t)} + \frac{PR_{i+1}(t)}{N_{i+1}(t)}}{2} \text{ för } i = 16, 17, \dots, \bar{R}(t)-2 \tag{3.1.2}$$

$$\overline{PR}_{\bar{R}(t)-1}(t) = \frac{PR_{\bar{R}(t)-1}(t)}{N_{\bar{R}(t)-1}(t)} \tag{3.1.3}$$

$$L_i(t) = L_{i-1}(t) \times h_i(t) \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \text{ där } L_{16}(t) = 1 \tag{3.1.4}$$

$$h_i(t) = \frac{N_i(t)}{N_{i-1}(t-1)} \text{ för } i = 17, 18, \dots, \bar{R}(t)-1 \tag{3.1.5}$$

där

$PR_i(t)$ = summan av 16 % av pensionsgrundande inkomster beräknade enligt 2 kap. lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och 16 % av pensionsgrundande belopp beräknade enligt 3 kap. samma lag intjänandeår t för åldersgruppen i för individer som inte registrerats som avlidna år t

$N_i(t)$ = antalet individer i åldersgruppen i som någon gång fram t.o.m. intjänandeår t tillgodoräknats pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp och som inte registrerats som avlidna

$L_i(t)$ = andel personer i åldersgrupp i år t

$h_i(t)$ = utveckling av andel personer i åldersgrupp i år t

3.2 Utbetalningstiden, UT ,

$$UT(t) = \frac{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t) \times (i-\bar{R}(t) + 0,5)}{\sum_{i=\bar{R}(t)}^{R(t)} 1,016^{-(i-\bar{R}(t)+0,5)} \times L_i^*(t)} \quad (3.2.1)$$

$$L_i^*(t) = L_{i-1}^*(t) \times he_i(t) \text{ där } L_{60}^*(t) = 1 \quad (3.2.2)$$

$$he_i(t) = \frac{U_i(t)}{U_i(t) + Ud_i(t) + 2 \times Ud_i^*(t)} \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \quad (3.2.3)$$

där

$R(t)$ = den äldsta åldersgrupp som uppburit pension år t

$U_i(t)$ = summan av pensionsutbetalningar i december år t till åldersgruppen i

$Ud_i(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick pension utbetald i december år $t-1$ men inte i december år t

$Ud_i^*(t)$ = summan av sista månatliga pensionsbelopp till personer i åldersgruppen i som fick sin pension beviljad under år t och som inte fick pension utbetald i december år t

$L_i^*(t)$ = andel kvarstående utbetalningar till åldersgrupp i år t

$he_i(t)$ = pensionsutbetalningarnas utveckling på grund av dödsfall år t , åldersgrupp i

4. Pensionsskulden, S ,

$$S(t) = SA(t) + SP(t) \quad (4.0)$$

$$SA(t) = PB(t) + IPR(t) + TP(t) \quad (4.1)$$

$$SP(t) = \sum_{i=61}^{R(t)} U_i(t) \times 12 \times \left(\frac{De_i(t) + De_i(t-1) + De_i(t-2)}{3} \right) \quad (4.2)$$

$$De_i(t) = \frac{\sum_{j=i}^{R(t)} \frac{1}{2} \times (L_j^*(t) + L_{j+1}^*(t)) \times 1,016^{i-j-1}}{L_i^*(t)} \text{ för } i = 61, 62, \dots, R(t) \text{ där } L_{R(t)+1}^* = 0 \quad (4.3)$$

där

$SA(t)$ = pensionsskuld år t avseende pensionsåtagande som inte börjat utbetalas (pensionsskulden till förvärvsaktiva)

$SP(t)$ = pensionsskuld år t till pensionerade i fördelningssystemet avseende pensioner som utbetalas

$PB(t)$ = summan av pensionsbehållningar år t enligt 5 kap. 2 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

$IPR(t)$ = skattad pensionsrätt för inkomstpension intjänad under år t enligt 4 kap. 2-6 §§ samma lag

$TP(t)$ = skattat värde för tilläggspension år t till personer som inte börjat att lyfta sin tilläggspension

$De_i(t)$ = ekonomiskt delningstal för åldersgrupp i år t

Ordlista

* Belopp och värden finns under statistik och publikationer på www.pensionsmyndigheten.se

administrationsavgift*

avgift för att täcka kostnader för förvaltning och drift. Administrationskostnaderna för inkomst- och tilläggspension minskar pensionsbehållningarna. Kostnadsavdraget görs som ett procentuellt avdrag från pensionsbehållningen med en förvaltningskostnadsfaktor. Avdrag för administrationskostnaden för premiepension görs som ett procentuellt avdrag som minskar försäkringstagarnas premiepensionskapital (se bilaga A).

den allmänna pensionen

Sveriges allmänna pensionssystem. Den allmänna pensionen består av inkomstpension, premiepension och garantipension. Inkomstpension kan även innefatta tilläggspension.

allmän pensionsavgift

den del av pensionsavgiften, 7 procent av inkomsten upp till avgiftstaket, som den försäkrade betalar själv tillsammans med preliminärskatten.

AP-fonderna

juridiskt och administrativt består fördelningssystemets buffertfond av fem olika fonder; Första, Andra, Tredje, Fjärde och Sjätte Allmänna Pensionsfonden. Pensionsavgifterna tillfaller Första–Fjärde AP-fonderna i lika delar och de betalar pensionsutgifter i lika delar. Den Sjätte AP-fonden tilldelas inte några avgiftsinkomster och betalar inte pensioner. Ur fördelningssystemets perspektiv kan, i vissa avseenden, de fem buffertfonderna betraktas som en enda.

arvsvinst*

avlidna personers pensionsbehållning eller premiepensionskapital som ärvs av övriga försäkrade (se bilaga A).

ATP

se tilläggspension.

avgiftsbestämt pensionssystem

pensionssystem där pensionsrätten i kronor tillgodoses med samma belopp som den pensionsavgift som betalats av eller för individen. I ett avgiftsbestämt pensionssystem bärs den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, av den försäkrade. Detta innebär att pensionens värde kan variera.

avgiftsinkomst

summan av de pensionsavgifter som betalas till fördelningssystemet under ett år. I beräkningen av avgiftstillgången används en utjämnad avgiftsinkomst.

avgiftstak

8,07 inkomstbasbelopp. Allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift betalas på inkomster upp till avgiftstaket. Ålderspensionsavgift betalas på hela inkomsten, men den del av avgiften som utgår på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionsystemet utan staten.

avgiftstillgång

värdet av avgiftsflödet till inkomstpensionen. Beräknas genom att multiplicera den utjämnade avgiftsinkomsten med omsättningstiden.

avgiftsunderlag

de inkomster och belopp som pensionsavgift ska betalas för. Huvudsakligen förvärvsinkomster, men också ersättningar från socialförsäkringen som exempelvis sjukpenning och arbetslöshetsersättning samt pensionsgrundande belopp.

avkastning

inkomst som är resultatet av en investering. För aktier kan avkastningen bestå av utdelning och kursförändring. Här används begreppet för den direktavkastning och värdeförändring som buffertfonden samt premiepensionsfonderna erhåller.

balansering

metod för att via indexeringen av pensionsskulden för inkomstpension (pensionsbehållning och utgående pensioner) säkerställa att försäkringens utgifter inte överstiger dess inkomster. Balanseringen aktiveras om balanstalet faller under 1,0000, det vill säga då pensionsskulden är större än systemets tillgångar. Förräntningen av pensionsskulden sker då med ett närmevärde för systemets internränta.

balansindex*

när balanseringen är aktiv indexeras pensionsbehållningar och pensioner med förändringen i ett balansindex i stället för inkomstindex. Förändringar i balansindex är beroende av förändringen i inkomstindex och balanstalets storlek (se bilaga A).

balanstal

fördelningssystemets tillgångar, det vill säga avgiftstillgång och buffertfond, dividerat med systemets pensionsskuld. Balaanstalet kan betraktas som motsvarigheten till konsolideringskvot i ett fonderat system. Till skillnad från vad som gäller för måttet konsolideringskvot ger dock inte balanstalet någon information om de fonderade tillgångarnas storlek i förhållande till pensionsskulden (se bilaga B).

buffertfond

hanterar periodiska skillnader mellan pensionsavgifter och pensionsutgifter i ett fördelningssystem. En buffertfonds främsta syfte är att stabilisera pensionsutbetalningarna och/eller pensionsavgiften i förhållande till ekonomiska och demografiska variationer. Buffertfonden i den allmänna pensionen består av fem olika fonder: Första–Fjärde och Sjätte AP-fonderna.

delningstal*

tal som speglar den beräknade återstående livslängden vid pensioneringstillfället med beaktande av den ränta som tillgodoräknas pensionen.

Vid beräkningen av den årliga inkomst- respektive premiepensionen divideras individens pensionsbehållning respektive premiepensionskapital vid pensioneringstillfället med ett delningstal (se bilaga A).

Ekonomiska delningstal används vid beräkning av pensionskulden (se bilaga B).

fond

juridisk enhet som förvaltas av ett fondbolag. Fondbolaget investerar i värdepapper som en investerare kan köpa andelar i.

fonderat system

pensionssystem där inbetalda premier avsätts och sparas till dess pension aktualiseras. Premiepensionssystemet är ett exempel på ett fonderat system.

fondförsäkring

försäkring utan garanterat pensionsbelopp. Den försäkrade bestämmer själv inriktningen på sitt sparande genom val av fonder och står själv risken för kapitalets utveckling.

fondstyrka

buffertfondens storlek i kronor vid utgången av ett år dividerad med samma års pensionsutbetalningar. Ett mått på buffertfondens storlek i förhållande till betalningsströmmen.

fondtillgång

värdet av tillgångarna vid utgången av fastställelseåret.

följsamhetsindexering*

omräkningen av pensioner med förändring i inkomstindex eller balansindex varvid indexförändringen reduceras med den ränta om 1,6 procent som tillgodoräknats i delningstalet. Observera att det inte finns något följsamhetsindex, utan endast följsamhetsindexering. Om inkomstindex för år t betecknas med $I(t)$ beräknas följsamhetsindexeringen enligt:

$$\text{Följsamhetsindexering (vid årsskiftet } t-1/t) = \frac{I(t)/I(t-1)}{1,016}$$

fördelningssystem

system där krav saknas på att pensionskulden ska motsvaras av fonderade tillgångar av en viss storlek. Ofta beskrivs fördelningssystem som system där avgiftsinkomsterna direkt används för att finansiera pensionsutgifterna. Denna beskrivning är inte helt korrekt i fördelningssystem med buffertfond.

förmånsbestämt pensionssystem

pensionssystem där den finansiella risken, som kommer av att avkastningen på systemets tillgångar respektive dödligheten varierar över tiden, bärs av försäkringsgivaren. I ett nationellt pensionssystem är försäkringsgivaren lika med skattebetalarna, vilket innebär att avgiften/skatten till systemet kan komma att variera. Pensionen är i förväg bestämd till ett visst belopp eller till en viss nivå av exempelvis slutlön eller medelinkomst.

förräntning

här används ordet synonymt med indexering.

försäkringstekniska avsättningar

medel som ska garantera försäkringsgivarens åtaganden i traditionell försäkring. Motsvarande tillgångar måste följaktligen placeras försiktigt så att försäkringstagarna kan få sina utbetalningar under sin pensionstid.

garantipension

ett grundskydd för den som haft låg eller ingen inkomst. Garantipensionen är en utfyllnad till den inkomstgrundade pensionen.

garantiregel/garantitillägg

regel som garanterar de som är födda mellan 1938 och 1953 en pension lägst motsvarande vad de tjänat in till och med 1994 i ATP-systemet.

indexering*

omräkningen av pensionsbehållningar med förändringen i inkomstindex, eller balansindex, respektive omräkningen av pensioner genom följsamhetsindexering.

inkomstbasbelopp*

basbelopp som räknas om varje år med förändringen i inkomstindex. Inkomstbasbeloppet används främst för att beräkna avgifts- och intjänandetaket.

inkomstgrundad ålderspension

inkomst- och tilläggspension samt premiepension.

inkomstindex*

förändringen i inkomstindex visar genomsnittsinkomstens utveckling. Med inkomst avses här pensionsgrundande inkomst utan takbegränsning, men efter avdrag för allmän pensionsavgift.

Indexförändringen beräknas som den genomsnittliga reala inkomstförändringen för den senaste treårsperioden med tillägg för inflationen för den senaste tolv månadersperioden fram till juni (se bilaga A).

inkomstpension

del av den inkomstgrundade ålderspensionen som grundar sig på 16 procent av pensionsunderlaget. Beskrivningsmässigt innefattar inkomstpension ibland också tilläggspension.

Här används ordet också som benämning på det delsystem som inkomstpensionen utgör inom den allmänna pensionen. Inkomstpensionssystemet är, precis som premiepensionssystemet, ett avgiftsbestämt pensionssystem.

internränta

här, den förräntning av pensionsskulden som medför att skulden växer i takt med systemets tillgångar. Internräntan bestäms av förändring i systemets avgiftsinkomster och förändring i dessa avgifters förmåga att finansiera pensionsskulden, det vill säga förändringar i omsättningstid, och buffertfondens avkastning samt kostnaden (vinsten) av förändringar i medellivslängd. Om balansenringen är aktiverad sker förräntningen av pensionsskulden med ett närmevärde för fördelningssystemets internränta.

intjänandetak*

7,5 inkomstbasbelopp. Den högsta inkomst, efter avdrag för allmän pensionsavgift, som pensionsrätt tillgodoräknas för.

intjänandetid

speglar skillnaden i år mellan förväntad genomsnittlig intjänandeålder och genomsnittlig pensionsålder.

omsättningstid

speglar den förväntade tiden från det att pensionsrätt tjänas in till det att den betalas ut som inkomstpension. Omsättningstiden beräknas som summan av intjänandetiden och utbetalningstiden. Omsättningstiden används för att värdera avgiftsflödet. Den bestäms av reglerna för intjänande och utbetalning av pension och av varje åldersgrupps förvärvs- och dödlighetsmönster.

pensionsavgift

se allmän pensionsavgift, ålderspensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift.

pensionsbehållning

summan av fastställda pensionsrätter för inkomstpension som årligen omräknats med hänsyn till inkomstindex (eller balansindex), arvsvinster och administrationsavgifter.

pensionsgrundande belopp

underlag för tillgodoräkning av pensionsrätt som inte bygger på någon faktisk inkomst. Pensionsgrundande belopp kan tillgodoräknas för sjuk- eller aktivitetsersättning, år med små barn (barnår), studier och plikttjänst.

pensionsgrundande inkomst

den inkomst som, tillsammans med pensionsgrundande belopp, används för att räkna ut den försäkrades pensionsrätt. I princip årsinkomsten (förvärvsinkomst, sjukpenning, föräldrapenning, arbetslöshetsersättning m.m.) minskad med den allmänna pensionsavgiften. För att vara pensionsgrundande måste årsinkomsten från och med 2003 överstiga 42,3 procent av ett prisbasbelopp. Endast inkomst upp till intjänandetaket grundar pensionsrätt.

pensionsnivå

här, genomsnittlig pension i förhållande till genomsnittlig pensionsgrundande inkomst för personer 16–64 år.

pensionspoäng

används för beräkning av tilläggs pension. Pensionspoäng kan tjänas in till och med 64 års ålder av personer födda före 1954. Poängen beräknas enligt:

$$Pensionspoäng = \frac{PGI - HPBB}{HPBB}$$

där

PGI = pensionsgrundande inkomst

HPBB = det förhöjda prisbasbeloppet

pensionsrätt

pensionsrätten är 18,5 procent av pensionsunderlaget, lika stor som den sammanlagda pensionsavgiften som tillfaller pensionssystemet. Pensionsrätten för inkomstpension är 16 procent och pensionsrätten för premiepension 2,5 procent av pensionsunderlaget för personer födda 1954 eller senare. Pensionsrätten ökar pensionsbehållningen respektive premiepensionskapitalet.

pensionsskuld

här, pensionsåtagandet vid utgången av varje år. Pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende inkomstpension beräknas som summan av alla individers pensionsbehållningar. Pensionsskulden till pensionerade beräknas genom att multiplicera pensionsbeloppet för varje årskull med årskullens ekonomiska delningstal. Fram till år 2018 tillkommer också en beräkning av pensionsskulden till förvärvsaktiva avseende tilläggs pension. Pensionsskulden för premiepension beräknas för fondförsäkring som det samlade värdet av alla fondandelar. Pensionsskulden för traditionell försäkring beräknas som varje garanterat belopp multiplicerat med ett delningstal.

pensionsunderlag

summan av pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp, dock högst upp till intjänandetaket.

premiepension

del av den inkomstgrundade ålderspensionen som är utformad som ett fonderat system. Pensionsrätten för premiepension är 2,5 procent av pensionsunderlaget och placeras i värdepappersfonder efter individens egna val. Premiepension kan tas ut i form av fondförsäkring eller i form av traditionell försäkring med ett garanterat nominellt månadsbelopp. Premiepensionssystemet är, precis som inkomstpensionssystemet, ett avgiftsbestämt pensionssystem.

prisbasbelopp*

ett belopp som i den allmänna pensionen bland annat används för att beräkna garantipension. Det används även i skattesystemet för att bland annat beräkna grundavdrag för aktuellt inkomstår och för att t.ex. bestämma nivån för deklarationsplikt vilken för närvarande motsvarar 42,3 procent av årets prisbasbelopp. Prisbasbeloppet räknas varje år om med förändringen i konsumentprisindex (juniindex). Det finns även ett förhöjt prisbasbelopp. Det används för att beräkna pensionspoäng och följer också förändringen i konsumentprisindex.

statlig ålderspensionsavgift

pensionsavgift som betalas av staten. Avgiften är 10,21 procent på pensionsgrundande socialförsäkringsersättningar, utom sjuk- och aktivitetsersättning. För sjuk- och aktivitetsersättning och så kallade pensionsgrundande belopp är avgiften 18,5 procent.

tilläggspension

motsvarar tidigare ATP plus folkpension och utbetalas till personer födda före 1938. För personer födda 1938–1953 betalas ett visst antal tjugondelar av den inkomstgrundade pensionen ut i form av tilläggspension och resterande antal tjugondelar i form av inkomstpension och premiepension. Antalet tjugondelar bestäms av födelseåret. ATP-systemet var ett förmånsbestämt pensionssystem. Tilläggspensionens ATP-del motsvarar 60 procent av genomsnittet av de 15 högsta pensionspoängen och folkpensionsdelen motsvarar 96 procent av ett prisbasbelopp för ogifta och 78,5 procent för gifta pensionärer. Det krävs 30 inkomstår för oavkortad pension.

traditionell försäkring

försäkringsgivaren garanterar ett visst nominellt pensionsbelopp beroende på försäkringstagarens pensionskapital. I traditionell försäkring kan den försäkrade inte själv påverka hur kapitalet förvaltas och det blir därför försäkringsgivaren som väljer risknivå för placeringen och som står risken.

utbetalningstid

speglar skillnaden i år mellan genomsnittlig pensionsålder och förväntad genomsnittlig utbetalningsålder.

ålderspensionsavgift

betalas av arbetsgivaren via arbetsgivaravgiften och av egenföretagare via egenavgiften. Ålderspensionsavgiften är 10,21 procent. Den tas ut på hela inkomsten, men den del av avgiften som belöper på inkomstdelar över avgiftstaket tillfaller inte pensionssystemet utan staten.

Mer information om pensionssystemet finns på Pensionsmyndighetens webbplats
www.pensionsmyndigheten.se.

För information om AP-fonderna – se respektive fonds webbplats;
www.ap1.se, www.ap2.se, www.ap3.se, www.ap4.se och www.ap6.se.

Utgivare: Pensionsmyndigheten
Redaktör: Gudrun Ehnsson
Projektledare: Tommy Lowén

Databearbetningar och analyser: Serdar Akin, Elisa Baroni, Elin Berglöf, Eva Bergman, Charlotta Brisell, Stefan Granbom, Nils Holmgren, Hans Karlsson, Tommy Lowén, Danne Mikula, Hans Olsson och Gerd Wallström.
Medverkat har även: Sten Eriksson och Ole Settergren

Grafisk produktion: Elanders Sverige AB
Fotograf sid 1: Daniel Roos
Tryckeri: Elanders AB, 2012

Omslag:
Omslagsbilden visar i sammandrag genomsnittliga inkomster, intjänade pensionsrätter och utbetald pension för olika åldersgrupper. Staplarnas bredd illustrerar antal berörda personer. Figuren finns på mittuppslaget.

Pensionsmyndigheten
Box 38190
100 64 Stockholm
Telefon: 0771-771 771
E-post: registrator@pensionsmyndigheten.se

ISSN 1654-126X
ISBN 978-91-979577-2-4

